

## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

กรมการปกครอง. 2544. คู่มือการกำหนดสถานะของบุคคลบนพื้นที่สูง เล่ม 1 และ 2 . ส่วนการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน.

กรมการปกครอง. ประมวลกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. ส่วนการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน.

กฤตยา อาชวนิจกุล. ทริส โคอเทท์,นิน นินไพน์. 2544. เรื่องเพศ อนามัยเจริญพันธุ์และความรุนแรงประสบการณ์ชีวิตของแรงงานอพยพจากประเทศพม่า. กรุงเทพฯ :

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

กฤตยา อาชวนิจกุล. วรรณมา จารุสมบุรณ์, อัญชลี วรางค์รัตน์. 2540. ความซับซ้อนและความสับสนเรื่องคนข้ามชาติในประเทศไทย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2535. แนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีหลักฐาน

ทะเบียนราษฎรและเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย

หลักฐาน วัน เดือน ปีเกิดในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา

พ.ศ. 2535.

กุศล สุนทรธาดา, อุมารณณ์ ภัทรวานิชย์. 2540. กระบวนการจ้างแรงงานข้ามชาติที่ลี้ภัยลอบ

เมือง และความคิดเห็นของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย

ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

เจ็มพร วิรุณราพันธ์, ยุพาวดี ปะทะโน. 2540. รายงานการศึกษาเรื่อง แรงงานเด็กต่างชาติ

กรณีศึกษาแรงงานเด็กลาวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อ

พัฒนาเด็ก.

คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ. 2540. จดหมายข่าวเด็กต่างชาติ ฉบับที่ 1

มิถุนายน-สิงหาคม 2540.

คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ. 2542. อนุสัญญา

ว่าด้วยสิทธิเด็ก. กรุงเทพฯ

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์. 2544. คู่มือปฏิบัติการเพื่อให้บุคคลมีสถานภาพ

ทางกฎหมายที่ถูกต้อง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลาคม.

- คณะทำงาน ระดับภูมิภาคเพื่อแก้ปัญหาแรงงานเด็ก. 2542. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ ภูมิภาคเอเชีย การพัฒนาการวิจัยที่เน้นปฏิบัติการ เรื่องรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก. ประเทศไทย. Regional Working Group on Child Labour (RWG-CL)
- คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2546. รัฐศาสตร์สาร.มโนทัศน์สนามสังคมข้ามพรมแดน : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจกำหนดสถานะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กและเยาวชน. 2533. สถานะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ และคณะ. 2541. รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่อง เด็ก เยาวชน และครอบครัวในประเทศไทย และข้อเสนอและเชิงนโยบายและการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จุมพล สวัสดิยากร. 2522. การร่างแบบสอบถามและในการวิจัย.กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษา ผีก่อบรม การวิจัยทางสังคมศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ.
- ชาย โพธิ์สิตา. 2547. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- นิตยา ชูโต. 2545. การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : แม่ทสัปออยท์ จำกัด.
- ธิดา สาระยา. 2545. กว่าจะเป็นคนไทย. กรุงเทพฯ. :ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค จำกัด.
- เปรมใจ วังศิริไพศาล. 2545. การแพร่กระจายของโรคเอดส์บริเวณชายแดนไทย – พม่า กรณีศึกษา อำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรี. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง “งานวิจัยของประเทศไทยด้านการย้ายถิ่นระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนจิตรรา สายสุนทร. 2540. การเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวเพื่อทำงาน : ข้อสำรวจทางกฎหมาย ปัญหาและทางเลือกนโยบาย, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนจิตรรา สายสุนทร. 2534. สิทธิของเด็กจะมีสัญชาติไทย. ความรู้กฎหมายเยาวชน เพื่อเยาวชน. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนจิตรรา สายสุนทร. 2538. คำอธิบายกฎหมายสัญชาติภายใต้ พรบ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขโดย พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2 และ 3). กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนจิตรรา สายสุนทร. 2538. สัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติใหม่.

- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. 2546. รวมบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยและเอกสารสำคัญว่าด้วยสัญชาติไทยของบุคคลธรรมดา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : วิทยุชน จำกัด.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. 2546. รวมบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยและเอกสารสำคัญว่าด้วยคนต่างด้าวในประเทศไทย กรุงเทพฯ : วิทยุชน จำกัด.
- พรสุข เกิดสว่าง. กฤตยา อาชวนิจกุล. 2540. สถานะของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก. 2544. รายงานการศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นของเด็กเพื่อเป็นแรงงานรับใช้ในบ้าน.
- วรรณที รุ่งเรืองสภาคุล, ภิญ โย วิระสุขสวัสดิ์. 2545. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ปัญหาความไร้รัฐของคนเชื้อชาติไทยจากเกาะกง.
- สมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-พม่า, 2545. สหภาพพม่า. เอกสารการประชุมร่วมระหว่างสมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-พม่า, พม่า-ไทย
- สุวรรณณี เข้มเจริญ. 2545. ผลกระทบด้านสิทธิในการศึกษาของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง “งานวิจัยของประเทศไทยด้านการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์”. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2545. เอกสารประกอบการสัมมนา คุ้มครองสิทธิเด็กเรื่อง การจดทะเบียนเกิดของเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทย. ตารางสรุปการจดทะเบียนเกิดของคนไทยและคนต่างด้าวในประเทศไทย
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545. รายงานแสดงผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ปีที่หนึ่ง.
- เสาวภา พรศิริพงษ์. 2545. การอยู่ร่วมกับแรงงานต่างด้าวอย่างมีสุขภาพดี : บทบาทของชุมชนไทยในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง “งานวิจัยของประเทศไทยด้านการย้ายถิ่นระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์” สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อकिन รพีพัฒน์, ชัยนัต์ วรรณะภุติ, อมรา พงศาพิชญ์, สุภางค์ จันทวานิช, ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2544. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา

- อมรทิพย์ อมราภิบาล, จิราพร วรเสน, 2544. การประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติ  
กรณีศึกษา เด็กพม่าในจังหวัดระนอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย.
- อรรวรรณ รอดสังวาลย์, 2545. ผลกระทบด้านสิทธิในสุขภาพอนามัยของคนไร้สัญชาติใน  
ประเทศไทย. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง “งานวิจัยของประเทศไทย  
ด้านการย้ายถิ่นระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์” . สถาบันเอเชียศึกษา  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อารชา ชินวรโกมล. 2545. ผลกระทบในด้านการทำงานของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย.  
เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง “งานวิจัยของประเทศไทยด้านการ  
ย้ายถิ่นระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์” . สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี กิจธนไพบูลย์. 2545. สิทธิในการอาศัยของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย. เอกสาร  
ประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง “งานวิจัยของประเทศไทยด้านการย้ายถิ่น  
ระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์” . สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. 2538. การทำวิจัยเชิงสำรวจ .กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Charles F. Keyes. 2540. Politics of Ethnicity in Thailand. A Paper Presented at the Conference  
“The Diversity of Culture”. Social Research Institute. Chulalongkorn University.

Jeffrey G. Reitz. International Migration Review. 2002. Center for migration studies of New  
York,INC.

Michae Quinn Patt . 1987. How to Use Qualitative Methods in Evaluation. Los Angeles  
U.S.A.

Taylor and Francis. 1985 The Encyclopedia of The United Nations and International  
Agreements. : Philadelphia-London.

ภาคผนวก

**ภาคผนวก ก**  
**แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์**  
**เด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติ / บิดามารดา**

**ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก**

1. เพศ.....
2. อายุ.....เกิดปี พ.ศ.....
3. สถานที่เกิด.....
4. บิดา มารดา เข้ามาในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ....โดยวิธี.....
5. เด็กเป็นบุตรคนที่.....
6. จำนวนของพี่น้องร่วมบิดามารดา .....
7. ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ .....
8. อาชีพของบิดามารดา  
 บิดามีอาชีพหลัก คือ .....อาชีพรอง คือ.....  
 มารดามีอาชีพหลัก คือ .....อาชีพรอง คือ .....
9. ได้ทำงานโดยวิธี.....
10. บุคคลภายนอกที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว คือ
  1. นายจ้าง.....
  2. นายหน้าที่พาเข้ามาทำงาน.....
  3. อื่น ๆ คือ.....
11. เชื้อชาติเดิมของบิดามารดา  
 บิดามีเชื้อชาติ .....อายุ ..... สถานที่เกิด .....
- มารดามีเชื้อชาติ.....อายุ.....สถานที่เกิด.....
12. บิดา / มารดา เคยเปลี่ยนที่อยู่อาศัยไปในจังหวัดอื่นในประเทศไทยหรือไม่.....  
 ถ้าเคยคือที่ใดบ้าง..... เพราะเหตุใด.....
13. เด็กเคยกลับประเทศต้นทางของบิดามารดาหรือไม่.....  
 ถ้าเคยอยากทราบจำนวนครั้งที่กลับไปและเหตุผล.....

## ส่วนที่ 2 สาเหตุของการตกอยู่ในภาวะไร้สัญชาติ

1. เด็กกำเนิดที่.....
  - 1.1 ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีผู้รักษาพยาบาลโดยอาชีพ ณ.....
  - 1.2 หรือ นอกโรงพยาบาลโดยหมอดำแย ณ..... เหตุผลเพราะ.....
2. ในกรณีที่คลอดโรงพยาบาล บิดาหรือมารดาได้ไปรับใบรับรองการเกิด (ท.ร. 1/1) หรือไม่..... หากไม่ได้ไปรับเหตุผลคือ .....
3. หากได้รับใบรับรองการเกิด (ท.ร. 1/1) ได้นำใบรับรองฯ นี้ไปขอขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลต่างด้าว (ท.ร. 3) หรือไม่อย่างไร.....
4. หากนำไปแล้วมีปัญหาในการแจ้งเกิดอย่างไร.....
5. สาเหตุที่ไม่ได้รับสัญชาติประเทศต้นทาง .....
6. ในกรณีที่คลอดโรงพยาบาล บิดามารดาได้นำเด็กไปแจ้งต่อทะเบียนท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร.....
7. ถ้าแจ้งเกิดแล้วมีปัญหาอย่างไร.....
8. ถ้าไม่แจ้งได้มีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสัญชาติของเด็กอย่างไร.....
9. เด็กเรียกตัวเองว่าเป็นคนชาติ.....และผู้อื่น (คน ไทยหรือนายจ้าง)เรียกเด็กว่าเป็นคนชาติ.....
10. เด็ก ทราบเรื่องคนไร้สัญชาติหรือไม่อย่างไร และบิดามารดาทราบเรื่องนี้หรือไม่.....



### ส่วนที่ 3 การเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานตามสิทธิหลัก ๆ ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก 4 ด้าน

#### 1. ด้านการรักษาพยาบาล

##### 1.1 กรณีเด็กคลอดที่โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีผู้รักษาพยาบาล

1. บิดามารดาของเด็กได้รับคำแนะนำเลี้ยงดูตามหลักโภชนาการหรือไม่.....  
ถ้าได้ จาก.....อย่างไรบ้าง.....
2. เมื่อเด็กเกิดเจ็บป่วยจะใช้วิธีการรักษาโดย.....  
เหตุผลประกอบ.....
3. ปัจจุบันเด็กได้เข้ารับการบริการรักษาพยาบาลกับสถานพยาบาลของรัฐบ้างหรือ  
หรือไม่.....อย่างไร.....
4. ปัญหาที่ประสบในการเข้ารับการรักษาพยาบาลแต่ละที่และการแก้ไขปัญหา
5. เด็ก / บิดาหรือมารดามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในเรื่องการรักษาพยาบาล  
ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือไม่.....อย่างไร.....
6. เด็กได้รับการฉีดวัคซีนหรือไม่.....อย่างไร.....
7. บิดา / มารดามีความรู้ในเรื่องอาหารตามหลักโภชนาการหรือไม่อย่างไร.....  
.....
8. เด็ก / บิดามารดา มีที่อยู่อาศัยในลักษณะ (ใช้การบรรยายภาพ).....  
.....
9. ที่อยู่อาศัยมีสิ่งเหล่านี้หรือไม่
  1. น้ำดื่มสะอาด.....
  2. ที่นั่งพักผ่อน.....
  3. ที่เล่นกีฬา.....
  4. ห้องน้ำที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ.....
  5. แสงสว่างที่เพียงพอ.....
  6. เสียงดัง.....
  7. กลิ่นเหม็น.....
  8. ฝุ่นละออง , เขม่า.....
  9. ชื้นแฉะ , เปียก.....
  10. ยาเสพติด.....
10. เด็กได้รับการเลี้ยงดู / ดูแล จาก.....

## 1.2 กรณีเด็กคลอดนอกสถานพยาบาล

1. บิดามารดาของเด็กได้รับคำแนะนำเลี้ยงดูตามหลักโภชนาการหรือไม่.....  
ถ้าได้ จาก.....อย่างไรบ้าง.....
2. เมื่อเด็กเกิดเจ็บป่วยจะใช้วิธีการรักษาโดย.....  
เหตุผลประกอบ.....
3. ปัจจุบันเด็กได้เข้ารับการบริการรักษาพยาบาลกับสถานพยาบาลของรัฐบ้างหรือ  
หรือไม่.....อย่างไร.....
4. ปัญหาที่ประสบในการเข้ารับการบริการรักษาพยาบาลแต่ละที่และการแก้ไข  
ปัญหา.....
5. เด็ก / บิดาหรือมารดามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในเรื่องการรักษาพยาบาล  
ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือไม่.....อย่างไร.....
6. เด็กได้รับการฉีดวัคซีนหรือไม่.....อย่างไร.....
7. บิดามารดามีความรู้ในเรื่องอาหารตามหลักโภชนาการหรือไม่อย่างไร.....  
.....
8. เด็ก / บิดามารดา มีที่อยู่อาศัยในลักษณะ (ใช้การบรรยายภาพ).....  
.....
9. ที่อยู่อาศัยมีสิ่งเหล่านี้หรือไม่
  1. น้ำดื่มสะอาด.....
  2. ที่นั่งพักผ่อน.....
  3. ที่เล่นกีฬา.....
  4. ห้องน้ำที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ.....
  5. แสงสว่างที่เพียงพอ.....
  6. เสียงดัง.....
  7. กลิ่นเหม็น.....
  8. ฝุ่นละออง , เขม่า.....
  9. ชื้นแฉะ , เปียก.....
  10. ขาดสภาพดี.....
10. เด็กได้รับการเลี้ยงดู / ดูแล จาก.....

## 2. ด้านการศึกษาการ พักผ่อนและการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม

1. เด็ก / บิดามารดา มีความรู้หรือได้รับการบอกเล่าเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในสิทธิด้านการศึกษาหรือไม่ ..... อย่างไร .....
2. ในกรณีได้รับข้อมูลพื้นฐานแล้วที่มาของข้อมูลคือ..... โดยวิธี.....
4. ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลได้เข้าศึกษาในโรงเรียนหรือไม่ ถ้าได้จงให้รายละเอียดในเรื่อง
  - 3.1 สถานศึกษา.....
  - 3.2 ผู้รับรองเข้าการศึกษา.....
  - 3.3 คุณครูประจำชั้น.....
  - 3.4 ระดับชั้นที่กำลังศึกษา.....
  - 3.5 ความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษา.....
  - 3.6 ปัญหาที่ประสบในการเข้าเรียน (ไม่เกี่ยวกับผลการเรียน) เช่น การปรับตัว , ความสัมพันธ์กับเพื่อนคนไทย และคุณครู
  - 3.7 กรณีออกจากโรงเรียนแล้ว
    - (1) สาเหตุที่ออก.....
    - (2) ระดับในสูงสุดที่เรียน.....
    - (3) ได้นำความรู้มาใช้อย่างไร.....
    - (4) ความรู้สึกต่อเพื่อนคนไทยและ คุณครู.....
    - (5) มีการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ คือ .....
4. ถ้าไม่ได้รับการศึกษา
  - 4.1 สาเหตุที่ไม่ได้เข้าเรียน.....
  - 4.2 ปัจจุบันสามารถพูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้หรือไม่..... ถ้าได้ใช้วิธีศึกษาโดย..... ถ้าไม่ได้ปัจจุบันใช้ภาษาอะไรในการติดต่อ.....
  - 4.3 ความคาดหวังที่จะได้เข้าเรียน.....
  - 4.4 ความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษา.....
  - 4.5 ปัจจุบันทำงานหรือไม่.....
  - 4.6 มีการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ คือ.....

6. เวลาว่างใช้ในการทำอะไรมากที่สุด 5 อย่าง ตามลำดับ
- (1).....
- (2).....
- (3).....
- (4).....
- (5).....
7. ได้เข้าร่วมกิจกรรมอะไรบ้างในปีนี.....
8. ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองหรือไม่.....
9. กิจกรรมที่ต้องการเข้าร่วม หรือ สนใจคือ.....
10. ถ้ามาร่วมกิจกรรมจะมากับใคร.....
11. กิจกรรมที่เคยทำร่วมกับเพื่อนคนไทย / นายจ้างจัดให้คือ.....
12. ปัญหาอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม กับเพื่อนคนไทย ได้แก่.....  
แก้ปัญหาโดย.....
13. ในหนึ่งสัปดาห์ มีวันพักผ่อน.....วัน เวลาในการพักผ่อนแต่ละวันช่วง  
เวลา.....

### 3. ด้านการได้รับการปกป้อง ดูแลจากการถูกเอารัดเอาเปรียบกดขี่( ความปลอดภัยในชีวิต)

1. ปัจจุบันเด็กอาศัยอยู่กับ.....

2. ในกรณีอาศัย อยู่กับบิดามารดา

เด็กเล็กอายุไม่เกิน 10 ปี	อายุ 10 ปีขึ้นไปไม่เกิน 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 25 ปี
<p>1. ผู้ดูแลเด็ก</p> <p>1.1 ช่วงกลางวัน.....</p> <p>1.2 ช่วงกลางคืน</p>	<p>1. ผู้ดูแลเด็กให้การอบรมเด็กมากที่สุดคือ.....</p>	<p>1. ผู้ดูแลให้การอบรมเด็กมากที่สุดตามลำดับ.....</p> <p>1.1 บุคคลที่เด็กชื่นชอบและนำมาเป็นแบบอย่างชีวิตคือเหตุผลเพราะ.....</p>
<p>2. เด็กเคยได้รับอุบัติเหตุ</p> <p>2.1 อุบัติเหตุเล็กน้อยคือ.....</p> <p>วิธีการรักษา.....</p> <p>2.2 อุบัติเหตุรุนแรงคือ.....</p> <p>วิธีการรักษา.....</p>	<p>2. เด็กเคยได้รับอุบัติเหตุในช่วงอายุไม่เกิน 10 ปีคือ.....</p> <p>2.1 ในปัจจุบันคือ.....</p> <p>สาเหตุจาก.....</p>	<p>2. เด็กเคยได้รับอุบัติเหตุในช่วงอายุไม่เกิน 18 ปีคือ.....</p> <p>2.1 ในปัจจุบันคือ.....</p> <p>สาเหตุจาก.....</p>
<p>3. เด็กเคยได้รับการทำร้ายทุบตีจาก..... ในช่วงอายุ.....</p>	<p>3. ปัจจุบันเด็กแต่งงานแล้วหรือยัง.....</p> <p>3.1 ในกรณีที่แต่งงานแล้วเด็กมีบุตร.....คน/ไม่มี</p>	<p>3. ปัจจุบันเด็กแต่งงานแล้วหรือยัง.....</p> <p>3.1 ในกรณีที่แต่งงานแล้วเขามีบุตร.....คน/ไม่มี</p>
<p>4. ใ้ได้รับการคว่ำค่าว่ากล่าวที่รุนแรงและหยาบคายหรือไม่.....</p> <p>ลักษณะใด.....</p> <p>จาก.....</p>	<p>4. ในกรณีเด็กที่ทำงานแล้ว</p> <p>4.1 ออกมาทำงานที่มีรายได้นอกบ้านครั้งแรกอายุ.....ปี</p> <p>4.2 ปัจจุบันมีรายได้ประจำคือ.....</p> <p>รายได้ต่อเดือน.....บาท</p> <p>รายได้พิเศษคือ.....</p> <p>จำนวนเงินที่ได้ต่อครั้ง.....บาท</p> <p>4.3 ได้ทำงานโดยวิธี</p> <p>1) สมัครเองโดยตรงกับนายจ้าง.....</p>	<p>4. ในกรณีเด็กที่ทำงานแล้ว</p> <p>4.1 ออกมาทำงานที่มีรายได้นอกบ้านครั้งแรกอายุ.....ปี</p> <p>4.2 ปัจจุบันมีรายได้ประจำคือ.....</p> <p>รายได้ต่อเดือน.....บาท</p> <p>รายได้พิเศษคือ.....</p> <p>จำนวนเงินที่ได้ต่อครั้ง.....บาท</p> <p>4.3 ได้ทำงานโดยวิธี</p> <p>1) สมัครเองโดยตรงกับนายจ้าง.....</p>

เด็กเล็กอายุไม่เกิน 10 ปี	อายุ 10 ปีขึ้นไปไม่เกิน 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 25 ปี
	2)ญาติ/เพื่อนพามาสมัคร 3) นายจ้างมาหางานในหมู่บ้าน 4) บิดา-มารดา พามาสมัคร 5) ครอบครัวทำงานอยู่แล้ว... 6) ผู้อื่นแนะนำ..... 7) อื่น ๆ..... 4.3 สวัสดิการที่ได้รับจากการทำงาน.....	2) ญาติ/เพื่อนพามาสมัคร 3) นายจ้างมาหางานในหมู่บ้าน 4) บิดา-มารดา พามาสมัคร 5) ครอบครัวทำงานอยู่แล้ว... 6) ผู้อื่นแนะนำ..... 7) อื่น ๆ..... 4.3 สวัสดิการที่ได้รับจากการทำงาน.....
	5. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน/นายจ้างในกรณีทำงานกับคนไทย.....	5. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน/นายจ้างในกรณีทำงานกับคนไทย.....
	6. อุบัติเหตุที่เคยได้รับ.....	6. อุบัติเหตุที่เคยได้รับ.....
	7. ความพึงพอใจต่อสภาพการทำงานของเด็ก.....	7. ความพึงพอใจต่อสภาพการทำงานของเด็ก.....
	8. อาทิตย์หนึ่งหยุดกี่วัน..... 8.1 เริ่มทำงานเวลา.....นาฬิกา เลิกงานเวลา.....นาฬิกา 8.2 พักวันละ.....ชั่วโมง พักช่วงไหน 1.) เช้า..... 2.) เที่ยง..... 3.) บ่าย..... 4.) เย็น..... 8.3 รวมเวลาทำงานทั้งวัน.....ชั่วโมง 8.4 ทำงานล่วงเวลาหรือไม่ 1.) ทำ..... 2.) ไม่ทำ.....	8. อาทิตย์หนึ่งหยุดกี่วัน..... 8.1 เริ่มทำงานเวลา.....นาฬิกา เลิกงานเวลา.....นาฬิกา 8.3 พักวันละ.....ชั่วโมง พักช่วงไหน 1.) เช้า..... 2.) เที่ยง..... 3.) บ่าย..... 4.) เย็น..... 8.3 รวมเวลาทำงานทั้งวัน.....ชั่วโมง 8.4 ทำงานล่วงเวลาหรือไม่ 1.) ทำ..... 2.) ไม่ทำ.....

เด็กเล็กอายุไม่เกิน 10 ปี	อายุ 10 ปีขึ้นไปไม่เกิน 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 25 ปี
	<p>8.5 ถ้าทำสมัครใจหรือไม่</p> <p>1.) สมัครใจ.....</p> <p>2.) ไม่สมัครใจ.....</p> <p>8.6 ทำงานในวันหยุดหรือไม่</p> <p>1.) ทำ.....</p> <p>2.) ไม่ทำ.....</p> <p>8.7 ถ้าทำสมัครใจทำหรือไม่</p> <p>1.) สมัครใจ.....</p> <p>2.) ไม่สมัครใจ.....</p> <p>8.8 เขาจ่ายค่าล่วงเวลา เท่าไร.....</p> <p>8.9 ลักษณะการทำงาน นายจ้าง ให้ทำงานอะไร.....</p> <p>1.) เกี่ยวข้องกับสารเคมี.....</p> <p>2.) ยกของหนัก.....</p> <p>3.) งานใช้เครื่องมือ(คิลปะ)</p> <p>4.) งานใช้เครื่องมือ (เบ)</p> <p>ประเภท.....</p> <p>5.) งานใช้เครื่องจักร.....</p> <p>6.) งานที่ต้องนั่ง/ยืน เป็นเวลา ประจํานาน ๑ ประเภท.....</p> <p>7.) งานเกี่ยวกับความชื้น/เปียก และประเภท.....</p> <p>8.) งานที่เกี่ยวกับความ ร้อน.....</p> <p>9.) งานที่เกี่ยวข้องกับของมี คม.....</p>	<p>8.6 ถ้าทำสมัครใจหรือไม่</p> <p>1.) สมัครใจ.....</p> <p>2.) ไม่สมัครใจ.....</p> <p>8.6 ทำงานในวันหยุดหรือไม่</p> <p>1.) ทำ.....</p> <p>2.) ไม่ทำ.....</p> <p>8.7 ถ้าทำสมัครใจทำหรือไม่</p> <p>1.) สมัครใจ.....</p> <p>2.) ไม่สมัครใจ.....</p> <p>8.8 เขาจ่ายค่าล่วงเวลา เท่าไร.....</p> <p>8.9 ลักษณะการทำงาน นายจ้าง ให้ทำงานอะไร.....</p> <p>1.) เกี่ยวข้องกับสารเคมี.....</p> <p>2.) ยกของหนัก.....</p> <p>3.) งานใช้เครื่องมือ(คิลปะ)</p> <p>4.) งานใช้เครื่องมือ (เบ)</p> <p>ประเภท.....</p> <p>5.) งานใช้เครื่องจักร.....</p> <p>6.) งานที่ต้องนั่ง/ยืน เป็นเวลา ประจํานาน ๑ ประเภท.....</p> <p>7.) งานเกี่ยวกับความชื้น/เปียก และประเภท.....</p> <p>8.) งานที่เกี่ยวกับความ ร้อน.....</p> <p>9.) งานที่เกี่ยวข้องกับของมี คม.....</p>

เด็กเล็กอายุไม่เกิน 10 ปี	อายุ 10 ปีขึ้นไปไม่เกิน 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 25 ปี
	10.) งานที่สัมผัส กลัศจรรย์เชื้อโรค..... 11.) งานที่สัมผัสกับฝุ่นละออง..... 12.) งานที่เกี่ยวข้องกับสารระเหย..... 13.) อื่น ๆ .....	10.) งานที่สัมผัส กลัศจรรย์เชื้อโรค..... 11.) งานที่สัมผัสกับฝุ่นละออง..... 12.) งานที่เกี่ยวข้องกับสารระเหย..... 13.) อื่น ๆ .....
	9. ทำทางที่ใช้มากที่สุดในการทำงาน คือ.....	9. ทำทางที่ใช้มากที่สุดในการทำงาน คือ.....
	10. ต้องใช้ส่วนใดมากที่สุดในการทำงาน.....	10. ต้องใช้ส่วนใดมากที่สุดในการทำงาน.....
	11. นายจ้างจัดเครื่องป้องกันอันตรายในการทำงานหรือไม่.....	11. นายจ้างจัดเครื่องป้องกันอันตรายในการทำงานหรือไม่.....
	12. มีการใช้เครื่องมือป้องกันอันตรายส่วนบุคคลหรือไม่อย่างไร.....	12. มีการใช้เครื่องมือป้องกันอันตรายส่วนบุคคลหรือไม่อย่างไร.....
	13. เวลามีปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร.....	13. เวลามีปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร.....
	14. เวลามีปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้ จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร.....	14. เวลามีปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้ จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร.....
	15. ความคาดหวังในเรื่องอาชีพในอนาคต.....	15. ความคาดหวังในเรื่องอาชีพในอนาคต.....



## 2.1 ในกรณีเด็กอาศัยอยู่กับผู้อื่นที่มีใช้บิดามารดา

เด็กเล็กอายุไม่เกิน 10 ปี	อายุ 10 ปีขึ้นไปไม่เกิน 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 25 ปี
<p>1. ผู้ดูแลเด็ก</p> <p>1.1 ช่วงกลางวัน.....</p> <p>1.2 ช่วงกลางคืน</p>	<p>1. ผู้ดูแลเด็กให้การอบรมเด็กมากที่สุดคือ.....</p>	<p>1. ผู้ดูแลให้การอบรมเด็กมากที่สุดตามลำดับ.....</p> <p>1.1 บุคคลที่เด็กชื่นชอบและนำมาเป็นแบบอย่างชีวิตคือเหตุผลเพราะ.....</p>
<p>2. เด็กเคยได้รับอุบัติเหตุ</p> <p>2.1 อุบัติเหตุเล็กน้อยคือ.....วิธีการรักษา.....</p> <p>2.2 อุบัติเหตุรุนแรงคือ.....วิธีการรักษา.....</p>	<p>2. เด็กเคยได้รับอุบัติเหตุในช่วงอายุไม่เกิน 10 ปีคือ.....</p> <p>2.1 ในปัจจุบันคือ.....สาเหตุจาก.....</p>	<p>2. เด็กเคยได้รับอุบัติเหตุในช่วงอายุไม่เกิน 18 ปีคือ.....</p> <p>2.1 ในปัจจุบันคือ.....สาเหตุจาก.....</p>
<p>3. เด็กเคยได้รับการทำร้ายทุพตียา.....ในช่วงอายุ.....</p>	<p>3. ปัจจุบันเด็กแต่งงานแล้วหรือยัง.....</p> <p>3.1 ในกรณีที่แต่งงานแล้วเด็กมีบุตร.....คน/ไม่มี</p>	<p>3. ปัจจุบันเด็กแต่งงานแล้วหรือยัง.....</p> <p>3.1 ในกรณีที่แต่งงานแล้วเด็กมีบุตร.....คน/ไม่มี</p>
<p>4. ใ้รับการดูว่ากล่าวที่รุนแรงและหยาบคายหรือไม่.....ลักษณะใด.....จาก.....</p>	<p>4. ในกรณีเด็กที่ทำงานแล้ว</p> <p>4.1 ออกมาทำงานที่มีรายได้นอกบ้านครั้งแรกอายุ.....ปี</p> <p>4.2 ปัจจุบันมีรายได้ประจำคือ.....</p> <p>รายได้ต่อเดือน.....บาท</p> <p>รายได้พิเศษคือ.....</p> <p>จำนวนเงินที่ได้ต่อครั้ง.....บาท</p> <p>4.3 ได้ทำงานโดยวิธี</p> <p>1) สมัครเองโดยตรงกับนายจ้าง.....</p>	<p>4. ในกรณีเด็กที่ทำงานแล้ว</p> <p>4.1 ออกมาทำงานที่มีรายได้นอกบ้านครั้งแรกอายุ.....ปี</p> <p>4.2 ปัจจุบันมีรายได้ประจำคือ.....</p> <p>รายได้ต่อเดือน.....บาท</p> <p>รายได้พิเศษคือ.....</p> <p>จำนวนเงินที่ได้ต่อครั้ง.....บาท</p> <p>4.3 ได้ทำงานโดยวิธี</p> <p>1) สมัครเองโดยตรงกับนายจ้าง.....</p>

เด็กเล็กอายุไม่เกิน 10 ปี	อายุ 10 ปีขึ้นไปไม่เกิน 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 25 ปี
	2)ญาติ/เพื่อนพามาสมัคร 3) นายจ้างมาหางานในหมู่บ้าน 4) บิดา-มารดา พามาสมัคร 5) ครอบครัวทำงานอยู่แล้ว... 6) ผู้อื่นแนะนำ..... 7) อื่น ๆ..... 4.3 สวัสดิการที่ได้รับจากการทำงาน.....	2) ญาติ/เพื่อนพามาสมัคร 3) นายจ้างมาหางานในหมู่บ้าน 4) บิดา-มารดา พามาสมัคร 5) ครอบครัวทำงานอยู่แล้ว... 6) ผู้อื่นแนะนำ..... 7) อื่น ๆ..... 4.3 สวัสดิการที่ได้รับจากการทำงาน.....
	5. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน/นายจ้างในกรณีทำงานกับคนไทย.....	5. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน/นายจ้างในกรณีทำงานกับคนไทย.....
	6. อุบัติเหตุที่เคยได้รับ.....	6. อุบัติเหตุที่เคยได้รับ.....
	7. ความพึงพอใจต่อสภาพการทำงานของเด็ก.....	7. ความพึงพอใจต่อสภาพการทำงานของเด็ก.....
	8. อาทิตย์หนึ่งหยุดกี่วัน..... 8.1 เริ่มทำงานเวลา.....นาฬิกา เลิกงานเวลา.....นาฬิกา 8.4 พักวันละ.....ชั่วโมง พักช่วงไหน 1.) เช้า..... 2.) เที่ยง..... 3.) บ่าย..... 4.) เย็น..... 8.3 รวมเวลาทำงานทั้งวัน.....ชั่วโมง 8.4 ทำงานล่วงเวลาหรือไม่ 1.) ทำ..... 2.) ไม่ทำ.....	8. อาทิตย์หนึ่งหยุดกี่วัน..... 8.1 เริ่มทำงานเวลา.....นาฬิกา เลิกงานเวลา.....นาฬิกา 8.5 พักวันละ.....ชั่วโมง พักช่วงไหน 1.) เช้า..... 2.) เที่ยง..... 3.) บ่าย..... 4.) เย็น..... 8.3 รวมเวลาทำงานทั้งวัน.....ชั่วโมง 8.4 ทำงานล่วงเวลาหรือไม่ 1.) ทำ..... 2.) ไม่ทำ.....

เด็กเล็กอายุไม่เกิน 10 ปี	อายุ 10 ปีขึ้นไปไม่เกิน 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 25 ปี
	<p>8.7 ถ้าทำสมัครใจหรือไม่</p> <p>1.) สมัครใจ.....</p> <p>2.) ไม่สมัครใจ.....</p> <p>8.6 ทำงานในวันหยุดหรือไม่</p> <p>1.) ทำ.....</p> <p>2.) ไม่ทำ.....</p> <p>8.7 ถ้าทำสมัครใจทำหรือไม่</p> <p>1.) สมัครใจ.....</p> <p>2.) ไม่สมัครใจ.....</p> <p>8.8 เขาจ่ายค่าล่วงเวลา เท่าไร.....</p> <p>8.9 ลักษณะการทำงาน นายจ้าง ให้ทำงานอะไร.....</p> <p>1.) เกี่ยวข้องกับสารเคมี.....</p> <p>2.) ยกของหนัก.....</p> <p>3.) งานใช้เครื่องมือ(คิลปะ)</p> <p>4.) งานใช้เครื่องมือ (เบา) ประเภท.....</p> <p>5.) งานใช้เครื่องจักร.....</p> <p>6.) งานที่ต้องนั่ง/ยืน เป็นเวลา ประจํานาน ๆ ประเภท.....</p> <p>7.) งานเกี่ยวกับความชื้น/เปียก และประเภท.....</p> <p>8.) งานที่เกี่ยวกับความ ร้อน.....</p> <p>9.) งานที่เกี่ยวข้องกับของมี คม.....</p>	<p>8.8 ถ้าทำสมัครใจหรือไม่</p> <p>1.) สมัครใจ.....</p> <p>2.) ไม่สมัครใจ.....</p> <p>8.6 ทำงานในวันหยุดหรือไม่</p> <p>1.) ทำ.....</p> <p>2.) ไม่ทำ.....</p> <p>8.7 ถ้าทำสมัครใจทำหรือไม่</p> <p>1.) สมัครใจ.....</p> <p>2.) ไม่สมัครใจ.....</p> <p>8.8 เขาจ่ายค่าล่วงเวลา เท่าไร.....</p> <p>8.9 ลักษณะการทำงาน นายจ้าง ให้ทำงานอะไร.....</p> <p>1.) เกี่ยวข้องกับสารเคมี.....</p> <p>2.) ยกของหนัก.....</p> <p>3.) งานใช้เครื่องมือ(คิลปะ)</p> <p>4.) งานใช้เครื่องมือ (เบา) ประเภท.....</p> <p>5.) งานใช้เครื่องจักร.....</p> <p>6.) งานที่ต้องนั่ง/ยืน เป็นเวลา ประจํานาน ๆ ประเภท.....</p> <p>7.) งานเกี่ยวกับความชื้น/เปียก และประเภท.....</p> <p>8.) งานที่เกี่ยวกับความ ร้อน.....</p> <p>9.) งานที่เกี่ยวข้องกับของมี คม.....</p>

เด็กเล็กอายุไม่เกิน 10 ปี	อายุ 10 ปีขึ้นไปไม่เกิน 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 25 ปี
	10.) งานที่สัมผัสใกล้ชิดเชื้อโรค..... 11.) งานที่สัมผัสกับฝุ่นละออง..... 12.) งานที่เกี่ยวข้องกับสารระเหย..... 13.) อื่น ๆ .....	10.) งานที่สัมผัสใกล้ชิดเชื้อโรค..... 11.) งานที่สัมผัสกับฝุ่นละออง..... 12.) งานที่เกี่ยวข้องกับสารระเหย..... 13.) อื่น ๆ .....
	9. ทำทางที่ใช้มากที่สุดในการทำงาน คือ.....	9. ทำทางที่ใช้มากที่สุดในการทำงาน คือ.....
	10. ต้องใช้ส่วนใดมากที่สุดในการทำงาน.....	10. ต้องใช้ส่วนใดมากที่สุดในการทำงาน.....
	11. นายจ้างจัดเครื่องป้องกันอันตรายในการทำงานหรือไม่.....	11. นายจ้างจัดเครื่องป้องกันอันตรายในการทำงานหรือไม่.....
	12. มีการใช้เครื่องมือป้องกันอันตรายส่วนบุคคลหรือไม่อย่างไร.....	12. มีการใช้เครื่องมือป้องกันอันตรายส่วนบุคคลหรือไม่อย่างไร.....
	13. เวลามีปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร.....	13. เวลามีปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร.....
	14. เวลามีปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้ จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร.....	14. เวลามีปัญหาที่แก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้ จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร.....
	15. ความคาดหวังในเรื่องอาชีพในอนาคต.....	15. ความคาดหวังในเรื่องอาชีพในอนาคต.....

#### 4. ด้านการมีส่วนร่วมเสรีภาพในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

1. เด็กนับถือศาสนา.....ผู้เลือกคือ.....
2. กิจกรรมศาสนาที่เด็กได้ปฏิบัติคือ.....
3. เด็กมีสถานที่ที่จะกระทำกิจกรรมทางศาสนาหรือไม่.....อย่างไร.....
4. กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เด็กได้เข้าร่วมกับคนไทยคือ.....  
กับกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันคือ.....
5. เด็กได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเทศต้นทางหรือไม่.....อย่างไร.....
6. เด็กได้รับข้อมูลข่าวสารในประเทศไทยหรือไม่.....อย่างไร.....
7. จำนวนวันต่อสัปดาห์ของการได้รับข่าวสารต่าง ๆ
  - 7.1 ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเทศต้นทางจำนวน.....วัน
  - 7.3 ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเทศไทยจำนวน.....วัน โดยวิธี.....
8. เด็กเคยได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องแสดงความคิดเห็นหรือไม่.....อย่างไร.....
9. เด็กประสบปัญหาในการแสดงความคิดเห็นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่.....  
เพราะเหตุใด.....
10. เด็กมีความรู้สึกว่าได้แสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการครอบงำทางความคิดหรือไม่  
ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ.....อย่างไร.....

## แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์

### เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สาธารณสุข)

1. ผู้ให้ข้อมูลเริ่มทำงานเมื่อ พ.ศ. ....
2. รายละเอียดการได้รู้จักเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ
  - 2.1 ผู้ให้ข้อมูลได้ทำงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการให้บริการคนไร้สัญชาติเมื่อ พ.ศ. ....
  - 2.2 การบริการที่ได้ให้คือ.....
  - 2.3 ลักษณะของเด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติที่พบ.....
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการให้บริการเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ
  - 3.1 ปัญหาจากตัวเด็กเอง เช่น
    - ความกลัวที่จะถูกจับ.....
    - การไม่รู้จักสิทธิ.....
    - การไม่รักษานามบัตร.....
  - 3.2 ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น
    - ผู้ทำงาน.....
    - ชาวบ้านที่เป็นคนไทย.....
4. ระเบียบของกระทรวงสาธารณสุขกับการปฏิบัติ ในเรื่องเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ.....  
.....
5. แนวโน้มการรับบริการของเด็กกลุ่มนี้และการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลของสาธารณสุข  
แห่งนี้.....

**แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์**  
**นักสังคมสงเคราะห์ / หน่วยงานภาคเอกชน**

1. ผู้ให้ข้อมูลเริ่มทำงานเมื่อ พ.ศ. ....
2. รายละเอียดการได้รู้จักเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ
  - 2.1 ผู้ให้ข้อมูลได้ทำงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการให้บริการคนไร้สัญชาติเมื่อ พ.ศ. ....
  - 2.2 การบริการที่ได้ให้คือ.....
  - 2.3 ลักษณะของเด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติที่พบ.....
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการให้บริการเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ
  - 3.1 ปัญหาจากตัวเด็กเอง เช่น
    - ความกลัว.....
    - การไม่รู้จักสิทธิ .....
    - การไม่รู้จักดูแลตัวเอง.....
  - 3.2 ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น
    - ผู้ทำงาน.....
    - ชาวบ้านที่เป็นคนไทย.....
4. ระเบียบของกฎหมายและการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือ.....  
 .....
5. แนวโน้มการรับความช่วยเหลือของเด็กกลุ่มนี้และการให้บริการของหน่วยงานนี้.....  
 .....

## แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์

### เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

( ตำรวจ )

1. ผู้ให้ข้อมูลเริ่มทำงานเมื่อ พ.ศ. ....
2. รายละเอียดการได้รู้จักเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ
  - 2.1 ผู้ให้ข้อมูลได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบุคคลไร้สัญชาติเมื่อ พ.ศ. ....
  - 2.2 ลักษณะงานที่ทำคือ.....
  - 2.3 ลักษณะของเด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติที่พบ.....
3. ปัญหาที่เกิดของขึ้นเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติกับงานที่ทำ.....
4. ระเบียบของราชการกับการปฏิบัติในเรื่องเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ.....
- .....
5. แนวโน้มของเด็กกลุ่มนี้และการจัดการตามกฎหมายของประเทศไทย.....
- .....



## แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์

### เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

(ครู)

1. ผู้ให้ข้อมูลเริ่มทำงานเมื่อ พ.ศ. ....
2. รายละเอียดการได้รู้จักเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ
  - 2.1 ผู้ให้ข้อมูลได้ทำงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสอนบุคคลคนไร้สัญชาติเมื่อ พ.ศ. ....
  - 2.2 การบริการที่ได้ให้คือ.....
  - 2.3 ลักษณะของเด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติที่พบ.....
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการให้การศึกษาเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ
  - 3.1 ปัญหาจากตัวเด็กเอง เช่น
    - ความกลัว.....
    - การไม่รู้จักสิทธิ .....
    - การไม่รู้จักดูแลตัวเอง.....
  - 3.2 ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น
    - ผู้ทำงาน.....
    - ชาวบ้านที่เป็นคนไทย.....
    - ผู้ปกครองเด็ก.....
4. ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการกับการปฏิบัติ ในเรื่องเด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ.....  
.....
5. แนวโน้มในอนาคตของเด็กในเรื่องการศึกษา
  - ความสามารถที่โดดเด่น.....
  - การสนับสนุนให้ศึกษาต่อ.....
6. แนวโน้มของอาชีพที่เด็กสนใจ.....

**แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องที่โรงเรียน  
(เด็กไทย)**

1. ผู้ให้ข้อมูลเริ่มเรียนร่วมกับเด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติเมื่อศึกษาในระดับชั้น.....  
เป็นระยะเวลา.....
2. ความคิดเห็นที่มีต่อเด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติ ที่เข้ามาศึกษาในแง่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
  - 2.1 การคบหาและความสนิทสนม.....
  - 2.2 ความสอดคล้องของลักษณะนิสัย และความเชื่อ.....
  - 2.3 การปรับตัวของเด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติที่มีต่อเด็ก / ครูคนไทย.....
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่เด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติเข้ามาเรียนร่วม.....
4. ความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลต่อเด็ก / เยาวชนไร้สัญชาติ.....

**แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ โรงเรียน  
( ผู้ปกครองคนไทย)**

1. ผู้ให้ข้อมูลมีบุตรที่เข้าเรียนในระดับชั้น.....มีเด็ก / เยาวชน ไร้สัญชาติในห้อง.....คน
2. ความคิดเห็นที่มีต่อเด็ก / เยาวชน ไร้สัญชาติที่เข้ามาเรียนร่วมกับบุตรในแง่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
  - 2.1 การปรับตัวของเด็ก / เยาวชน ไร้สัญชาติกับเด็กไทย.....
  - 2.2 การคบหาและความสนิทสนม.....
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่เด็ก / เยาวชน ไร้สัญชาติเข้ามาเรียนร่วม.....
4. ความคาดหวังของผู้ที่ให้ข้อมูลต่อเด็ก / เยาวชน ไร้สัญชาติ.....

**แนวคำถามถามประกอบการสัมภาษณ์**  
( นายจ้าง ) กรณีที่เด็ก / เยาวชนทำงานแล้ว

1. เป็นสถานประกอบการเกี่ยวกับ.....
2. ระยะเวลาที่เริ่มเปิดกิจการจนถึงปัจจุบัน.....
3. สาเหตุที่ต้องจ้างแรงงานต่างด้าว.....
4. ลักษณะของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่เป็นเด็ก / เยาวชน
  - ลักษณะที่ดี.....
  - ลักษณะที่ควรปรับปรุง.....
5. ปัญหาที่มักเกิดขึ้นจากการที่มีแรงงานต่างด้าวเป็นเด็ก / เยาวชน
  - 5.1 ปัญหาจากตัวเด็ก / เยาวชน.....
  - 5.2 ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น
    - คนงานไทย / หัวหน้าพนักงาน.....
    - สภาพแวดล้อมของพนักงาน.....
    - ชำรษาการที่เกี่ยวข้อง.....
6. แนวโน้มการจ้างงานในอนาคต.....

ผลการจดทะเบียนนายจ้าง ความต้องการแรงงานต่างด้าว และจำนวนคนต่างด้าวที่มาขึ้นทะเบียนราษฎร  
รายงานวันที่ 1 กรกฎาคม - 31 กรกฎาคม 2547

ลำดับ	จังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กิจกรรม									
		จำนวนความต้องการจ้างงานต่างด้าว					จำนวนคนต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียน				
		นายจ้าง	รวม	พม่า	ลาว	กัมพูชา	ประจำถิ่น	รวม	พม่า	ลาว	กัมพูชา
					2545	2547	2547	2547	2547	2547	
	รวมทั้งประเทศ	231,376	1,503,904	1,059,440	208,424	236,040	1,227,513	1,269,074	905,881	181,614	181,570
	รวมภูมิภาค	138,818	1,260,516	909,598	146,086	204,882	1,116,977	1,061,432	778,165	127,972	155,215
	กรุงเทพมหานคร	72,358	243,188	149,842	62,138	31,208	110,536	207,642	127,716	3,642	26,284
	ภาคกลาง	43,864	361,702	264,928	47,281	40,493	221,015	278,580	202,679	35,973	39,887
1	ชัยนาท	251	1,788	1,137	565	86	453	1,021	730	173	118
2	นครปฐม	5,918	35,153	28,525	4,764	1,864	15,677	29,205	23,571	4,007	1,627
3	นนทบุรี	8,486	35,954	21,093	7,991	6,870	11,555	28,337	15,673	6,899	5,765
4	ปทุมธานี	7,228	47,095	26,061	8,879	12,155	12,113	38,642	20,924	7,157	10,561
5	พระนครศรีอยุธยา	1,906	12,268	6,310	3,579	2,379	3,126	8,257	4,132	2,295	1,830
6	ลพบุรี	979	4,155	1,984	1,647	524	834	2,454	1,443	672	339
7	สมุทรปราการ	9,363	65,481	36,633	7,809	21,039	23,075	50,409	28,191	6,209	16,009
8	สมุทรสงคราม	1,632	11,862	11,032	555	275	12,000	8,579	8,048	382	149
9	สมุทรสาคร	5,469	134,785	123,513	8,865	2,407	140,000	101,951	93,669	6,386	1,896
10	สระบุรี	1,730	9,469	5,901	1,914	1,654	3,171	7,397	4,584	1,401	1,412
11	สิงห์บุรี	204	1,058	893	125	40	353	726	591	96	39
12	อ่างทอง	379	1,708	1,024	512	172	287	986	686	208	92
13	อุทัยธานี	319	926	822	76	28	371	566	437	79	50

หมายเหตุ : บางจังหวัดอาจมีการขอเปลี่ยนแปลงข้อมูลในภายหลังได้

ลำดับที่	ภาค/จังหวัด	กิจกรรม									
		จำนวนความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว					จำนวนคนค้างตัวจากงานทะเบียนแรงงานต่างด้าว				
		มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	ตุลาคม	กันยายน	ประมาณการปี 2545	มกราคม 2547	กุมภาพันธ์ 2547	มีนาคม 2547	ตุลาคม 2547
<b>ภาคตะวันออก</b>		26,405	27,903	75,051	32,788	120,064	64,706	151,364	39,302	20,989	91,073
1	ฉันทบุรี	3,008	16,043	2,098	7,191	6,754	5,362	12,458	1,788	5,113	5,557
2	ฉะเชิงเทรา	3,152	24,919	8,794	7,148	8,977	7,680	13,916	5,648	2,143	6,125
3	ชลบุรี	8,015	83,189	44,391	9,615	29,183	18,206	49,318	18,926	8,744	21,648
4	ตราด	3,868	26,157	5,864	525	19,768	13,378	25,047	5,272	253	19,522
5	นครนายก	622	3,045	1,630	805	610	1,137	2,153	1,196	463	494
6	ปราจีนบุรี	1,154	8,842	2,175	1,956	4,711	1,548	3,996	819	698	2,479
7	ระยอง	3,884	36,793	10,020	5,516	21,257	11,525	24,881	5,521	3,475	15,885
8	สระแก้ว	2,702	28,915	79	32	28,804	5,870	19,595	132	100	19,363
<b>ภาคกลาง</b>		12,424	114,450	97,758	111,446	5,246	125,054	79,586	71,753	4,774	53,059
1	กาญจนบุรี	3,321	36,744	34,703	1,472	569	96,508	32,615	31,592	698	325
2	ประจวบคีรีขันธ์	2,496	29,074	21,948	4,568	2,558	6,913	14,414	11,871	1,085	1,458
3	เพชรบุรี	1,182	7,120	4,653	2,157	310	5,772	5,957	4,210	1,330	417
4	ราชบุรี	3,639	31,685	28,702	2,123	860	11,710	19,097	17,711	1,009	377
5	สุพรรณบุรี	1,786	9,827	7,752	1,126	949	4,151	7,503	6,369	652	482
<b>ภาคเหนือ</b>		38,278	237,752	228,698	76,663	11,391	448,523	261,431	252,036	3,064	11,331
1	กำแพงเพชร	1,417	14,228	12,614	1,112	502	11,718	6,547	5,181	900	466
2	เชียงใหม่	4,548	21,207	19,747	1,413	47	25,951	30,309	28,223	2,049	37
3	เชียงราย	14,422	81,917	81,481	370	66	50,388	76,952	76,752	177	23
4	ตาก	5,872	91,127	91,052	40	35	200,000	120,636	120,534	93	9

หมายเหตุ : บางจังหวัดอาจมีการขอเปลี่ยนแปลงข้อมูลในภายหลังได้

ลำดับที่	ชื่อย่อ/ชื่อยาว	กิจกรรม									
		จำนวนความถี่การร้องเรียนทางคำ					จำนวนคดีทางคำพิพากษาที่จำนนทะเบียนกับภาคีทางคำ				
		นายจ้าง	ลูกจ้าง	พมว	ตำรวจ	กรมพว	ปริมาณการรับ	รวม	พมว	ตำรวจ	กรม
					2545	2547	2547	2547	2547	2547	
5	นครสวรรค์	1,689	8,319	6,694	1,262	363	1,718	4,908	4,111	446	351
6	น่าน	178	573	74	493	6	53	907	72	824	11
7	พะเยา	288	806	245	556	5	224	920	309	594	17
8	พิจิตร	576	2,223	2,000	172	51	691	1,326	1,028	182	116
9	พิษณุโลก	552	2,097	1,632	395	70	748	1,331	812	445	74
10	เพชรบูรณ์	425	1,725	1,250	395	80	417	1,109	499	513	97
11	แพร่	235	746	420	309	17	215	519	287	213	19
12	แม่ฮ่องสอน	1,038	3,797	3,796	1	-	152,373	8,589	8,585	4	-
13	ลำปาง	520	2,568	1,611	851	106	697	1,361	817	522	22
14	ลำพูน	1,141	5,114	5,067	39	8	2,095	4,162	4,122	35	5
15	สุโขทัย	230	558	510	38	10	439	572	449	78	45
16	อุตรดิตถ์	147	747	505	217	25	796	1,283	255	989	39
กิลด์	แยกเขียงเหมือง	15,159	16,753	16,507	32,588	6,633	13,733	57,406	5,299	41,929	3,865
1	กาฬสินธุ์	132	496	117	308	71	195	7,593	1,184	6,097	312
2	ขอนแก่น	858	4,063	1,054	2,318	691	680	1,877	363	1,441	73
3	ชัยภูมิ	304	1,789	593	1,038	158	149	764	223	454	87
4	นครพนม	1,454	2,957	30	2,911	16	4,000	4,909	58	4,825	26
5	นครราชสีมา	1,600	10,004	3,399	3,937	2,668	1,469	4,828	1,914	1,740	1,174
6	บุรีรัมย์	295	1,894	311	561	1,022	290	1,159	216	329	614
7	มหาสารคาม	121	600	88	450	62	193	460	93	351	16

หมายเหตุ : บางจังหวัดอาจมีการขอเปลี่ยนแปลงข้อมูลในภายหลังได้

ลำดับ	ภาค/จังหวัด	กิจกรรม									
		จำนวนความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว					จำนวนคนต่างด้าวที่มานำทะเบียนแรงงานต่างด้าว				
		นายจ้าง	รวม	พม่า	ลาว	กัมพูชา	ประจักษ์ศิลปาคม	รวม	พม่า	ลาว	กัมพูชา
8	มุกดาหาร	838	3,269	8	3,257	4	1,256	3,940	20	3,910	10
9	ยโสธร	282	498	56	436	6	160	615	82	517	16
10	ร้อยเอ็ด	150	752	165	489	98	241	797	137	624	36
11	เลย	800	3,508	39	3,458	11	1,508	5,958	101	5,830	27
12	ศรีสะเกษ	293	2,082	84	1,299	699	414	1,275	144	756	375
13	สกลนคร	187	689	73	612	4	124	1,221	113	1,066	42
14	สุรินทร์	288	1,537	76	365	1,096	590	1,565	193	469	903
15	หนองคาย	1,316	3,104	53	3,050	1	2,130	6,663	62	6,573	28
16	หนองบัวลำภู	192	474	31	438	5	85	379	41	322	16
17	อำนาจเจริญ	111	368	11	354	3	87	1,023	28	991	4
18	อุครธานี	1,202	4,871	228	4,621	22	751	3,255	205	2,998	52
19	อุบลราชธานี	1,136	2,798	91	2,686	21	1,411	9,212	122	9,036	54
ภาคใต้		3,286	27,956	2,056	14,521	21,980	230,946	235,028	207,096	6,932	16,080
1	กระบี่	593	4,130	3,186	730	214	2,105	3,820	3,256	524	40
2	ชุมพร	4,120	26,060	23,322	1,532	1,206	18,101	23,544	21,153	1,723	668
3	ตรัง	487	8,723	6,871	787	1,065	7,000	3,930	3,336	238	356
4	นครศรีธรรมราช	1,186	12,451	10,876	721	854	5,581	9,454	7,985	475	994
5	นราธิวาส	109	1,295	1,130	91	74	592	1,119	830	63	226
6	ปัตตานี	739	20,004	5,863	1,393	12,748	9,082	14,286	4,515	998	8,773
7	พังงา	4,444	31,671	31,311	335	25	36,912	30,572	30,370	171	31

หมายเหตุ : บางจังหวัดอาจมีการขอเปลี่ยนแปลงข้อมูลในภายหลังได้



ลำดับที่	เขต/จังหวัด	กิจกรรม									
		จำนวนความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว					จำนวนคนต่างด้าวที่จ้างทะเบียนราษฎรคนต่างด้าว				
		ว่างจ้าง	รวม	พม่า	ลาว	กัมพูชา	ประเภทการไป	รวม	พม่า	ลาว	กัมพูชา
					2545	2547	2547	2547	2547	2547	
8	พัทลุง	74	497	430	55	12	53	163	127	33	3
9	ภูเก็ต	3,304	29,926	29,231	636	59	70,000	31,473	30,589	776	108
10	ยะลา	191	2,603	2,255	124	224	275	1,511	1,146	128	237
11	ระนอง	7,277	47,662	47,361	17	284	60,000	55,106	55,101	2	3
12	สงขลา	2,209	33,479	25,656	3,759	4,064	7,623	16,857	11,937	1,281	3,639
13	สตูล	191	3,383	2,184	546	653	1,251	2,381	1,815	53	513
14	สุราษฎร์ธานี	6,364	51,072	46,980	3,594	498	21,371	38,812	34,936	3,387	489

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการจัดระบบการทำงานของคนต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

โทรศัพท์ 0 - 2354 - 1730 โทรสาร 0 - 2354 - 1770

ผลการจัดทำทะเบียนราษฎรผู้ไม่มีสัญชาติไทย จำแนกตามช่วงอายุ  
ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547

จังหวัด	ช่วงอายุ																				
	แรกเกิด - 11 ปี							12 ปี - 14 ปี							15 ปี ขึ้นไป						
	รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
กรุงเทพมหานคร	1124	309	383	86	106	139	101	1499	134	427	87	738	48	65	185899	44971	69575	17728	29685	14554	9386
กระบี่	344	170	161	8	5	0	0	52	28	14	4	6	0	0	3517	2015	909	374	186	29	4
กาญจนบุรี	5247	2708	2440	46	35	10	8	1185	618	538	15	12	2	0	24960	13290	10716	315	334	170	135
กาฬสินธุ์	12	2	4	6	0	0	0	7	0	1	3	3	0	0	698	58	43	200	367	12	18
กำแพงเพชร	275	132	95	18	22	3	5	80	26	26	10	13	2	3	6346	3473	1505	584	281	353	150
ขอนแก่น	25	1	4	5	14	1	0	30	0	0	2	28	0	0	1809	154	157	503	932	25	38
จันทบุรี	841	52	40	202	213	164	170	224	23	12	56	56	42	35	11527	1199	452	3161	1577	3329	1809
จระเข้หมาก	358	86	74	18	14	96	70	107	11	23	5	22	25	21	13307	3666	1712	1209	842	4055	1823
ชลบุรี	1029	210	195	62	72	250	240	349	43	52	28	112	59	55	47364	11976	6256	4209	3770	15214	5939
เชียงใหม่	26	11	12	2	1	0	0	15	3	7	3	2	0	0	990	485	222	126	43	94	30
ระนอง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40	12	9	7	8	1	3
อุบลราชธานี	2068	968	821	141	133	2	3	317	166	91	36	22	2	0	20749	13958	4769	813	591	597	21
เวียงจันทน์	2755	1298	1437	11	9	0	0	755	316	425	8	6	0	0	17629	8160	9167	136	163	1	2
เวียงจันทน์	2032	1027	1005	0	0	0	0	419	202	217	0	0	0	0	12346	6221	6064	28	30	1	2

ผลการจัดทำทะเบียนราษฎรผู้ไม่มีสัญชาติไทย จำแนกตามช่วงอายุ

ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547

จังหวัด	ช่วงอายุ																				
	แรกเกิด - 11 ปี							12 ปี - 14 ปี							15 ปี ขึ้นไป						
	รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
ศรีสะเกษ	150	65	63	10	8	1	3	18	10	4	1	3	0	0	3737	2599	559	116	110	320	33
สกลนคร	2878	340	265	5	8	1095	1165	686	74	44	1	1	232	334	21389	3210	1292	169	91	10576	6051
สกลนคร	9725	5078	4621	13	10	2	1	2800	1381	1411	3	4	1	0	104555	50212	54196	60	59	14	14
นครราชสีมา	60	18	8	15	10	8	1	14	1	3	1	5	4	0	2033	690	443	212	220	334	134
นครปฐม	1070	470	430	53	42	40	35	328	118	125	12	49	13	11	26782	12290	9346	1932	1728	920	566
นครพนม	183	0	0	86	96	0	1	126	0	0	49	77	0	0	4522	26	28	1454	2991	13	10
นครราชสีมา	30	7	4	3	5	5	6	8	1	1	1	4	0	1	1022	256	202	127	238	110	89
นครราชสีมา	564	325	215	8	10	6	0	64	26	19	6	10	3	0	8190	5272	1642	278	184	763	51
นครราชสีมา	140	68	48	9	6	5	4	51	15	26	0	7	0	3	4701	2399	1556	221	200	229	96
นครราชสีมา	381	145	160	21	25	19	11	218	37	62	13	87	11	8	25199	6637	7423	2811	3454	3433	1441
นครราชสีมา	52	23	28	0	0	1	0	9	2	4	1	0	0	2	1062	582	252	26	50	133	19
น่าน	13	1	0	7	5	0	0	6	0	0	2	4	0	0	286	3	9	132	140	1	1
บุรีรัมย์	6	0	0	0	1	4	1	5	0	0	1	0	3	1	128	15	4	12	24	36	37
ปทุมธานี	719	140	114	172	160	79	54	301	55	67	39	88	28	24	34468	11446	7631	3245	2776	6588	2782

ผลการจัดทำทะเบียนราษฎรผู้ไม่มีสัญชาติไทย จำแนกตามช่วงอายุ  
ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547

จังหวัด	ช่วงอายุ																							
	แรกเกิด - 11 ปี								12 ปี - 14 ปี								15 ปี ขึ้นไป							
	รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา				
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง			
กรุงเทพมหานคร	1158	594	511	23	25	2	3	209	103	82	8	14	2	0	12978	7495	3015	651	358	1379	80			
ปทุมธานี	161	9	11	21	20	56	44	66	5	3	5	12	23	18	3756	490	307	323	300	1571	765			
นครราชสีมา	179	114	18	2	0	39	6	29	7	5	1	0	14	2	12404	3207	707	638	59	7588	205			
นครราชสีมา	228	56	53	28	35	38	18	88	17	15	15	33	5	3	8260	2658	1554	1278	987	1225	558			
พะเยา	10	2	5	1	2	0	0	3	2	0	1	0	0	0	176	28	41	44	61	2	0			
พิจิตร	3300	1847	1443	5	4	1	0	618	432	182	2	1	0	1	26544	17825	8419	178	85	24	13			
พิจิตร	16	7	7	1	1	0	0	2	1	1	0	0	0	0	155	79	38	22	13	1	2			
พิจิตร	41	20	19	1	0	0	1	18	6	3	3	5	0	1	1244	571	405	98	61	68	41			
พิษณุโลก	17	6	9	1	1	0	0	10	1	4	1	2	1	1	1244	383	387	174	229	40	31			
พระนครศรีอยุธยา	319	121	96	48	43	7	4	84	25	22	12	21	2	2	4882	2643	924	692	386	162	75			
พระนครศรีอยุธยา	60	9	13	18	18	0	2	14	3	1	4	6	0	0	923	246	176	181	243	36	41			
บุรีรัมย์	1	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	130	31	30	35	28	4	2			
บุรีรัมย์	598	336	252	7	3	0	0	92	55	32	2	3	0	0	30445	19893	9573	566	309	88	16			
มหาสารคาม	13	0	1	9	3	0	0	13	1	0	0	12	0	0	464	62	33	126	227	0	8			

ผลการจัดทำทะเบียนราษฎรผู้ไม่มีสัญชาติไทย จำแนกตามช่วงอายุ

ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547

จังหวัด	ช่วงอายุ																				
	แรกเกิด - 11 ปี								12 ปี - 14 ปี						15 ปี ขึ้นไป						
	รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
น่าน	215	0	0	101	114	0	0	153	0	0	43	110	0	0	3617	6	13	1205	2383	4	6
น่าน	333	159	174	0	0	0	0	108	55	53	0	0	0	0	1326	679	646	0	1	0	0
น่าน	3	3	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	70	20	7	7	32	2	2
น่าน	16	9	5	0	1	1	0	9	3	3	1	2	0	0	668	403	163	29	16	38	19
น่าน	13	0	1	4	7	0	1	6	0	0	0	6	0	0	784	70	65	232	387	9	21
น่าน	7878	4153	3723	1	1	0	0	1410	780	630	0	0	0	0	41442	22199	19194	5	9	33	2
น่าน	671	84	72	78	75	187	175	194	15	10	32	38	63	36	27263	3585	2148	2229	1230	14284	3787
น่าน	1289	636	589	18	28	12	6	286	132	118	2	32	1	1	18753	10239	7061	496	572	274	111
น่าน	91	44	22	16	4	3	2	32	4	9	4	11	2	2	2245	704	620	285	299	218	119
น่าน	6	3	1	2	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	197	70	52	40	35	0	0
น่าน	104	53	51	0	0	0	0	12	5	7	0	0	0	0	627	348	275	2	2	0	0
น่าน	236	1	0	125	110	0	0	198	0	0	75	122	1	0	5608	60	49	2192	3277	14	16
น่าน	6	0	1	0	0	3	2	3	0	0	0	0	0	3	213	0	4	27	32	60	90
น่าน	26	1	3	11	11	0	0	24	0	0	12	11	0	1	1200	53	67	328	711	14	27

ผลการจัดทำทะเบียนราษฎรผู้ไม่มีสัญชาติไทย จำแนกตามช่วงอายุ

ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547

จังหวัด	ช่วงอายุ																				
	แรกเกิด - 11 ปี							12 ปี - 14 ปี							15 ปี ขึ้นไป						
	รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
นครราชสีมา	1079	571	428	28	39	10	3	174	104	45	6	11	7	1	15747	6795	4129	737	502	3319	265
อุดร	68	33	31	0	1	3	0	11	4	2	2	0	3	0	2211	1567	188	23	29	400	4
สมุทรปราการ	604	150	117	7	16	138	176	243	53	48	5	74	27	36	48500	16388	11092	2868	2688	11320	4144
สมุทรสงคราม	316	161	142	2	5	3	3	62	37	21	0	3	1	0	7095	4411	2176	134	237	112	25
สมุทรสาคร	2941	1543	1240	59	55	24	20	641	311	228	15	78	2	7	89225	42601	38784	3249	2819	1184	588
สระแก้ว	922	3	2	0	0	452	465	397	2	1	1	0	210	183	12609	83	51	39	64	6589	5783
สระบุรี	247	73	95	15	24	18	22	58	11	15	3	22	1	6	6844	2631	1592	615	690	857	459
สิงห์บุรี	26	15	10	0	0	0	1	3	0	1	0	1	1	0	724	378	198	50	62	22	14
สุโขทัย	12	6	3	0	1	1	1	5	0	3	0	1	1	0	582	270	182	25	57	19	29
สุพรรณบุรี	564	260	282	7	5	6	4	106	53	35	1	9	6	2	7005	3499	2285	290	368	388	175
สุราษฎร์ธานี	2924	1590	1134	102	92	4	2	524	339	136	23	24	1	1	35394	20880	11037	2008	1028	353	88
สุรินทร์	5	0	0	0	0	1	4	6	0	0	0	1	2	3	108	8	6	11	26	31	26
หนองคาย	231	0	0	113	118	0	0	170	0	0	69	101	0	0	6120	29	48	1882	4135	15	11
หนองบัวลำภู	3	0	0	1	2	0	0	4	0	0	1	3	0	0	402	28	17	132	204	10	11

ผลการจัดทำทะเบียนราษฎรผู้ไม่มีสัญชาติไทย จำแนกตามช่วงอายุ

ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547

จังหวัด	ช่วงอายุ																				
	แรกเกิด - 11 ปี							12 ปี - 14 ปี							15 ปี ขึ้นไป						
	รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	พม่า		ลาว		กัมพูชา	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
ต่างด้าว	27	5	6	2	5	5	4	6	2	2	1	0	1	0	940	441	214	116	80	56	33
สำนักงานวิจัย	3	0	0	2	1	0	0	5	0	0	2	3	0	0	140	1	2	50	86	1	0
สุราษฎร์ธานี	72	2	2	27	39	1	1	62	0	0	13	48	0	1	3125	94	94	991	1900	23	23
สุพรรณบุรี	29	0	0	21	8	0	0	15	0	0	10	5	0	0	204	3	5	66	127	0	3
สุโขทัย	7	2	4	0	0	0	1	5	2	3	0	0	0	0	493	215	182	10	42	26	18
สุบคการธานี	156	0	1	80	75	0	0	87	0	0	44	43	0	0	1911	31	23	747	1096	4	10
รวมทั้งสิ้น	59,331	26,336	23,204	1,994	2,002	2,945	2,850	15,944	5,860	5,319	806	2,233	852	874	1,032,252	399,675	324,417	66,314	79,646	113,770	48,430

สรุป แรกเกิด - 11 ปี	59,331	คิดเป็น	5.36 %
12 - 14 ปี	15,944		1.44 %
15 ปี ขึ้นไป	1,032,252		93.20 %
	<u>1,107,527</u>		<u>100.00 %</u>

## สรุปจำนวนคนต่างด้าว 3 สัญชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา)

ณ วันที่ 6 กันยายน 2547

ลำดับที่	ชื่อจังหวัด	จำนวนคนต่างด้าว						
		เป้าหมาย			บันทึกถึง ปัจจุบัน	ค่าสรุป		
		ชาย	หญิง	รวม		ณ 6 ก.ย.47	ยอดสะสม	คิดเป็นร้อยละ
1	กรุงเทพมหานคร	86,045	121,597	207,642	203,892	3,482	95,145	45.82
2	กระบี่	2,561	1,259	3,820	3,933	58	2,827	74.01
3	กาญจนบุรี	17,801	14,814	32,615	32,195	614	21,310	65.34
4	กาฬสินธุ์	2,843	4,750	7,593	740	3	672	8.85
5	กำแพงเพชร	4,494	2,053	6,547	6,734	12	5,628	85.96
6	ขอนแก่น	696	1,181	1,877	1,913	3	1,563	83.27
7	จันทบุรี	8,178	4,280	12,458	12,807	176	9,143	73.39
8	จະเจียงเทรา	9,164	4,752	13,916	13,964	185	9,905	71.18
9	ชลบุรี	32,191	17,127	49,318	49,686	758	30,848	62.55
10	ชัยนาท	709	312	1,021	1,037	2	792	77.57
11	ชัยภูมิ	342	422	764	764	3	31	4.06
12	ชุมพร	17,050	6,494	23,544	23,352	440	14,665	62.29
13	เชียงราย	14,833	15,476	30,309	32,428	861	15,361	50.68
14	เชียงใหม่	38,952	38,000	76,952	78,425	1,531	20,186	26.23
15	ศรีลังกา	3,165	765	3,930	3,926	26	2,751	70.00
16	ตราด	15,742	9,305	25,047	25,298	385	16,906	67.50
17	ตาก	60,919	59,717	120,636	119,041	2,755	78,153	64.78
18	นครนายก	1,323	830	2,153	2,147	14	1,500	69.67
19	นครปฐม	16,552	12,653	29,205	28,799	384	17,638	60.39
20	นครพนม	1,710	3,199	4,909	5,006	4	3,960	80.67
21	นครราชสีมา	2,581	2,247	4,828	4,783	16	1,241	25.70
22	นครศรีธรรมราช	7,175	2,279	9,454	9,028	114	5,098	53.92
23	นครสวรรค์	2,976	1,932	4,908	5,013	24	3,962	80.73
24	นนทบุรี	14,760	13,577	28,337	26,498	493	16,408	57.90
25	นราธิวาส	830	289	1,119	1,125	1	542	48.44
26	น่าน	417	490	907	929	10	167	18.41



ลำดับที่	ชื่อจังหวัด	จำนวนคนต่างด้าว						
		เป้าหมาย			บันทึกถึง ปัจจุบัน	ถ่ายรูป		
		ชาย	หญิง	รวม		ณ 6 ก.ย.47	ยอดสะสม	คิดเป็นร้อยละ
27	บุรีรัมย์	547	612	1,159	1,291	4	159	13.72
28	ปทุมธานี	23,604	15,038	38,642	36,408	236	23,959	62.00
29	ประจวบคีรีขันธ์	10,304	4,110	14,414	14,586	361	10,189	70.69
30	ปราจีนบุรี	2,515	1,481	3,996	4,059	2	3,369	84.31
31	ปัตตานี	12,663	1,623	14,286	14,020	259	4,794	33.56
32	พระนครศรีอยุธยา	5,126	3,131	8,257	8,669	55	6,742	81.65
33	พะเยา	408	512	920	960	3	206	22.39
34	พังงา	20,391	10,181	30,572	30,899	409	19,861	64.96
35	พัทลุง	104	59	163	173	12	140	85.89
36	พิจิตร	782	544	1,326	1,325	4	1,170	88.24
37	พิษณุโลก	636	695	1,331	1,331	5	1,168	87.75
38	เพชรบุรี	4,194	1,763	5,957	5,470	30	3,918	65.77
39	เพชรบูรณ์	555	554	1,109	1,120	8	806	72.68
40	แพร่	276	243	519	527	4	153	29.48
41	ภูเก็ต	21,256	10,217	31,473	31,299	280	23,495	74.65
42	มหาสารคาม	193	267	460	494	5	466	101.30
43	มุกดาหาร	1,353	2,587	3,940	4,051	39	2,948	74.82
44	แม่ฮ่องสอน	4,557	4,032	8,589	8,861	155	2,513	29.26
45	ยโสธร	245	370	615	394	2	70	11.38
46	ยะลา	1,069	442	1,511	697	19	442	29.25
47	ร้อยเอ็ด	323	474	797	808	9	744	93.35
48	ระนอง	30,398	24,708	55,106	52,331	1,310	29,814	54.10
49	ระยอง	17,981	6,900	24,881	28,760	304	17,911	71.99
50	ราชบุรี	10,980	8,117	19,097	20,600	448	13,617	71.30
51	ลพบุรี	1,331	1,123	2,454	2,531		2,018	82.23
52	ลำปาง	755	606	1,361	1,385	14	293	21.53
53	ลำพูน	2,342	1,820	4,162	4,173	13	773	18.57
54	เลย	2,432	3,526	5,958	6,109	1	5,020	84.26

ลำดับที่	ชื่อจังหวัด	จำนวนคนต่างด้าว						
		เป้าหมาย			บันทึกถึง ปัจจุบัน	ถ่ายรูป		
		ชาย	หญิง	รวม		ณ 6 ก.ย.47	ยอดสะสม	คิดเป็นร้อยละ
55	ศรีสะเกษ	544	731	1,275	1,249	2	236	18.51
56	สกลนคร	414	807	1,221	1,269	9	1,121	91.81
57	สงขลา	11,671	5,186	16,857	17,112	278	13,163	78.09
58	สตูล	2,147	234	2,381	2,302	1	1,798	75.51
59	สมุทรปราการ	31,448	18,961	50,409	50,696	1,148	31,279	62.05
60	สมุทรสงคราม	5,583	2,996	8,579	8,262	167	4,882	56.91
61	สมุทรสาคร	53,732	48,219	101,951	95,411	1,789	51,163	50.18
62	สระแก้ว	10,738	8,857	19,595	14,785	4	8,979	45.82
63	สระบุรี	4,396	3,001	7,397	7,188	57	5,616	75.92
64	สิงห์บุรี	454	272	726	755	1	711	97.93
65	สุโขทัย	312	260	572	605	10	511	89.34
66	สุพรรณบุรี	4,410	3,093	7,503	7,793	12	6,586	87.78
67	สุราษฎร์ธานี	25,443	13,369	38,812	39,692	473	28,904	74.47
68	สุรินทร์	753	812	1,565	1,364	-	128	8.18
69	หนองคาย	2,161	4,502	6,663	6,637	59	5,277	79.20
70	หนองบัวลำภู	160	219	379	415	2	324	85.49
71	อ่างทอง	646	340	986	992	11	842	85.40
72	อำนาจเจริญ	375	648	1,023	1,017	1	162	15.84
73	อุดรธานี	1,158	2,097	3,255	3,308	14	2,719	83.53
74	อุดรดิตถ์	534	749	1,283	1,331	2	259	20.19
75	อุทัยธานี	293	273	566	593	9	425	75.09
76	อุบลราชธานี	3,650	5,562	9,212	10,683	21	2,391	25.96
	รวมทั้งหมด	702,351	566,723	1,269,074	1,250,263	20,415	720,636	56.78

ภาคผนวก ข

## อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

### อารัมภบท

#### รัฐภาคีแห่งอนุสัญญานี้

พิจารณา ว่า ตามหลักการที่ประกาศในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น การยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งปวงของมวลมนุษยชาตินั้นเป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

คำนึงถึง ว่า บรรดาประชาชนแห่งสหประชาชาติ ได้ยืนยันไว้ในกฎบัตรถึงความศรัทธาค่อมมนุษย์ขั้นพื้นฐานและต่อศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ และได้ตั้งเจตจำนงที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคมและมาตรฐานแห่งชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้เสรีภาพที่กว้างขึ้น

ยอมรับ ว่า สหประชาชาติได้ประกาศ และตกลงในปฏิญญาและกติกาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพทั้งปวงที่กำหนดไว้ โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าชนิดใด ๆ อาทิเช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิด เห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิด หรือสถานะอื่น

ระลึก ว่า สหประชาชาติได้ประกาศ และตกลงในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแล และการช่วยเหลือเป็นพิเศษ

เชื่อ ว่า ครอบครัวในฐานะเป็นกลุ่มพื้นฐานของสังคมและเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับการเจริญเติบโตและความอยู่ดีกินดีของสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะเด็ก ควรจะได้รับความคุ้มครองและการช่วยเหลือที่จำเป็นเพื่อที่จะมีความสามารถมีความรับผิดชอบในชุมชนตนเอง ได้อย่างเต็มที่

ยอมรับ ว่า เพื่อให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืนและเต็มที่ เด็กควรจะเติบโตในสิ่งแวดล้อมของครอบครัว ในบรรยากาศแห่งความผาสุก ความรัก และความเข้าใจ

พิจารณา ว่า ควรเตรียมให้เด็กพร้อมอย่างเต็มที่ ที่จะดำรงชีวิตเป็นตัวของตัวเองในสังคมและควรเลี้ยงดูเด็กตามเจตนารมณ์แห่งอุดมคติ ที่ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะเจตนารมณ์แห่งสันติภาพ ศักดิ์ศรี ความอดกลั้น เสรีภาพ ความเสมอภาค และความ เป็นเอกภาพ

คำนึงถึง ว่า ได้มีการระบุถึงความจำเป็นที่จะขยายการดูแลโดยเฉพาะแก่เด็กในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1924 และในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งสมาชิกได้รับเอาเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 และได้มีการยอมรับในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (โดยเฉพาะ ข้อ 23 และ 24) ในกติกาสากลว่าด้วย

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (โดยเฉพาะ ข้อ 10) และในธรรมนูญและในตาสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของทบวงการชำนัญพิเศษ และองค์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของเด็ก

คำนึงถึง ว่า ตามที่ได้ระบุในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้น เด็กโดยเหตุที่ยังไม่เติบโตเต็มที่ทั้งทางร่างกายและจิตจึงต้องการการพิทักษ์และการดูแลเป็นพิเศษรวมถึงต้องการความคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังเกิด

ระลึก ว่า บทบัญญัติของปฏิญญาว่าด้วยกฎหมายและสังคม อันเกี่ยวกับการคุ้มครองและสวัสดิภาพเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการอุปการะและการรับเป็นบุตรบุญธรรม ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ กฎระเบียบมาตรฐานขั้นต่ำสุดของสหประชาชาติสำหรับการบริหารงานยุติธรรมแก่ผู้เยาว์ (กฎปักกิ่ง) และปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองสตรีและเด็กในภาวะฉุกเฉินและกรณีพิพาทกันด้วยอาวุธ

ยอมรับ ว่า ประเทศทั้งปวงในโลกมีเด็กที่ดำรงชีวิตอยู่ในภาวะที่ยากลำบากอย่างยิ่ง และเขาเหล่านั้นจำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ

พิจารณาตามสมควร ถึงความสำคัญของประเพณี และค่านิยมทางวัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่มที่มีต่อการคุ้มครองและพัฒนาการอย่างกลมกลืนของเด็ก

ยอมรับ ความสำคัญความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของเด็กในทุก ๆ ประเทศ

ได้ตกลงกัน ดังนี้

## ส่วนที่ 1

### ข้อที่ 1

เพื่อความมุ่งประสงค์แห่งอนุสัญญานี้ เด็กหมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

### ข้อ 2

1. รัฐภาคีจะเคารพ และประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ แก่เด็กแต่ละคนที่อยู่ในเขตอำเภของตน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใด ๆ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่นต้นกำเนิดทางชาติ ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานอื่น ๆ ของเด็กหรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

2. รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อที่จะประกันว่าเด็กได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ หรือการลงโทษในทุกรูปแบบ บนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรมความคิดเห็นที่แสดงออก หรือความเชื่อของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือสมาชิกในครอบครัวของเด็ก

### ข้อ 3

1. ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงเป็นอันดับแรก

2. รัฐภาคีรับที่จะประกันให้มีการคุ้มครอง และการดูแลเด็กเท่าที่จำเป็นสำหรับความอยู่ดีของเด็กโดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบเด็กนั้นตามกฎหมายด้วย และเพื่อการนี้ จะดำเนินมาตรการทางนิติบัญญัติและบริหารที่เหมาะสมทั้งปวง

3. รัฐภาคีจะประกันว่า สถาบัน การบริการ และการอำนวยความสะดวกที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการดูแลหรือการคุ้มครองเด็กนั้นจะเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจ โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัย สุขภาพ และในเรื่องจำนวนและความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ

### ข้อ 4

รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงทั้งด้านนิติบัญญัติ บริหารและด้านอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามสิทธิที่อนุสัญญาฯ นี้ได้ให้การยอมรับ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมนั้น รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการเช่นว่านั้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ และภายในกรอบของความร่วมมือ ระหว่างประเทศเมื่อจำเป็น

### ข้อ 5

รัฐภาคีจะเคารพต่อความรับผิดชอบ สิทธิ และหน้าที่ของบิดามารดา หรือของสมาชิกของครอบครัวชาย หรือชุมชน ซึ่งกำหนดไว้โดยขนบธรรมเนียมในท้องถิ่นหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบต่อเด็กตามกฎหมายในอันที่จะให้แนวทาง และการแนะแนวตามที่เหมาะสมในการใช้สิทธิของเด็กตามที่อนุสัญญาฯ นี้ให้การรับรอง ในลักษณะที่สอดคล้องกับความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก

## ข้อ 6

1. รัฐภาคียอมรับว่า เด็กทุกคนมีสิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต
2. รัฐภาคีจะประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ ให้มีการอยู่รอด และการพัฒนาของเด็ก

## ข้อ 7

1. เด็กจะได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังการเกิด และจะมีสิทธิที่จะมีชื่อนับแต่เกิด และสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ และเท่าที่จะเป็นไปได้ สิทธิที่จะรู้จัก และได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากบิดามารดาของตน
2. รัฐภาคีจะประกันให้มีการปฏิบัติตามสิทธิเหล่านี้ตามกฎหมายภายในและพันธกรณีของรัฐภาคี ที่มีอยู่ภายใต้ตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีเด็กจะตกอยู่ในสถานะไร้สัญชาติ

## ข้อ 8

1. รัฐภาคีรับที่จะเคารพต่อสิทธิของเด็ก ในการรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้รวมถึงสัญชาติชื่อ และความสัมพันธ์ทางครอบครัวของตนตามที่กฎหมายรับรอง โดยปราศจากการแทรกแซงที่มีชอบด้วยกฎหมาย
2. ในกรณีที่มีการตัดเอกลักษณ์บางอย่าง หรือทั้งหมดของเด็กออกไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย รัฐภาคีจะให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองตามสมควร เพื่อให้เอกลักษณ์ของเด็กกลับคืนมาโดยเร็ว

## ข้อ 9

1. รัฐภาคีจะประกันว่า เด็กจะไม่ถูกแยกจากบิดามารดาโดยขัดกับความประสงค์ของบิดามารดา เว้นแต่ในกรณีที่หน่วยงานที่มีอำนาจ ซึ่งอาจถูกทบทวนโดยทางศาลจะกำหนดตามกฎหมายและวิธีพิจารณาที่ใช้บังคับอยู่ว่า การแยกเช่นนี้จำเป็นเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็กการกำหนดเช่นนี้อาจจำเป็นในกรณีเฉพาะ เช่น ในกรณีที่เด็กถูกกระทำโดยมิชอบ หรือถูกทอดทิ้งละเลยโดยบิดามารดา หรือในกรณีที่บิดามารดาอยู่แยกกันและต้องมีการตัดสินใจว่าเด็กจะพำนักที่ใด
2. ในการดำเนินการใด ๆ ตามวรรค 1 ของข้อนี้ จะให้โอกาสทุกฝ่ายที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว และแสดงความคิดเห็นของตนให้ประจักษ์

3. รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็กที่ถูกแยกจากบิดาหรือมารดา หรือจากทั้งคู่ ในอันที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัว และการติดต่อโดยตรงทั้งกับบิดาและมารดาอย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่เป็นการขัดผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

4. ในกรณีที่การแยกเช่นว่านี้ เป็นผลมาจากการกระทำใด ๆ โดยรัฐภาคีต่อบิดาหรือมารดา หรือทั้งบิดาและมารดา หรือต่อเด็ก เช่น การกักขัง การจำคุก การเนรเทศ การส่งตัวออกนอกประเทศ หรือการเสียชีวิต (รวมทั้งการเสียชีวิตอันเกิดจากสาเหตุใด ๆ ที่เกิดขึ้นขณะที่ผู้นั้นอยู่ในการควบคุมของรัฐ) หากมีการร้องขอ รัฐภาคีนั้นจะต้องให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นเกี่ยวกับที่ของสมาชิกของครอบครัวที่หายไปแก่ บิดามารดา เด็ก หรือในกรณีที่เหมาะสม แก่สมาชิกคนอื่นของครอบครัวเว้นแต่เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความอยู่ดีของเด็ก อนึ่ง รัฐภาคีจะให้การประหันทต่อไปว่า การยื่นคำร้องขอเช่นว่านั้นจะไม่ก่อให้เกิดผลร้ายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

#### ข้อ 10

1. ตามพันธกรณีของรัฐภาคี ภายใต้อำนาจข้อ 9 วรรค 1 คำร้องของเด็กหรือบิดามารดาของเด็กที่จะเดินเข้าหรือออกนอกรัฐภาคี เพื่อวัตถุประสงค์ของการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัว จะได้รับการดำเนินการ โดยรัฐภาคีในลักษณะที่เป็นคุณมีมนุษยธรรมและรวดเร็ว รัฐภาคีจะประกันด้วยอีกว่า การยื่นคำร้องดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ร้อง และสมาชิกในครอบครัวของผู้ร้อง

2. เด็กที่บิดามารดาอาศัยอยู่ต่างรัฐกันกับเด็ก จะมีสิทธิที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัว และการติดต่อโดยตรงทั้งบิดาและมารดาได้อย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษเพื่อการนี้ และตามพันธกรณีของรัฐภาคีภายใต้อำนาจข้อ 9 วรรค 1 รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็ก และบิดามารดาของเด็ก ในอันที่จะเดินทางออกนอกประเทศใด ๆ รวมทั้งประเทศของตน และสิทธิที่จะเดินทางเข้าประเทศของตน สิทธิที่จะเดินทางออกประเทศใด ๆ จะอยู่ภายใต้อำนาจจำกัดที่กำหนดไว้ โดยกฎหมายเท่านั้นและซึ่งจำเป็นสำหรับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบเรียบร้อย สาธารณสุขหรือศีลธรรมของประชาชน หรือสิทธิและเสรีภาพของคนอื่น และสอดคล้องกับสิทธิอื่นๆ ที่ได้รับการยอมรับ ในอนุสัญญา

#### ข้อ 11

1. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการต่างๆ ที่จะหยุดยั้งการ โยกย้ายเด็กและการมาส่งเด็กกลับคืนจากต่างประเทศที่มีชอบด้วยกฎหมาย



2. เพื่อการนี้ รัฐภาคี จะส่งเสริมให้มีการทำความเข้าใจทวิภาคี หรือพหุภาคี หรือการศึกษานวัตกรรมที่ความตกลงที่มีอยู่

#### ข้อ 12

1. รัฐภาคีจะประกันแก่เด็กที่สามารถ มีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้ว ซึ่งสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรีในทุก ๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทั้งนี้ ความคิดเห็นดังกล่าวของเด็กจะได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุ และวุฒิภาวะ ของเด็กนั้น

2. เพื่อความประสงค์นี้ เด็กจะได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่จะมีสิทธิมีเสียงในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการ และทางปกครองใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผ่านผู้แทนหรือองค์กรที่เหมาะสม ในลักษณะที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภายใน

#### ข้อ 13

1. เด็กจะมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก สิทธินี้จะรวมถึงเสรีภาพที่แสวงหาได้รับหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และความคิดทุกลักษณะ และไม่ถูกจำกัดโดยเขตแดนไม่ว่าจะโดยวาลาบลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะ หรือผ่านสื่ออื่นใดตามที่เด็กเลือก

2. การใช้สิทธิดังกล่าวนี้อาจอยู่ภายใต้ข้อจำกัดบางประการ แต่ข้อจำกัดเหล่านี้ต้องเป็นข้อจำกัดเช่นที่บัญญัติตามกฎหมาย และเช่นที่จำเป็นเท่านั้น

ก) เพื่อการเคารพต่อสิทธิ และชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือ

ข) เพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

#### ข้อ 14

1. รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา

2. รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา และผู้ปกครองตามกฎหมายในกรณีที่เหมาะสมในอันที่จะให้แนวทางแก่เด็กในการใช้สิทธิของตน ในลักษณะที่สอดคล้องกับความสามารถ ที่พัฒนาตามวัยของเด็ก

3. เสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนา หรือความเชื่อของตน อาจอยู่เพียงภายใต้ข้อจำกัดเช่นที่กำหนดโดยกฎหมายเท่านั้น สาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน หรือสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลอื่น

## ข้อ 15

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ
2. ไม่อาจมีการจำกัดการใช้สิทธิเหล่านี้ นอกเหนือจากข้อจำกัดที่กำหนดขึ้นโดยสอดคล้องกับกฎหมาย และที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์ของความมั่นคงแห่งชาติหรือความปลอดภัยของประชาชน ความสงบเรียบร้อย การคุ้มครองสาธารณสุข หรือศีลธรรม หรือการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น

## ข้อ 16

1. เด็กจะไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการ หรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในความเป็นส่วนตัวครอบครัว บ้าน หรือหนังสือโต้ตอบ รวมทั้งจะไม่ถูกกระทำโดยมิชอบต่อเกียรติและชื่อเสียง
2. เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากการแทรกแซง หรือการกระทำดังกล่าว

## ข้อ 17

รัฐภาคียอมรับในหน้าที่อันสำคัญของสื่อมวลชนและจะประกันว่าเด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและวัสดุจากแหล่งต่าง ๆ กัน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลข่าวสารและวัสดุที่มุ่งส่งเสริมความผาสุก ทั้งทางสังคม จิตใจ และศีลธรรม ตลอดจนสุขภาพกายและจิตของเด็ก เพื่อการนี้รัฐภาคีจะ

ก) ส่งเสริมให้สื่อมวลชน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและวัสดุ ที่มีประโยชน์ ทางสังคม และวัฒนธรรมแก่เด็ก และโดยสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของข้อ 29

ข) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการผลิตแลกเปลี่ยน และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและวัสดุดังกล่าว จากแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

ค) ส่งเสริมการผลิต และเผยแพร่หนังสือสำหรับเด็ก

ง) ส่งเสริมให้สื่อมวลชนให้ความสนใจเป็นพิเศษกับความจำเป็นทางด้านภาษาของเด็ก ที่เป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อย

จ) ส่งเสริมการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันเด็ก จากข้อมูล ข่าวสาร และวัสดุที่เป็นอันตรายต่อความอยู่ดีกินดีของเด็ก ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงบทบัญญัติในข้อ 13 และ 18

## ข้อ 18

1. รัฐภาคีจะให้ความพยายามอย่างที่สุด เพื่อประกันให้มีการยอมรับหลักการที่ว่า ทั้งบิดาและมารดามีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมายแล้วแต่กรณีเป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นในการเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็กโดยคำนึงถึงคุณประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐาน

2. เพื่อความมุ่งประสงค์ในการให้หลักประกัน และส่งเสริมสิทธิที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ รัฐภาคีจะให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บิดามารดา และผู้ปกครองตามกฎหมาย ในอันที่จะปฏิบัติความรับผิดชอบของตนในการเลี้ยงดูเด็ก และจะประกันให้มีการพัฒนาสถานบันการอำนวยความสะดวก และการบริการต่างๆ สำหรับการดูแลเด็ก

3. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงที่จะประกันว่า บุตรของบิดามารดาที่ต้องการทำงานมีสิทธิได้รับประโยชน์จากการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการดูแลเด็กที่พวกเขาจะมีสิทธิจะได้

## ข้อ 19

1. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหารสังคมและการศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกาย และจิต การทำร้ายหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้ง หรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติผิด หรือการแสวงประโยชน์ รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศ ขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นใดซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล

2. ตามแต่จะเหมาะสม มาตรการคุ้มครองที่ว่านี้ ควรรวมถึง กระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการจัดตั้งแผนงานทางสังคม ในอันที่จะให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่เด็ก และบุคคลซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล ตลอดจนกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการป้องกันในรูปแบบอื่น และให้มีการระงับการรายงานการส่งเรื่องเพื่อพิจารณา การสืบสวน การปฏิบัติ และการติดตามเรื่องของกรณีการปฏิบัติที่ผิดต่อเด็ก ตามที่ระบุนมาแล้วข้างต้น และ ในกรณีที่เหมาะสม ในทางตุลาการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

## ข้อ 20

1. เด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว ไม่ว่าจะโดยถาวรหรือชั่วคราวหรือที่ไม่อาจปล่อยให้อยู่ที่ว่านั้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเอง จะได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือพิเศษที่จัดให้โดยรัฐ

2. รัฐภาคีจะมีการประกันให้มีการดูแลแก่เด็กเช่นว่านั้นตามกฎหมายภายใน

3. นอกเหนือจากประการอื่นแล้วการดูแลดังกล่าวอาจรวมถึงการจัดหาผู้อุปถัมภ์

กาฟาลาห์ของกฎหมายอิสลาม การรับบุตรบุญธรรม หรือถ้าจำเป็นการจัดให้อยู่ในความดูแลของสถาบันที่เหมาะสมในการดูแลเด็ก ในการพิจารณา ถึงหนทางแก้ไขให้คำเนิ่งถึงการควรให้ความต่อเนื่องในการเลี้ยงดูเด็ก และภูมิหลังทางชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาของเด็ก

## ข้อ 21

รัฐภาคีซึ่งยอมรับและ/หรือให้มีระบบการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะประกันว่าประโยชน์สูงสุดของเด็ก เป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สุด และจะ

ก) ประกันว่าการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจเท่านั้นซึ่งเป็นผู้กำหนดตามกฎหมายและวิธีพิจารณาที่ใช้บังคับอยู่ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารทั้งปวงที่เกี่ยวข้องและเชื่อถือได้ว่า การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นกระทำได้เมื่อนักถึงสถานภาพของเด็กในส่วนที่เกี่ยวกับบิดามารดา ญาติพี่น้อง และผู้ปกครองตามกฎหมายและในกรณีที่จำเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ให้ความยินยอมอย่างผู้เข้าใจเรื่องต่อการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยได้รับคำปรึกษาตามที่จำเป็น

ข) ยอมรับว่าการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมข้ามประเทศ อาจถือได้ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการดูแลเด็ก หากไม่สามารถจัดหาผู้อุปถัมภ์ หรือครอบครัวที่รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมให้เด็กได้หรือไม่สามารถให้เด็กได้รับการดูแลด้วยวิธีอันเหมาะสมในประเทศถิ่นกำเนิดของเด็กนั้น

ค) ประกันว่าเด็กที่อยู่ในข่ายของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมข้ามประเทศ จะได้รับมาตรการคุ้มครองและมาตรฐานเช่นเดียวกับที่ใช้อยู่ ในกรณีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมภายในประเทศ

จ) ส่งเสริมเมื่อเป็นการเหมาะสมซึ่งความมุ่งหมายของข้อนี้ โดยการจัดทำข้อตกลงหรือความตกลงทวิภาคี หรือพหุภาคี และภายในกรอบนี้พยายามที่จะประกันว่าการจัดหาผู้อุปถัมภ์แก่เด็กในอีกประเทศหนึ่งนั้น ได้กระทำโดยหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจ

## ข้อ 22

1. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะประกันว่า เด็กที่ร้องขอเป็นผู้ลี้ภัย หรือได้รับการพิจารณาเป็นผู้ลี้ภัยตามกฎหมายหรือกระบวนการภายในหรือระหว่างประเทศที่ใช้บังคับ ไม่ว่าจะมียุติบัตรมาของเด็กหรือบุคคลอื่นติดตามมาด้วยหรือไม่ก็ตาม จะได้รับการคุ้มครองและการช่วยเหลือทางมนุษยธรรม ที่เหมาะสมในการได้รับสิทธิที่มีอยู่ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ และในตราสารระหว่างประเทศอื่นๆ อันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือมนุษยธรรม ซึ่งรัฐดังกล่าวเป็นภาคี

2. เพื่อวัตถุประสงค์นี้ รัฐภาคีจะให้ความร่วมมือตามที่พิจารณาว่า เหมาะสมแก่ความพยายามใด ๆ ของทั้งองค์กรสหประชาชาติ และองค์กรระดับรัฐบาล หรือองค์กรที่ไม่ใช่ระบบรัฐบาลอื่นที่มีอำนาจ ซึ่งความร่วมมือกับองค์กรสหประชาชาติในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กเช่นว่า และในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กเช่นว่าและในการติดตามหาบิดามารดาหรือสมาชิกอื่นของครอบครัวของเด็กผู้ลี้ภัยเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัวของเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถค้นพบบิดามารดาหรือสมาชิกอื่น ๆ ของครอบครัว เด็กนั้น จะได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกันกับเด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว ทั้งที่เป็นการถาวรหรือชั่วคราวไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ดังเช่นที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ

## ข้อ 23

1. รัฐภาคียอมรับว่าเด็กที่พิการทั้งทางร่างกายหรือจิต ควรมีชีวิตที่สมบูรณ์และปกติสุข ในสถานะที่ประกันในศักดิ์ศรี ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง และเอื้ออำนวยให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในชุมชน

2. รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กพิการ ที่จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และจะสนับสนุนและประกันที่จะขยาย เท่าที่กำลังทรัพยากรจะอำนวย ความช่วยเหลือซึ่งมีการร้องขอ และซึ่งเหมาะสมกับสภาพของเด็ก และสภาพการณ์ของบิดามารดา หรือบุคคลอื่นที่ดูแลเด็ก ไปยังที่อยู่ ในเกณฑ์และผู้ที่มีรับผิดชอบในการดูแลเด็ก

3. โดยการยอมรับความจำเป็นพิเศษของเด็กพิการความช่วยเหลือที่ให้ตามวรรค 2 ของข้อนี้เป็นการให้เปล่าเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้ โดยพิจารณาถึงกำลังทรัพย์ของบิดามารดา หรือบุคคลอื่นที่ดูแลเด็ก และความช่วยเหลือเช่นว่าจะถูกกำหนดขึ้น เพื่อที่จะประกันว่าเด็กพิการจะสามารถอย่างมีประสิทธิภาพที่จะเข้าถึง และได้รับการศึกษา การฝึกอบรม การบริการดูแลสุขภาพ การบริการด้านการฟื้นฟูสภาพ การเตรียมสำหรับการจ้างงาน และโอกาสทางด้าน

สันตนาการ ในลักษณะที่ส่งเสริมให้เด็กสามารถบรรลุผลสำเร็จอย่างเต็มที่เท่าที่เป็นไปได้ในการเข้ากับสังคม และการพัฒนาตนเอง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาทางวัฒนธรรม และจิตใจไปด้วย

4. ภายใต้บรรยากาศความร่วมมือระหว่างประเทศ รัฐภาคีจะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม ในด้านการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน และด้านการรักษาเด็กพิการทางการแพทย์ทางจิตวิทยา และทางการฟื้นฟูสมรรถภาพรวมทั้งการเผยแพร่และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีฟื้นฟูการศึกษา และการบริการด้านการฝึกอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้รัฐภาคีสามารถปรับปรุงความสามารถและทักษะและเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านนี้ในเรื่องความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาควรได้รับการคำนึงถึงเป็นพิเศษ

#### ข้อ 24

1. รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็ก ที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุขที่สูงที่สุดเท่าที่จะหาได้ และสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับการบำบัดรักษาความเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสุขภาพ รัฐภาคีจะพยายามดำเนินการที่จะประกันว่าไม่มีเด็กคนใดถูกกลั่นแกล้ง สิทธิในการรับบริการดูแลสุขภาพเช่นว่านั้น

2. รัฐภาคีจะให้มีการปฏิบัติตามซึ่งสิทธินี้อย่างเต็มที่และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะดำเนินการที่เหมาะสมดังนี้

ก) ลดการเสียชีวิตของทารก และเด็ก

ข) ประกันให้มีการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ที่จำเป็น และการดูแลสุขภาพ

สุขภาพแก่เด็กทุกคน

ค) ต่อสู้กับโรคภัย และทุพโภชนาการ รวมทั้งที่อยู่ภายในขอบข่ายของการดูแลสุขภาพขั้นปฐม ซึ่งนอกเหนือจากวิธีการอื่นแล้วยังดำเนินการ โดยการใช้ เทคโนโลยีที่มีอยู่พร้อมแล้ว และโดยการจัดหาอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ และน้ำดื่มที่สะอาดอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ โดยพิจารณาถึงอันตราย และความเสี่ยงของมลภาวะแวดล้อม

ง) ประกันให้มีการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมแก่มารดา ทั้งก่อนและหลังคลอด

จ) ประกันว่าทุกส่วนของสังคม โดยเฉพาะบิดามารดาและเด็กจะได้รับข้อมูลข่าวสารและเข้าถึงการศึกษาและการสนับสนุนให้ใช้ความรู้พื้นฐานในเรื่องโภชนาการและสุขภาพเด็ก เรื่องประโยชน์ของการเลี้ยงดูเด็กด้วยนมมารดา เรื่องอนามัยและสุขภาพาสภาพแวดล้อม และเรื่องป้องกันอุบัติเหตุ

ฉ) พัฒนาการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การแนะแนวแก่บิดามารดา และการให้บริการและการให้บริการและการศึกษาในเรื่องการวางแผนในครอบครัว

3. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพที่โปร่ง เพื่อที่จะจัดทางปฏิบัติดั้งเดิมที่เป็นผลร้ายต่อสุขภาพเด็ก

4. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่โปร่ง เพื่อที่จะให้การดำเนินการให้สิทธิที่ยอมรับในข้อนี้บังเกิดผลอย่างเต็มที่ตามลำดับเกี่ยวกับเรื่องนี้ความจำเป็นของประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

#### ข้อ 25

รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็ก ผู้ซึ่งได้รับการจัดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจ ให้ไปได้รับการดูแล การคุ้มครอง หรือการบำบัดรักษาสุขภาพ ทั้งทางร่างกายหรือจิตในอันที่จะได้รับการทบทวนการบำบัดรักษาให้แก่เด็กเป็นระยะ ๆ ตลอดจนสภาวะแวดล้อมอื่นที่โปร่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดดังกล่าว

#### ข้อ 26

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนในอันที่จะได้รับประโยชน์จากการประกันสังคม รวมถึงการประกันภัยทางสังคม และจะดำเนินการมาตรการที่จำเป็น เพื่อให้สิทธินี้บังเกิดผลอย่างเต็มที่ตามกฎหมายแต่ละประเทศ

2. ในกรณีที่เหมาะสม การให้ประโยชน์ควรคำนึงถึงทรัพยากรและสภาวะแวดล้อมของเด็กและบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนข้อพิจารณาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการร้องขอรับประโยชน์ซึ่งกระทำโดยเด็กผู้นั้นหรือตัวแทน

#### ข้อ 27

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคน ในอันที่จะได้รับมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาด้านร่างกาย สมอง จิตใจ ศิลธรรม และสังคมของเด็ก

2. บิดามารดาหรือผู้อื่นที่รับผิดชอบต่อเด็กมีความรับผิดชอบเบื้องต้นที่จะจัดหาสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาของเด็ก ทั้งนี้ ตามความสามารถและกำลังทางการเงินของบุคคลเหล่านั้น

3. ตามสภาวะและกำลังความสามารถของประเทศรัฐภาคี จะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะให้ความช่วยเหลือบิดามารดา และผู้อื่นที่รับผิดชอบต่อเด็กในการดำเนินการตามสิทธินี้ และในกรณีที่จำเป็นรัฐภาคีจะให้ความช่วยเหลือด้านวัตถุและแผนงานสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย

4. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะได้รับชดใช้ค่าเลี้ยงดูเด็กคินจาก บิดามารดาหรือผู้อื่นที่มีความรับผิดชอบทางการเงินต่อเด็ก ทั้งที่อยู่ในรัฐภาคีเองและรัฐอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่บุคคลมีความรับผิดชอบทางการเงินต่อเด็กอาศัยอยู่ในรัฐอื่น นอกเหนือจากรัฐที่เด็กอาศัยอยู่ รัฐภาคีจะส่งเสริมการเข้าเป็นภาคีในความตกลงระหว่างประเทศ หรือการจัดทำความตกลงเช่นว่านั้น ตลอดจนการจัดทำข้อตกลงอื่น ๆ ที่เหมาะสม

#### ข้อ 28

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาและเพื่อที่จะใช้สิทธินี้บังเกิดผล ตามลำดับและบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน รัฐภาคีจะ

ก) จัดการศึกษาระดับประถมเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย

ข) สนับสนุนการพัฒนาของการศึกษาในระดับมัธยมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึง การศึกษาสายสามัญและอาชีพ จัดการศึกษาให้แพร่หลายและเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน และดำเนิน มาตรการที่เหมาะสม เช่น การนำมาใช้ซึ่งการศึกษาแบบให้เปล่า และการเสนอให้ความช่วยเหลือ ทางการเงินในกรณีที่จำเป็น

ค) ทำให้การศึกษาในระดับสูงเปิดกว้างแก่ทุกคนบนพื้นฐานของความสามารถ โดย ทุกวิธีการที่เหมาะสม

ง) ทำให้ข้อมูลข่าวสาร และการแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพเป็นที่แพร่หลาย และเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน

จ) ดำเนินมาตรการเพื่อสนับสนุนการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอและลดอัตราการออก จากโรงเรียนกลางคัน

2. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสม ที่จะประกันว่า ระเบียบวินัยของโรงเรียน ได้กำหนดขึ้นในลักษณะที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของเด็ก และสอดคล้องกับ อนุสัญญานี้

3. รัฐภาคีจะส่งเสริมและสนับสนุน ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในส่วนที่ เกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อที่จะแก้จุดต่อการจัดเวลา และการไม่รู้หนังสือ ทั่วโลกและเอื้ออำนวยให้ได้รับความรู้ทางวิชาการ และทางเทคนิคและวิธีการสอนสมัยใหม่ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ



## ข้อ 29

## 1. รัฐภาคีตกลงว่าการศึกษาศึกษาของเด็กจะมุ่งไปสู่

ก) การพัฒนานุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ และความสามารถทางด้านร่างกาย และจิตใจของเด็กให้เต็มศักยภาพของเด็กและคน

ข) การพัฒนาความเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และต่อหลักการที่วางไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ

ค) การพัฒนาความเคารพต่อบิดามารดาของเด็ก เอกสิทธิ์ทางวัฒนธรรม ภาษา และค่านิยมของเด็กนั่นเอง และต่อค่านิยมของชาติที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ และต่อค่านิยมของชาติถิ่นกำเนิดของเขา และต่ออารยธรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากของเขาเอง

ง) การเตรียมเด็กให้มีชีวิตที่มีความรับผิดชอบในสังคม ที่เสรีด้วยจิตสำนึกแห่งความเข้าใจกัน สันติภาพ ความอดกลั้น ความเสมอภาคทางเพศ และมีตรภาพในหมู่ชนมนุษย์ในกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนชาติ กลุ่มศาสนา ตลอดจนในหมู่คนพื้นเมืองดั้งเดิม

จ) การพัฒนาความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

2. ไม่ความตอนใดในข้อนี้ หรือในข้อ 28 ที่จะได้รับการตีความให้เป็นการก้าวท้าวเสรีภาพของบุคคลและองค์กร ในการจัดตั้งและการอำนวยความสะดวกสถาบันทางการศึกษา แต่ทั้งนี้จะต้องเคารพต่อหลักการที่ระบุไว้ในวรรค 1 ของข้อนี้เสมอและต่อเงื่อนไขที่ว่าการศึกษาที่ให้ในสถาบันเหล่านั้นต้องเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐได้วางไว้

## ข้อ 30

ในรัฐที่มีชนกลุ่มน้อย ทางชาติพันธุ์ ศาสนา หรือภาษา หรือกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิม อาศัยอยู่ เด็กที่มาจากชนกลุ่มน้อยนั้น หรือที่เป็นชนเมืองจะต้องไม่ถูกปฏิเสธซึ่งสิทธิ ที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่จะนับถือและปฏิบัติทางศาสนา หรือสิทธิที่จะใช้ภาษาของตนในชุมชนกับสมาชิกอื่นในกลุ่มเดียวกัน

## ข้อ 31

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็ก ที่จะมีการพักและเวลาพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นทางสันตนาการที่เหมาะสมตามวัยของเด็ก และการมีส่วนร่วมอย่างเสรี ในทางวัฒนธรรมและศิลปะ

2. รัฐภาคีจะเคารพและส่งเสริมสิทธิของเด็กที่จะเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทางวัฒนธรรมและศิลปะ และจะสนับสนุนการใช้โอกาสที่เหมาะสมเท่าเทียมกัน สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรมศิลปะ สันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจ

### ข้อ 32

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจและจากการทำงานใด ที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตราย หรือที่ขัดขวางการศึกษาของเด็ก หรือเป็น อันตรายหรือ การพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ ศิลธรรม และสังคมของเด็ก

2. รัฐภาคีจะดำเนินการทางนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และการศึกษา เพื่อประกันให้มีการดำเนินการตามข้อนี้ เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในตราสารระหว่างประเทศอื่น ๆ รัฐภาคีจะ

- ก) กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับการรับเข้าทำงาน
- ข) กำหนดกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมง และสภาพการทำงาน
- ค) กำหนดบทลงโทษ หรือวิธีการลงโทษอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อประกันให้ข้อนี้มีผลใช้บังคับจริงจัง

### ข้อ 33

รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวงรวมทั้งมาตรการทางนิติบัญญัติ บริหาร สังคมและทางการศึกษาที่จะคุ้มครองเด็กจากการใช้โดยผิดกฎหมายซึ่งยาเสพติด รวมทั้งสารที่มีพิษต่อจิตประสาทอื่น ๆ ที่ได้นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และที่จะป้องกันการใช้เด็กเพื่อการผลิต และค้าโดยผิดกฎหมายซึ่งสารเช่นว่านั้น

### ข้อ 34

รัฐภาคีรับที่จะคุ้มครองเด็กจากการแสวงประโยชน์ทางเพศและการกระทำทางเพศที่มีขอบทุกรูปแบบเพื่อการนี้รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวงทั้งมาตรการภายในประเทศ และ มาตรการทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อป้องกัน

- ก) การชักจูงหรือบีบบังคับเด็กให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเพศใด ๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- ข) การแสวงประโยชน์จากเด็กในการค้าประเวณี หรือการกระทำอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเพศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ค) การแสวงประโยชน์จากเด็กในการแสดงลามกอนาจาร และเกี่ยวกับสิ่งลามก  
อนาจาร

### ข้อ 35

รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงทั้งในระดับประเทศ ระดับทวิภาคีและพหุ  
ภาคีเพื่อป้องกันการลักพา การขาย หรือการลักลอบค้าเด็กไม่ว่าด้วยวัตถุประสงค์ใด หรือใน  
รูปแบบใด

### ข้อ 36

รัฐภาคีจะคุ้มครองเด็กจากการถูกแสวงประโยชน์ในทุกรูปแบบอื่นทั้งหมดที่เป็นผลร้าย  
ต่อสวัสดิภาพของเด็กไม่ว่าด้านใด

### ข้อ 37

รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร  
มนุษยธรรม หรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่จะไม่มีโอกาสจะ  
ได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ข) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ การ  
จับกุมกักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และ  
ให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

ค) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความ  
เคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น  
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ จะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะ  
พิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้นและเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อ  
กับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

ง) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ มีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทาง  
อื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพ  
ของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดย  
พลันต่อการดำเนินการเช่นว่า

## ข้อ 38

1. รัฐภาคีรับที่จะเคารพและประกันให้มีความเคารพต่อกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ใช้บังคับกับรัฐภาคี ในกรณีพิพาทกันด้วยอาวุธ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็ก
2. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่สามารถกระทำได้ทั้งปวงที่จะประกันว่าบุคคลที่มีอายุไม่ถึง 15 ปี จะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน
3. รัฐภาคีจะหลีกเลี่ยงการเกณฑ์บุคคลใด ๆ ที่มีอายุไม่ถึง 15 ปีเข้าประจำในกองทัพในการเกณฑ์บุคคลที่มีอายุถึง 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปีนั้น รัฐภาคีจะพยายามเกณฑ์บุคคลที่มีอายุมากที่สุดก่อน
4. ตามพันธนาการภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในอันที่จะคุ้มครองประชาชนพลเมืองในการพิพาทกันด้วยอาวุธนั้น รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่สามารถกระทำได้ทั้งปวงที่จะประกันให้มีการคุ้มครอง และดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ

## ข้อ 39

รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะส่งเสริมการฟื้นฟู ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใด ๆ การแสวงประโยชน์การกระทำอันมิชอบการทรมานหรือการลงโทษหรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือ ต่ำช้าในรูปแบบอื่น หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธการฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมดังกล่าวจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพการเคารพตนเอง และศักดิ์ศรีของเด็ก

## ข้อ 40

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหาหรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

2. เพื่อการนี้ และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องตราสารระหว่างประเทศรัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหาหรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

ข) เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกัน ดังต่อไปนี้

(1) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(2) ได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยผ่านบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

(3) ได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้าโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงถึงอายุของเด็กหรือสถานการณ์บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

(4) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

(5) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

(6) ให้ความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กมาสามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้อยู่

(7) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา ให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

3. รัฐภาคีจะมีการส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนการวิธีพิจารณา จัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน ซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหาตั้งข้อหา หรือถูกว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(ก) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกลีถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

(ข) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่า สิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมาย จะได้รับการคุ้มครองเพิ่มเติมที่อยู่

4. การดำเนินการต่าง ๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะแนว และควบคุมให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่น นอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมีไว้เพื่อประกันว่า เด็กจะได้รับการปฏิบัติใน ลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์ และความผิด ของเด็ก

#### ข้อ 41

ไม่มีส่วนใดในอนุสัญญานี้ จะมีผลกระทบต่อบทบัญญัติใด ๆ ซึ่งชักจูงให้สิทธิของเด็ก บังเกิดผลมากกว่า ซึ่งอาจปรากฏอยู่ใน

- ก) กฎหมายของรัฐภาคี หรือ
- ข) กฎหมายระหว่างประเทศที่มีใช้บังคับกับรัฐนั้น

### ส่วนที่ 2

#### ข้อ 42

รัฐภาคีรับที่จะดำเนินการให้หลักการและบทบัญญัติในอนุสัญญานี้เป็นที่รับรู้กันอย่าง กว้างขวาง ทั้งแก่ ผู้ใหญ่ และเด็ก ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและจริงจัง

#### ข้อ 43

1. เพื่อวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบความคืบหน้าของรัฐภาคี ในการทำให้พันธกรณี ซึ่งจะต้องดำเนินการตามอนุสัญญานี้บังเกิดผล ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กขึ้น ซึ่ง จะทำหน้าที่ดังกล่าวต่อไป

2. ให้คณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญสิบคน ที่มีสถานะทางศีลธรรมสูง และ เป็นที่ยอมรับ ในความสามารถในด้านที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง รัฐภาคีจะเลือกตั้งสมาชิกของ คณะกรรมการจากคนชาติของตน และสมาชิกของคณะกรรมการจากคนชาติของตน และสมาชิก ของคณะกรรมการนี้จะทำหน้าที่ในฐานะส่วนตัว ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการกระจายทางภูมิศาสตร์ อย่างเป็นธรรม และคำนึงถึงระบบกฎหมายหลัก

3. ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกของคณะกรรมการ โดยการลงคะแนนลับจากรายชื่อนุคคลที่ ได้รับการเสนอ โดยรัฐภาคี รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจเสนอนามบุคคลจากคนชาติของตนได้หนึ่งคน

4. การเลือกตั้งคณะกรรมการครั้งแรกจะมีขึ้นไม่ช้ากว่าหกเดือนหลังจากวันที่อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับ และหลังจากนั้นให้มีการเลือกตั้งอีกทุกสองปี อนึ่ง อย่างน้อยสี่เดือนก่อนวันเลือกตั้งแต่ละครั้ง เลขธิการสหประชาชาติจะทำหนังสือเชิญรัฐภาคีให้เสนอนามผู้สมัครภายในสองเดือน หลังจากนั้นเลขธิการฯ จะจัดทำรายชื่อตามลำดับอักษรของผู้ที่ได้รับการเสนอนาม โดยระบุถึงรัฐภาคีเป็นผู้เสนอนาม และส่งรายชื่อไปยังรัฐภาคีอนุสัญญานี้

5. การเลือกตั้งจะกระทำขึ้นในการประชุมของรัฐภาคี ซึ่งจัดโดยเลขธิการฯ ณ สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ ในการประชุมดังกล่าว ซึ่งสองในสามของรัฐภาคี ประกอบขึ้นเป็นองค์ประชุมนั้น บุคคลที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการ คือ ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุด และ ได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดจากผู้แทนรัฐภาคีที่เข้าร่วมและออกเสียง

6. สมาชิกของคณะกรรมการจะได้รับเลือกตั้งให้อยู่ในวาระคราวละสี่ปี และจะมีสิทธิได้รับเลือกตั้งซ้ำหากได้รับการเสนอนามอีก สมาชิกห้าคนของสมาชิกทั้งหมดที่ได้รับการเลือกตั้งในครั้งแรกจะหมดวาระเมื่ออยู่ในตำแหน่งครบสองปี ประธานของที่ประชุมจะเป็นผู้เลือกนามของสมาชิกทั้งห้านั้น โดยการจับสลากทันทีหลังจากการเลือกตั้งครั้งแรก

7. หากสมาชิกคนใดของคณะกรรมการเสียชีวิต หรือลาออก หรือประกาศว่าไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการได้อีกต่อไปไม่ว่าด้วยเหตุผลใด รัฐภาคีที่เสนอนามสมาชิกผู้นั้นจะแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญอีกคนหนึ่งจากบรรดาคนชาติของตนเพื่อทำหน้าที่ตามวาระที่เหลือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของคณะกรรมการ

8. คณะกรรมการจะกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับการประชุมของตนเอง

9. คณะกรรมการจะเลือกหน้าที่ของตน โดยมีวาระสองปี

10. การประชุมของคณะกรรมการโยกคดีจะจัด ณ สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติหรือ ณ สถานที่อื่นที่สะดวกซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการจะได้รับการกำหนดและทบทวนในกรณีที่ทำเป็น โดยการประชุมของรัฐภาคีของอนุสัญญานี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของสมาชิกคนส่วนใหญ่

11. เลขธิการสหประชาชาติจะจัดเจ้าหน้าที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลของคณะกรรมการภายใต้อนุสัญญานี้

12. โดยความเห็นชอบของสมาชิกส่วนใหญ่ สมาชิกของคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นภายใต้อนุสัญญานี้จะได้รับเงินตอบแทนจากแหล่งเงินของสหประชาชาติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่สมาชิกใหญ่เป็นผู้กำหนด

## ข้อ 44

1. รัฐภาคีที่รับที่จะเสนอรายงานต่อคณะกรรมการ โดยผ่านการเลขาธิการสหประชาชาติ ในเรื่องต่าง ๆ ที่รัฐบาลรับเอาซึ่งทำให้สิทธิที่ได้รับการรับรองในอนุสัญญานี้บังเกิดผล และในเรื่องความคืบหน้าของการใช้สิทธิเหล่านั้น

(ก) ภายในสองปี นับจากวันที่อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับต่อรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

(ข) ทุก ๆ ห้าปีหลังจากนั้น

2. รายงานที่สร้างขึ้นตามข้อนี้ จะระบุถึงปัจจัยและปัญหาต่าง ๆ ถ้ามีที่ส่งผลกระทบต่อระดับของการปฏิบัติตามพันธกรณีตามอนุสัญญานี้ ให้รายงานเหล่านั้นมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอสำหรับให้คณะกรรมการมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ถึงการดำเนินการตามอนุสัญญา ในประเทศที่เกี่ยวข้องด้วย

3. รัฐภาคีที่ได้เสนอรายงานฉบับเริ่มแรกที่สมบูรณ์ให้แก่คณะกรรมการแล้วไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลข่าวสารพื้นฐานที่ได้ให้ไว้แล้วแต่ต้นอีกในรายงานฉบับต่อ ๆ ไปที่เสนอตามนัดแห่งวรรค 1 (ข) ของข้อนี้

4. คณะกรรมการอาจขอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามอนุสัญญานี้เพิ่มเติมจากรัฐภาคี

5. คณะกรรมการจะรายงานกิจกรรมของตนต่อสมาชิกใหญ่สหประชาชาติโดยผ่านคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมทุก ๆ สองปี

6. รัฐภาคีจะทำให้รายงานดังกล่าว เป็นทราบกันอย่างกว้างขวางในประเทศของตน

## ข้อ 45

เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามอนุสัญญา อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านที่อนุสัญญาครอบคลุมถึง

ก) ทบวงการชำนัญพิเศษต่าง ๆ องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและองค์กรอื่น ๆ ของสหประชาชาติมีสิทธิเข้าร่วมในการพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามบทบัญญัติต่าง ๆ ของอนุสัญญานี้ที่อยู่ในขอบข่ายอำนาจขององค์กรเหล่านั้น คณะกรรมการอาจเชิญทบวงการชำนัญพิเศษ องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและองค์กรที่มีอำนาจอื่นๆ ซึ่ง คณะกรรมการพิจารณาว่าเหมาะสม มาให้คำปรึกษาเฉพาะด้าน ในเรื่องการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ ในเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายอำนาจขององค์กรเหล่านั้น คณะกรรมการอาจเชิญทบวงการชำนัญพิเศษ องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ และองค์กรของสหประชาชาติอื่น ๆ ให้เสนอเรื่องการปฏิบัติตามอนุสัญญาในเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายกิจกรรมขององค์กรนั้น ๆ



ข) คณะกรรมการจะนำส่งรายงานใด ๆ จากรัฐภาคีที่มีคำร้องหรือที่ระบุความต้องการคำปรึกษา หรือความช่วยเหลือทางเทคนิค พร้อมด้วยข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ ของคณะกรรมการต่อคำร้องขอหรือข้อระบุความต้องการเหล่านั้น หากมีไปยังทบวงการชำนัญพิเศษ องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและองค์กรที่มี อำนาจอื่น ๆ ตามที่พิจารณาเห็นเหมาะสม

ค) คณะกรรมการอาจเสนอแนะต่อสมาชิกใหญ่ ขอให้เลขานุการ ฯ ดำเนินการศึกษา ในนามของคณะกรรมการในประเด็นเฉพาะที่เกี่ยวกับสิทธิของเด็ก

ง) คณะกรรมการอาจจัดทำข้อเสนอแนะและข้อแนะนำทั่วไป โดยอาศัยข้อมูลข่าวสารที่ได้รับตามข้อ 44 และ 45 ของอนุสัญญาฯ ข้อแนะนำและข้อเสนอแนะทั่วไปดังกล่าว จะถูกส่งไป ให้รัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง และรายงานไปยังสมาชิกใหญ่ พร้อมข้อวิจารณ์จากรัฐภาคี หากมี

### ส่วนที่ 3

#### ข้อ 46

อนุสัญญานี้จะเปิดให้มีการลงนามโดยรัฐทั้งปวง

#### ข้อ 47

อนุสัญญานี้ต้องได้รับการสัตยาบันเลขานุการสหประชาชาติจะเป็นผู้เก็บรักษาสัตยาบันสาร

#### ข้อ 48

อนุสัญญานี้จะยังคงเปิดสำหรับการภาคยานุวัติโดยรัฐ เลขานุการสหประชาชาติจะเป็นผู้เก็บรักษาภาคยานุวัติสาร

#### ข้อ 49

1. อนุสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับในวันที่สามสิบ นับจากวันที่สัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ยี่สิบได้มอบไว้กับเลขานุการสหประชาชาติ

2. สำหรับแต่ละรัฐที่ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติอนุสัญญานี้ ภายหลังจากการมอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ยี่สิบไว้แล้ว อนุสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับกับรัฐนั้น ๆ ในวันที่สามสิบนับจากวันที่รัฐนั้นได้มอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสาร

## ข้อ 50

1. รัฐภาคีใด ๆ อาจเสนอข้อแก้ไข และยื่นต่อเลขานุการสหประชาชาติจากนั้น เลขานุการฯจะต้องส่งข้อแก้ไขที่เสนอมานั้นแก่รัฐภาคีต่าง ๆ พร้อมกับคำร้องขอให้รัฐภาคี

## ข้อ 51

1. เลขานุการสหประชาชาติจะรับและแะเวียนให้รัฐทั้งปวงซึ่งตัวบทข้อสงวนที่รัฐได้ กำหนดไว้เมื่อสัตยาบันหรือภาคยานุวัติ

2. ห้ามมิให้ตั้งข้อสงวนที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความหมายของอนุสัญญานี้

3. อาจถอนข้อสงวนในเวลาใดก็ได้โดยการแจ้งการถอนนั้นแก่เลขานุการ สหประชาชาติซึ่งจะแจ้งให้รัฐทั้งปวงทราบต่อไป การแจ้งดังกล่าวจะมีผลนับแต่วันที่เลขานุการ ฯ ได้รับแจ้งนั้น

## ข้อ 52

รัฐภาคีอาจบอกเลิกอนุสัญญานี้โดยการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังเลขานุการ สหประชาชาติ การบอกเลิกจะมีผลหนึ่งปีหลังจากวันที่เลขานุการ ได้รับการแจ้งดังกล่าว

## ข้อ 53

เลขานุการสหประชาชาติได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้เก็บรักษาอนุสัญญานี้

## ข้อ 54

ต้นฉบับของอนุสัญญานี้ ซึ่งทำไว้เป็นภาษาอาหรับ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน มีความถูกต้องเท่าเทียมกันจะเก็บรักษาไว้กับเลขานุการสหประชาชาติ เพื่อเป็นพยานแก่การ นี้ ผู้มีอำนาจเต็มที่ลงนามข้างท้ายนี้ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยชอบจากรัฐบาลของตนได้ลงนามใน อนุสัญญานี้

## การจำแนกประเภทของชนกลุ่มน้อยตามนโยบายและระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้อง

การจำแนกชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยในส่วนของกรมการปกครองจะจัด ทำทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อยได้ จะต้องทำตามมติของคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายจากสภาความมั่นคงแห่งชาติหรือระเบียบกระทรวงมหาดไทยชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในประเทศไทยและทางราชการยอมรับ ตอนนี้มีอยู่ทั้งหมด 18 กลุ่ม

1. ญวนอพยพ คือ กลุ่มคนเวียดนามที่หลบหนีการปราบปรามของฝรั่งเศสเข้ามาประเทศไทยในปี พ.ศ. 2488 - 2489 จะหลบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยใน 13 จังหวัดคือนครพนม มุกดาหาร หนองคาย อุบลราชธานี อุรธานี ชัยภูมิ สกลนคร ปราจีนบุรี สระแก้ว พัทลุง สุราษฎร์ธานี อำนาจเจริญ

กลุ่มที่เราถือว่าเป็นขวนอพยพ คือกลุ่มที่เข้ามาอยู่ในปี พ.ศ. 2488,2489 เท่านั้น กลุ่มที่เข้ามาอยู่ก่อนหรือหลังจากปีนี้ถือว่าเป็นญวนอพยพ เพราะญวนอพยพกลุ่มนี้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 อนุมัติให้สัญชาติไทยกับบุตรหลานที่เกิดในประเทศไทย และให้สถานะคนเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแก่ญวนชั้นบิดามารดา บัตรญวนอพยพสีขาวขอบน้ำเงิน

2. อดีตทหารจีนคณะชาติ (อดีต ทจช.) คืออดีตทหารกองพล 93 ของใต้หวันที่เจียงไคเช็คสู้กับเหมาเจ๋อตุง หลังเจียงไคเช็คแพ้หนีไปอยู่เกาะใต้หวันกองพล 93 ของเจียงไคเช็คกองพลนี้รบเข้ามาอยู่ทางใต้ของจีนที่ติดกับพม่าพอเจียงไคเช็คแพ้กองพล 93 นี้หนีไปเกาะใต้หวันไม่ทันก็อยู่ตรงนี้และพม่าได้เอกราชก็จับไล่กองพล 93 เลยเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 อดีตทหารจีนคณะชาติมีมติ ค.ร.ม. ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2527 ให้สัญชาติไทยกับบุตรหลานที่เกิดในเมืองไทยและให้สถานะเข้าเมืองโดยถูกกฎหมายแก่บิดามารดา บัตรทหารจีนคณะชาติจะเป็นบัตรสีขาวสำรวจไว้มีจำนวน 7,814 คน

3. จีนฮ่ออพยพพลเรือน เป็นกลุ่มคนจีนที่อ้างว่าเป็นญาติพี่น้องกับอดีตทหารจีนคณะชาติเข้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479จนถึงปี 2504 ทางราชการเห็นว่าทหารจีนคณะรัฐชาติและจีนฮ่ออพยพเคยช่วยทางราชการทำคุณประโยชน์ให้กับเมืองไทยโดยต่อต้านคอมมิวนิสต์ในสมัยนั้นจึงมีมติ ค.ร.ม. ปี พ.ศ. 2527 ให้สัญชาติไทยแก่บุตรหลานที่เกิดในประเทศไทยและให้สถานะเข้าเมือง

โดยชอบด้วยกฎหมายแก่ชั้นบิดามารดา บัตรจีนฮ่ออพยพจะเป็นบัตรสีเหลืองสำรวจไว้มีจำนวน 7,814 คน

4. จีนฮ่ออิสระ คือกลุ่มคนจีนที่หลบหนีเข้าเมืองมาอยู่ในประเทศไทยแต่จะไปอ้างว่าเป็นญาติกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ หรือจีนฮ่ออพยพทางราชการไม่เชื่อ จึงแยกให้เป็นอีกกลุ่มซึ่งหลบหนีเข้าเมืองมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 จนถึงปี 2532 ทาง สมช. ได้มีนโยบายที่จะไม่ให้คนจีนหลบหนีเข้าเมืองเพิ่มขึ้นอีก จึงให้ส่วนการทะเบียนราษฎร คือ ท.ร. 13 และบัตรประจำตัวควบคุมไว้ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน บัตรจะเป็นบัตรสีส้มสำรวจไว้มีจำนวน 16,581คน จีนฮ่อขณะนี้มีมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ให้บิดาหรือมารดาที่อพยพเข้ามาก่อนวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ได้ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและบุตรให้ได้สัญชาติไทย

5. อดีตโจรคอมมิวนิสต์มลายา (จคม.) คือกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่เป็นโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา หรือพรรคคอมมิวนิสต์ที่อยู่ในมาเลเซียเก่า จะอยู่ในจังหวัดยะลา นราธิวาส และสงขลา ได้เข้ามามอบตัวกับทางการเมื่อปี 2530 และเป็นนโยบายทางราชการในการให้สัญชาติไทยกับบุตรที่เกิดในเมืองไทย คือ กลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์มลายาบางกลุ่มที่อาศัยอยู่พื้นที่ในประเทศไทยอยู่มานานแล้ว และเมื่อมีลูกและมีหลักฐานว่าเกิดในประเทศไทย ทางราชการก็จะให้สัญชาติไทยตามมติ ค.ร.ม. เมื่อปี พ.ศ. 2531 และให้สถานะผู้ที่ไม่ได้เกิดในประเทศไทยเป็นผู้ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย บัตรของกลุ่มจคม. จะเป็นสีเขียว

6. ไทยลื้อ ตามประวัติบอกว่าเข้ามาในประเทศไทยประมาณ 300 ปีมาแล้ว เป็นกลุ่มคนที่มิเชื่อสายไทยที่อยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย / สิบสองปันนา มณฑลยูนนานในประเทศจีนไทยลื้ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา มีมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 ให้สัญชาติไทยกับบุตรที่เกิดในเมืองไทยและให้สถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแก่ชั้นบิดา มารดา บัตรจะเป็นสีส้มสำรวจไว้มีจำนวน 3,245 คน

7. ลาวอพยพ เป็นกลุ่มของคนลาวซึ่งจริง ๆ แล้วมีญาติพี่น้องอยู่เมืองไทยเข้ามามีครอบครัวในประเทศไทยโดยอาศัยอยู่ในจังหวัดที่ติดกับประเทศลาว เช่น หนองคาย อุบลราชธานี เลย อุดรดิตรต์ นครพนม มุกดาหาร พะเยา เชียงราย และน่าน และในขณะนั้นมี ปว. 337 ประกาศออกมาใช้พวกนี้เข้ามาแต่งงานกับคนไทยพอมีลูก ลูกก็ไม่ได้สัญชาติไทยตัวเองก็ยัง

เป็นลาวอยู่มาตอนหลังมีพระราชบัญญัติชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 ออกมาปรากฏว่าถ้าบิดาหรือมารดาเป็นไทยลูกก็ได้สัญชาติไทยไป บัตรลาวอพยพทำครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2534 การไปต่อบัตรครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2540 ยอกจะลดลงไป เพราะลูกที่แต่ก่อนเป็นลาวจะเป็นไทยไปหมด บัตรจะเป็นสีฟ้าขอบน้ำเงินสำรวจไว้มีจำนวน 15,713 คน

8. เนปาลอพยพ คือคนเนปาลที่อาศัยอยู่ในพม่า เพราะเมื่อก่อนพม่าและเนปาลเป็นอาณานิคมของอังกฤษ พวกนี้จะเข้ามาพร้อม ๆ กันกับผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า หรือสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 พอพม่าได้เอกราชพม่าไม่ยอมให้อยู่จึงขับไล่เข้ามาในประเทศไทยมีอยู่แห่งเดียวที่เป็นเขตควบคุมคืออำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี บัตรจะเป็นบัตรสีเขียว เนปาลอพยพขณะนี้ไม่มีมติ ค.ร.ม.เมื่อวันที่ 29 สิงหาคมพ.ศ. 2543 ให้บิดาหรือมารดาที่อพยพเข้ามาก่อน 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ได้ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและบุตรให้ได้สัญชาติสัญชาติไทย

9. กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เป็นคนละกลุ่มกับผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า หมายความว่า

- 1) พวกนี้แต่ก่อนเป็นคนไทยติดแผ่นดินอยู่ แต่เกิดจากการแบ่งดินแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ ภายหลังดินแดนส่วนนั้นกลายเป็นของพม่า
- 2) เป็นกลุ่มคนไทยที่เข้าไปค้าขายหรือเข้าไปทำกินอยู่ในพม่ากลุ่มนี้ไปอยู่ประมาณ 40 - 50 ปีที่แล้วตอนหลังในพม่าเกิดการกวาดล้างชนกลุ่มน้อย พวกนี้ก็อพยพเข้ามาในเมืองไทยจะมาอยู่แถวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง และตาก

กลุ่มนี้ทางราชการถือว่าเป็นคนไทยไม่ใช่พม่าและไม่ใช่คนไทยเชื้อสายอื่นจึงมีมติให้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติไม่เหมือนกับการให้ลักษณะสัญชาติไทยในลักษณะที่ให้กับญวนบัตรเป็นบัตรสีเหลืองขอบสีน้ำเงิน

10. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า คือชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในประเทศพม่าซึ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทย 20 กว่าปีแล้วจริง ๆ แล้วไม่ใช่คนสัญชาติพม่า แต่ประเทศไทยเข้าใจเองว่าพวกนี้ที่อยู่ในพม่าก็คงจะได้สัญชาติพม่า พวกนี้ส่วนใหญ่เป็นมอญ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ ละว้า พวกนี้จะอยู่ในพม่าและหลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 เหตุที่เราถือเอาวันที่ 9 มีนาคม 2519 เป็นวันตัดสินก็เพราะว่า กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศของกระทรวงมหาดไทยลงวันที่วันนี้ห้ามบุคคลที่อยู่ในประเทศพม่าหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยอีกเพราะฉะนั้นถ้าคนที่เข้ามาก่อนวัน

ที่ 9 มีนาคม 2519 เราถือว่าเป็นผู้พลัดถิ่นชาวพม่าแต่ถ้าหลงเข้ามาหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 ถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองพวกนี้จะอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ประจวบคีรีขันธ์ ตาก ราชบุรี ชุมพร และระนอง บัตรจะเป็นสีชมพู

ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าขณะนี้มีมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ให้บิดาหรือมารดาที่อพยพเข้ามาก่อนวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ได้ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและบุตรให้ได้สัญชาติไทย

11. ผู้หลบหนีเข้าเมืองมาจากพม่า ประเภทมีถิ่นที่อยู่ถาวร ซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังมีปัญหาอยู่ เป็นกลุ่มที่เข้ามาหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 เข้ามาอยู่ในจังหวัดที่มีผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเหมือนกันบัตรจะเป็นสีส้ม

12. ผู้หลบหนีเข้าเมืองมาจากพม่า ประเภทที่เข้ามาใช้แรงงาน คือบุคคลสัญชาติพม่าที่หลบหนีเข้ามาใช้แรงงานในประเทศไทยตามจังหวัดชายแดนที่ติดกับพม่า เช่น ระนอง เชียงราย ตาก แม่ฮ่องสอน และกาญจนบุรี ส่วนมากพวกนี้จะไม่มียุติบัตรที่ออกโดยรัฐบาลไทยมารับจ้างไม่ได้ เฉพาะกรณีเป็นบางจังหวัดไป มีการจัดทำทะเบียนและบัตรครั้งแรกในปลายปี พ.ศ. 2536 – พ.ศ. 2537 บัตรจะเป็นสีม่วงกลุ่มนี้มีมติ ค.ร.ม. วันที่ 17 มีนาคม 2535 เป็นการผ่อนผันให้เข้าใช้แรงงานเป็นมติ ค.ร.ม. เกี่ยวกับแรงงานครั้งแรกในตอนนั้น

13. บุคคลพื้นที่สูง และชาวเขา ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณป่าเขา ซึ่งเป็นที่สูงในเขตจังหวัดทางด้านทิศเหนือลงไปทางด้านทิศตะวันตกของประเทศจำนวน 20 จังหวัดได้แก่เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา ตาก สุโขทัยน่าน กำแพงเพชร แพร่ พิชญโลก เพชรบูรณ์ เลบ อุทัยธานี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

บัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง(บัตรชาวเขา) หรือบัตรสีฟ้ามีมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2533 ให้จัดทำตรวจบุคคลพื้นที่สูงเฉพาะในปี 2533 กับ 2534 ใน 20 จังหวัดคนที่ทำก็จะมีทะเบียนสีเหลืองกับบัตรสีฟ้า การทำบัตรพื้นที่สูงในตอนนั้นจะเน้นชาวเขาและชนกลุ่มน้อยที่อยู่ร่วมกับชาวเขาในพื้นที่นั้นด้วยจึงอาจมีทั้งไทยใหญ่ จีน พม่า ลาว ฯลฯ ที่อยู่ในพื้นที่สูงพื้นที่สูง

ตามความหมายคือพื้นที่ลาดชันตั้งแต่ร้อยละ 35 (ประมาณ 18 องศา)ขึ้นไปและสูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตร เพราะฉะนั้นคนที่อยู่ในพื้นที่นี้สามารถที่จะทำบัตรพื้นที่สูงนี้ได้ ในการที่ทำบัตรพื้นที่สูงขณะนั้น ไม่ได้แยกว่าใครเป็นชาวเขาในเป็นชาวเขานอก บัตรพื้นที่สูง

ดังนั้นในกรณีชาวเขาที่มีสัญชาติไทย ก็สามารถไปทำการขอลงรายการสัญชาติไทยได้ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการพิจารณาขอลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2543 ส่วนกรณีชาวเขานอกหรือมิใช่เข้าแต่ได้จัดทำทะเบียนไว้เป็นเพราะบุคคลพื้นที่สูงหากอพยพเข้ามาก่อนวันที่ 3 สิงหาคม 2528 มีมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2538 และมีมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ให้ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้ได้สัญชาติไทย

14. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาหลังวันที่ 15 พ.ย. 2520) เกาะกงแต่ก่อนเป็นดินแดนของไทยพอมีการทำสนธิสัญญาแบ่งอาณาจักรกับฝรั่งเศส เกาะกงก็กลับไปเป็นของกัมพูชาคนไทยที่อยู่เกาะกงไม่ยอมเสียทรัพย์สินของตนเองจึงอยู่ต่อไป ภายหลังกัมพูชาเปลี่ยนการปกครองจึงได้อพยพมาอยู่จังหวัดตราด กลุ่มนี้คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2534 อนุมัติให้แปลงสัญชาติเป็นไทยได้ บัตรเป็นบัตรสีเขียว

15. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาหลัง 15 พ.ย. 2520) เป็นบุคคลที่มีข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียวกับผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง กัมพูชา ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบุคคลประเภทที่ 14 แต่เนื่องจากทางราชการได้ขีดจำกัดเอาไว้ว่าจะเป็นคนประเภทที่ 14 ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยก่อนวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 ดังนั้นเมื่อบุคคลกลุ่มนี้อพยพเข้ามาหลังช่วงเวลาดังกล่าวทางราชการ จึงถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแม้จะมีเชื้อสายไทยก็ตามจะให้จัดทำบัตรร่วมกับกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา บัตรมีลักษณะเป็นสีขาวขอบแดง

16. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา บัตรมีลักษณะเป็นสีขาวขอบแดงมีบุคคลอยู่ 2 ประเภทที่ได้รับการสำรวจและจัดทำบัตรดังกล่าวคือชาว กัมพูชาแท้ ๆ ที่ไม่มีเชื้อสายไทยและได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยบุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชาส่วนประเภทที่สองคือผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาหลังวันที่ 20 พ.ย. 2520) ดังที่กล่าวมาในบุคคลประเภทที่ 15 สำรวจไว้มีจำนวน 6,265 คน

17. **มลาบริหรือเผ่าคนตองเหลือง** คือชนกลุ่มน้อยที่อยู่รวมกันกับบุคคลพื้นที่สูง กลุ่มคนนี้มีกรอพยพโยกย้ายถิ่นบ่อยทำให้ไม่มีหลักแหล่งแน่นอนโดยหลักจะอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดแพร่ และ น่าน

18. **ชุมชนพื้นที่สูง** คือ กลุ่มที่กำลังทำอยู่ก็คือการจัดทำทะเบียนชุมชนบนพื้นที่สูงที่เราเรียกว่าโครงการมิยาซาว่า ซึ่งจริง ๆ แล้วการทำบัตรบุคคลบนพื้นที่สูงเมื่อปี 2533, 2534 คงจะเป็นการสำรวจครั้งสุดท้ายสำหรับบุคคลพื้นที่สูงแล้ว แต่ทางราชการคิดว่าบุคคลพื้นที่สูงหรือชาวเขาที่ยังไม่รู้ยอดยังมีอีกมาก ควรที่จะสำรวจให้หมดจะได้รู้ว่ามึจำนวนเท่าใดจึงมีโครงการนี้ขึ้นมาโดยโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ การดำเนินการเป็นแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2540 - 2544 การสำรวจครั้งนี้มีจำนวน 186,929 คนในพื้นที่สูงทั้งหมด ซึ่งในการสำรวจครั้งนี้จะออกทะเบียนประวัติและบัตรให้ซึ่งบัตรจะเป็นสีเขียวขอบแดง

ปัจจุบันมีมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยชั่วคราว 1 ปี เพื่อทำการพิสูจน์สถานะบุคคลทั้งหมดนี้เป็นชนกลุ่มน้อยทั้ง 18 กลุ่ม ที่ทางราชการยอมรับและได้จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรให้ขณะนี้

**หมายเหตุ** นอกจากนี้ยังมีแรงงานต่างด้าวอีก 3 สัญชาติ คือ พม่า ลาว และกัมพูชา ที่รัฐบาลมีมติ ค.ร.ม. ผ่อนผันให้อยู่ทำงานได้อีก 1 ปี โดยมีมติครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2543



## ข้อมูลเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

ลำดับ	ประเภท	สถานภาพตามกฎหมาย	รูปแบบบัตร
1	ญวนอพยพ	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ได้รับการผ่อนผันชั่วคราว ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535</li> <li>- โดยตามมติให้ บิดา มารดา ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ส่วนบุตรที่เกิดในไทยให้สัญชาติไทย</li> </ul>	บัตรสีขาวขอบน้ำเงินบัตรมีอายุ 6 ปี
2	อดีตทหารจีนคณะชาติ (อดีต ทจช.)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2527</li> <li>- โดยตามมติให้ บิดา มารดา ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ส่วนบุตรที่เกิดในไทยให้สัญชาติไทย</li> </ul>	บัตรสีขาว มีอายุ 6 ปี
3	จีนฮ่ออพยพพลเรือน	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2527</li> <li>- โดยตามมติให้ บิดา มารดา ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวส่วนบุตรที่เกิดในไทยให้สัญชาติไทย</li> </ul>	บัตรสีเหลือง มีอายุ 6 ปี
4	จีนฮ่ออิสระ	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2531</li> <li>- มีมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 29 สิงหาคม 2543 ให้นำบุคคลที่อพยพเข้ามา ก่อน 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ได้รับ</li> </ul>	บัตรสีส้ม บัตรมีอายุ 6 ปี

ลำดับ	ประเภท	สถานภาพตามกฎหมาย	รูปแบบบัตร
		ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและบุตรที่เกิดในไทยให้ได้สัญชาติไทย	บัตรสีส้ม บัตรมีอายุ 6 ปี
5	อดีตโจร คอมมิวนิสต์มลายา (อดีต จคม.)	- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2533 - โดยตามมติให้ บิดา มารดา ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ส่วนบุตรที่เกิดในไทยให้สัญชาติไทย	บัตรสีเขียว มีอายุ 6 ปี
6	ไทยลื้อ	- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535 - โดยตามมติให้ บิดา มารดา ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวส่วนบุตรที่เกิดในไทยให้สัญชาติไทย	บัตรสีส้ม บัตรมีอายุ 6 ปี
7	ลาวอพยพ	- หลบหนีเข้าเมืองได้รับการจัดทำทะเบียนและบัตรตามนโยบาย ส.ม.ช. และการขอความร่วมมือจากกองทัพภาคที่ 2 ตามหนังสือ มท. 0202 /3094 ลว.14 สิงหาคม 2533	บัตรสีฟ้าขอบน้ำเงิน บัตรมีอายุ 6 ปี
8	เนปาลอพยพ	- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 - ประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 - มีมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 29 สิงหาคม 2543 ให้นำบุคคลที่อพยพเข้ามา	บัตรมีสีเขียว บัตรมีอายุ 6 ปี

ลำดับ	ประเภท	สถานภาพตามกฎหมาย	รูปแบบบัตร
		ก่อน 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ได้รับ ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและบุตร ที่เกิดในไทยให้ได้สัญชาติไทย	
9	ผู้พลัดถิ่นสัญชาติ พม่าเชื้อชาติไทย	- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว ตาม มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 - ให้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ	บัตรสีเหลืองขอบน้ำ เงินบัตรมีอายุ 6 ปี
10	ผู้พลัดถิ่นชาวพม่า	- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว ตาม คำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทย โดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมืองพ.ศ. 2493 - ประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 - มีมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 29 สิงหาคม 2543 ให้นำบุคคลที่อพยพเข้ามา ก่อน 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ได้รับ ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว และ บุตรที่เกิดในไทยให้ได้สัญชาติไทย	บัตรสีชมพู มีอายุ 5 ปี
11	ผู้หลบหนีเข้าเมือง จากพม่า (มีถิ่นที่อยู่ถาวร)	- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว ตาม มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535 - ให้ทำทะเบียนประวัติและบัตร ประจำตัวผ่อนผันให้ทำงานได้	บัตรสีส้ม บัตรมีอายุ 5 ปี
12	ผู้หลบหนีเข้าเมือง จากพม่า (ใช้แรงงาน)	- มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535	บัตรสีม่วง บัตรอายุ 5 ปี

ลำดับ	ประเภท	สถานภาพตามกฎหมาย	รูปแบบบัตร
		- ให้ทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัว ผ่อนผันให้ทำงานได้	
13	บุคคลพื้นที่สูงและชาวเขา	- ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวเพื่อพิสูจน์สถานะบุคคลตามกฎหมาย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ.2543 สถานภาพตามกฎหมาย - สถานะบุคคลแบ่งเป็น 3 สถานะคือ 1. เป็นชาวเขาดังเดิมสามารถขอลงรายการสัญชาติไทย 2. เป็นชาวเขานอกที่อพยพเข้ามาในไทยก่อนวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 มีสิทธิขอสถานะเป็นผู้เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายได้ (ระหว่างขอสิทธิยังมีสถานะเป็นคนหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอยู่แต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว) และบุตรให้ได้สัญชาติไทย 3. เป็นชาวเขานอกที่อพยพมาหลังวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 จนถึงวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2542 มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว	บัตรสีฟ้า บัตรมีอายุ 6 ปี
14	ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกงกัมพูชา	- มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 อนุมัติให้แปลงสัญชาติไทยได้	บัตรสีเขียว บัตรมีอายุ 6 ปี
15	ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา	- เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวตามนโยบายกระทรวงมหาดไทย หนังสือที่ มท 0204 / 812 ลว. 20 มีนาคม 2539	บัตรสีขาวยอมแดง บัตรมีอายุ 6 ปี

ลำดับ	ประเภท	สถานะภาพตามกฎหมาย	รูปแบบบัตร
16	เผ่าตองเหลือง ( มลาบริ )	- มีสถานะเป็นชนเผ่าชนเมืองดั้งเดิม - มีสิทธิในการขอลงรายการสัญชาติไทยได้	บัตรสีฟ้า บัตรมีอายุ 6 ปี
17	ชุมชนบนพื้นที่สูง	- จัดทำขึ้นตาม มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2540 ซึ่งให้ความเห็นชอบต่อแผนแม่บท ฉบับที่ 2 - มีสถานะเช่นเดียวกับบุคคลบนพื้นที่สูง - ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวเพื่อพิสูจน์สถานะบุคคลทางกฎหมายตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2543	บัตรสีเขียวขอบแดง
18	แรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมาย	- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2541 - มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 - มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2541 - มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 - ผ่อนผันให้อ้างแรงงานสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา - มีมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการผ่อนผันให้ทำงานได้เป็นระยะ ๆ จนกระทั่งครั้งสุดท้ายได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ผ่อนผันให้ทำงานได้อีก 1 ปี	ถือใบอนุญาตให้ทำงานที่กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นผู้ออกให้

ลำดับ	ประเภท	สถานะภาพตามกฎหมาย	รูปแบบบัตร
		- ผ่อนผันให้ทำงานได้อีก 1 ปี ตามมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2543	

## เขตพื้นที่ซึ่งมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ชนกลุ่มน้อย (เฉพาะที่มีนโยบาย) กลุ่ม
1.	กาญจนบุรี (13 อ.)	เมืองฯ, ไทรโยค, ด่านมะขามเตี้ย, ศรีสวัสดิ์, หนองปรือ, สังขละบุรี, ท่ามะกา, ท่าม่วง, เลขาวิัญ, ทองพนมทวน, หัวกระเจา, ท่ามะกา บ่อพลอย	บุคคลพื้นที่สูง, ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า, เนปาล
2.	กำแพงเพชร (16 อ. 2 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, คลองลาน, โกสัมพีนคร, ไทรงาม, ขาญวรถักขบุรี, บึงสามัคคี, คลองขลุง, ปางศิลาทอง, พรานกระต่าย ลานกระบือ, ทรายทองวัฒนา	บุคคลพื้นที่สูง
3.	เชียงราย (9 อ. 2 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, เวียงชัย, เชียงของ เทิง, พาน, แม่จัน, เชียงแสน แม่สาย, แม่สรวย, เวียงป่าเป้า, พญาเม็งราย, เวียงแก่น, ขุนตาล แม่ฟ้าหลวง, แม่ลาว, คอยหลวง, เวียงเชียงรุ้ง, ป่าแดด,	บุคคลพื้นที่สูง, จีนฮ่ออิสระ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า, อดีตทหารจีนพม่าคณะชาติ จีนฮ่ออพยพพลเรือน, ไทยลื้อ
4.	เชียงใหม่ (22 อ. 2 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, จอมทอง, แม่แจ่ม, เชียงดาว, แม่แตง, พร้าว, หางดง, สอด อมก๋อย, เวียงแหง, ไชยปราการ มาวาง, คอยสะเก็ด, สันป่าตอง, สันกำแพง, สันทราย, แม่ออน, คอยเต่า, สารภี, คอยหล่อ, เสมิง	บุคคลพื้นที่สูง, ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า, อดีตทหารจีนคณะชาติ, จีนฮ่อ, อพยพพลเรือน, ไทยลื้อ จีนฮ่ออิสระ
5.	ชุมพร (8 อ.)	เมืองฯ, ท่าแซะ, ปะทิว, หลังสวน, ลี, พะโต๊ะ, ละแม, หุ่นตะโก	ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย
6.	ตราด (5 อ. 2 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, คลองใหญ่, เกาะช้าง บ่อไร่, แหลมงอบ, เกาะกูด, เขาสมิง	ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง กัมพูชา
7.	ตาก (8 อ. 1 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, บ้านตาก, สามเงา, พบพระ แม่ระมาด, ท่าสองยาง, แม่สอด	ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย, บุคคลบนพื้นที่สูง,

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ชนกลุ่มน้อย (เฉพาะที่มีนโยบาย) กลุ่ม
		อุ้มผาง, วังเจ้า	จีนฮ่ออิสระ, ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า
8.	นครพนม (11 อ. 1 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, ปลาปาก, ท่าอุเทน, นาแก โพนสวรรค์, บ้านแพง, ธาตุพนม นาทม, เรณูนคร, นาหว้า, วังยาง, ศรีสงคราม	ญวนอพยพ
9.	นครราชสีมา (13 อ.)	เมืองฯ, ตากใบ, บาเจาะ, ชิงอ, แวง จนะ, ระแงะ, รือเสาะ, ศรีสาคร, สุคีริน, สุโหงโก-ลก, สุโหงป่าติ	อดีตโจรคอมมิวนิสต์มลายา
10.	น่าน (14 อ. 1 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, ภูเวียง, บ้านหลวง, ทุ่งช้าง สันติสุข, แม่จริม, เขียงกลาง น่าน้อย, นานะ, บ่อเกลือ, ท่าวัง ผา, ปัว, สองแคว, เฉลิมพระเกียรติ	บุคคลบนที่สูง
11.	ประจวบคีรีขันธ์ (7 อ. 1 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, ทับสะแก, บางสะพาน, บางสะพานน้อย, ปรังบุรี, สามร้อยยอด, หัวหิน, กุยบุรี	ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสาย ไทย, ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า
12.	ปราจีนบุรี (7 อ.)	เมืองฯ, กบินทร์บุรี, ประจันตคาม, นาดี, บ้านสร้าง, ศรีมหาโพธิ, ศรีมโหสถ	ญวนอพยพ
13.	พัทลุง (10 อ. 1 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, ศรีนครินทร์, กงหรา เขาชัยสน, บางแก้ว, ตะโหมด, ควนขนุน, ศรีบรรพต, ป่าบอน, ปากพูน, ป่าบอน	ญวนอพยพ
14.	พิษณุโลก (9 อ.)	เมืองฯ, นครไทย, ชาติตระการ, พรหมพิราม, วังทอง, บางกระทุ่ม บางระกำ, วัดโบสถ์, วังทอง	บุคคลพื้นที่สูง
15.	เพชรบุรี (8 อ.)	เมืองฯ, เขาย้อย, หนองหญ้าปล้อง ชะอำ, ท่าช้าง, แก่งกระจาน บ้านลาด, บ้านแหลม	บุคคลพื้นที่สูง



ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ชนกลุ่มน้อย (เฉพาะนโยบาย) กลุ่ม
16.	เพชรบูรณ์ (11 อ.)	เมืองฯ, ชนแดน, วังโป่ง, หล่มสัก, เขาค้อ, หล่มเก่า, น้ำหนาว, ศรีเทพ วิเชียรบุรี, หนองไผ่, บึงสามพัน	บุคคลพื้นที่สูง
17.	แพร่ (8 อ.)	เมืองฯ, ร้อยกวาง, หนองม่วงไข่, ลอง, สอง, สูงเม่น, เด่นชัย, วังชิ้น	บุคคลพื้นที่สูง
18.	พะเยา (7 อ. 2 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, ภูกามขาว, จุน, เชียงคำ, ปง ภูซาง, เชียงม่วน, ดอกคำใต้, แม่ใจ	บุคคลพื้นที่สูง, ไทยลื้อ จีนฮ่อ
19.	แม่ฮ่องสอน (7 อ.)	เมืองฯ, บางมะผ้า, ขุนขวม, ป่า, แม่เสียว, สบเมย, แม่ลาน้อย	บุคคลพื้นที่สูง, จีนฮ่ออพยพ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า, จีนฮ่ออิสระ, อดีตทหารจีนคณะชาติ
20.	มุกดาหาร (7 อ.)	เมืองฯ, ห้วยน้ำใหญ่, ดงหลวง, นิคมคำสร้อย, คอนตาล, คำชะอี, หนองสูง	ญวนอพยพ
21.	ยะลา (7 อ. 1 กิ่ง)	เมืองฯ, กรงปินัง, เบตง, บ้านนิง สตา, ธารโต, ยะหา, กาบัง, รามัน	ญวนอพยพ
22.	ยโสธร (9 อ.)	เมืองฯ, ทราบมูล, กุดชุม, ค้อวัง คำเขื่อนแก้ว, ป่าดิว, มหาชัยชนะ, ไทยเจริญ, เลิงนกทา	ญวนอพยพ
23.	ระนอง	เมืองฯ, ละอุ่น, กะเปอร์, สุขสราญ, กระบุรี	ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสาย ไทย, ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า
24.	ราชบุรี (9 อ. 1 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, จอมบึง, สวนผึ้ง, บ้านคา, ดำเนินสะดวก, บ้านโป่ง, บางแพ, โพธาราม, ปากท่อ, วัดเพลง	บุคคลบนพื้นที่สูง, ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า
25	ลำปาง (13 อ.)	เมืองฯ, แม่เมาะ, เกาะคา, กาว, เสริมงาม, แจ้ห่ม, เมืองปาน, วังเหนือ, เถิน, แม่พริก, แม่ทะ, สบปราบ, ห้างฉัตร	บุคคลพื้นที่สูง, ผู้พลัดถิ่น สัญชาติพม่า

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ชนกลุ่มน้อย (เฉพาะที่มีนโยบาย) กลุ่ม
26.	ลำพูน (7 อ. 1 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, บ้านธิ, แม่ทา, บ้านโฮ้ง, ลี้, ห้วยช้าง, ป่าซาง, เวียงหนองล่อง	บุคคลพื้นที่สูง
27.	เลย (12 อ. 2 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, นาดัง, ปากชม, ด่านซ้าย นาแห้ว, ภูเรือ, ท่าลี่, วังสะพุง, เอราวัณ, ภูกระดึง, หนองหิน	บุคคลพื้นที่สูง
28.	สกลนคร (18 อ.)	เมืองฯ, โพนนาแก้ว, เต่างอย, โคกศรีสุพรรณ, กุสุมาลย์, ภูพาน กุดบาก, พรรณานิคม, พังโคน, วาริชภูมิ, คำตากล้า, บ้านม่วง อากาศอำนวย, สว่างแดนดิน, เจริญศิลป์, ส่องดาว	ญวนอพยพ
29.	สงขลา	เมืองฯ, สิงหนคร, สทิงพระ, จะนะ, นาทวี, เทพา, สะบ้าย้อย, ระโนด, บางกล่ำ, กระแสสินธุ์, รัตภูมิ, ควนเนียง, สะเดา, หาดใหญ่, นาหม่อม, คลองหอยโข่ง	อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์
30.	สระแก้ว (7 อ. 2 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, เขาฉกรรจ์, คลองหาด, ตาพระยา, โคนสูง, วังน้ำเย็น, วังสมบูรณ์, วัฒนานคร, อรัญประเทศ	ญวนอพยพ
31	สุโขทัย (9 อ.)	เมืองฯ, บ้านด่านลานหอย, คีรีมาศ, กงไกรลาส, ศรีสำราญ, ศรีสำโรง, สวรรคโลก, ศรีนคร ทุ่งเสลี่ยม	บุคคลพื้นที่สูง
32	สุพรรณบุรี (10 อ.)	เมืองฯ, เดิมบางนางบวช, ด่านช้าง, บางปลาม้า, ศรีประจันต์ ดอนเจดีย์, สองพี่น้อง, สามชุก, หนองหญ้าไซ, อุทอง	บุคคลบนพื้นที่สูง

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ชนกลุ่มน้อย (เฉพาะที่มีนโยบาย) กลุ่ม
33.	สุราษฎร์ธานี (18 อ. 1 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, กาญจนดิษฐ์,คอนสัก, เกาะสมุย,เกาะพะงัน,ไชยา,ท่าชนะ คีรีรัฐนิคม,วิภาวดี,บ้านตาขุน, พนม,ท่าฉาง,บ้านนาสาร,บ้านนา- เดิม,เคียนซา, เวียงสระ, พระแสง, ชัยบุรี, พุนพิน	ญวนอพยพ
34.	หนองคาย (13 อ. 4 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, สระใคร,ท่าบ่อ,บึงกาฬ, บึงค้ำ, ศรีวิสัย, พรเจริญ, โพน, พิสัย, เฝ้าไร่, รัตนวาปี,ปากคาด, โซ่พิสัย, ศรีเชียงใหม่, โพธิ์ตาก, สังคม,เซกา,บึงโขงหลง	ญวนอพยพ
35.	หนองบัวลำพู (6 อ.)	เมืองฯ,ศรีบุญเรือง,นากลาง, นาหวัง, สุวรรณคูหา, โนนสัง	ญวนอพยพ
36.	อุดรธานี (18 อ. 2 กิ่ง อ.)	เมืองฯ,กุดจับ,หนองวัวซอ, กุมภวาปี,ประจักษ์ศิลปาคม, หนองแสง,โนนสะอาด, หนองหาน, กู่แก้ว,พิบูลย์รักษ์ ทุ่งฝน,ไชวาน,ศรีธาตุ,บ้านดุง วังสามหมอ,บ้านฝื่อ, น้ำโสม, นายาง, เพ็ญ, สร้างคอม	ญวนอพยพ
37.	อุทัยธานี (8 อ.)	เมืองฯ,ทัพทัน,สว่างอารมณ์, หนองฉาง,หนองขาหย่าง,บ้านไร่, ลานสัก, ห้วยคด	บุคคลพื้นที่สูง
38.	อุบลราชธานี (20 อ. 5 กิ่ง อ.)	เมืองฯ, คอนมุดแดง, โขงเจียม เหล่าเสือโก้ก, ศรีเชียงใหม่, เขื่องใน, เขมราฐ, นาตาล, นาเย็บ โพธิ์ไทร,เดชอุดม,ทุ่งศรีอุดม, นาจะหลวย, น้ำยืน, น้ำขุ่น บุญขจร, ตระการพืชผล, กุดข้าวปุ้น, ม่วงสามสิบ,	ญวนอพยพ

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ชนกลุ่มน้อย (เฉพาะที่มีนโยบาย)กลุ่ม
		วารินชำราบ, สำโรง,สิรินธร, สว่างวีระวงศ์,พิบูลมังสาหาร, คานหาม, สิรินธร	
39.	อำนาจเจริญ	เมืองฯ, ลืออำนาจ,เสนางคณิกม, พนา, ปทุมราชวงศา, หัวตะพาน ชานุมาน	ญวนอพยพ

## กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางทะเบียน

การดำเนินงาน	เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ	กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
1. การออกหนังสือรับรองการเกิด	โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีผู้รักษาพยาบาลโดยอาชีพ	เป็นไปตาม - พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 23
2. การแจ้งเกิด	นายทะเบียน	เป็นไปตาม - พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 18, 19, 20 - กฎกระทรวง พ.ศ. 2535 ออกตามความใน พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 - ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร ส่วนที่ 3 ตอนที่ 3 ว่าด้วยทะเบียนคนเกิด (ข้อ 50 – 60) - ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลพื้นที่สูง พ.ศ. 2543 ลักษณะ 2 ข้อ 10
3. การแจ้งเกิดเกินกำหนด	นายทะเบียนและนายอำเภอ	เป็นไปตาม - พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 18, 19, 20 - กฎกระทรวง พ.ศ. 2535 ออกตามความใน พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 - ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร ส่วนที่ 3 ตอนที่ 3 ว่าด้วยทะเบียนคนเกิด ข้อ (50- 60)

การดำเนินการ	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ	กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
		<ul style="list-style-type: none"> <li>- ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาการลงรายการสถานะบุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2534 ลักษณะ 2 ข้อ 10</li> </ul>
4. การแจ้งตาย	นายทะเบียน	<p>เป็นไปตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 21 – 25</li> <li>- กฎกระทรวง พ.ศ. 2535 ออกตามความใน พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534</li> <li>- ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534</li> <li>- ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาการลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียน ราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2543 ลักษณะ 2 ข้อ 10</li> </ul>
5. การดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนบ้าน	นายทะเบียน, นายทะเบียนสำนักทะเบียนกลาง, นายอำเภอ, นายทะเบียนสำนักทะเบียนที่ออกหลักฐานแล้วแต่กรณี	<p>เป็นไปตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 34 – 42</li> <li>- ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรส่วนที่ 3 ตอนที่ 1 ว่าด้วยทะเบียนบ้าน (ข้อ 40 – 45)</li> <li>- ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรส่วนที่ 4 ตอนที่ 1 ว่าด้วยการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน (ข้อ 93 – 108)</li> <li>- ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร ส่วนที่ 4 ตอนที่ 2 ว่าด้วยการจำหน่ายชื่อและ</li> </ul>

การดำเนินการ	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ	กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
		รายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน (ข้อ 109 – 114 ) - ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วย การพิจารณาการสถานะบุคคล ในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลพื้นที่สูง พ.ศ. 2543
6. การปฏิบัติการของ นายทะเบียนเกี่ยวกับ	นายทะเบียน	เป็นไปตาม - พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
		มาตรา 37 - ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วย การจัดทำทะเบียนราษฎร ส่วนที่ 3 ตอนที่ 2 ว่าด้วยทะเบียนบ้านกลาง
7. การแก้ไข รายละเอียด ในเอกสารทะเบียน ราษฎร	นายทะเบียน, นายอำเภอ ทั้งสองคนหรือคนใดคน หนึ่ง แล้วแต่กรณี	เป็นไปตาม - พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534มาตรา 27, 40 - ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วย การจัดทำทะเบียนราษฎร ส่วนที่ 4 ตอนที่ 3 ว่าด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลง รายการในเอกสารทะเบียนราษฎร (ข้อ 115- 123)

ภาคผนวก ก



บทความเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง และความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

## 1. ความรู้ในเรื่องสหภาพพม่าและชนกลุ่มน้อยในพม่า

เอกสารนี้ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพม่าและชนกลุ่มน้อยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการแยกประเภทชนกลุ่มน้อยในพม่าและพลเมืองพม่าเอง ซึ่งชนกลุ่มน้อยในพม่าที่เข้ามาขายแรงงานในประเทศไทย เช่น กลุ่มเสี่ยงต่อการมีบุตรที่ตกอยู่ในภาวะไร้สัญชาติเช่นกัน โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ประเทศสหภาพพม่า เดิมในสมัยเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ใช้คำว่า BURMAR ต่อมาคณะกรรมการฟื้นฟูความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐ (SLORC) ได้เปลี่ยนชื่อให้ถูกต้องกับความเป็นจริงว่า MYANMAR (เมียนมา) คล้ายกับเสียงเรียกของคนไทยว่า พม่า คำว่า MYANMAR หมายถึงการรวมเผ่าชนชาติทุกชาติในพม่าเข้าด้วยกัน

## 1.2 ภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง พม่าตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของคาบสมุทรอินโดจีน ระหว่างเส้นรุ้ง 10 องศาเหนือ ถึง 28 องศา 30 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวง 92 องศา 10 ลิปดา ตะวันออก ถึง 101 องศา 3 ลิปดาตะวันออก

ขนาดและรูปร่าง พม่ามีเนื้อที่ประมาณ 678,000 ตารางกิโลเมตร มีความยาวตั้งแต่เหนือสุดของประเทศที่รัฐกะฉิ่น จดใต้สุดที่พรมแดนตะนาวศรี ประมาณ 2,090 กิโลเมตร ส่วนกว้างที่สุดจากตะวันออกในเขตรัฐฉานถึงตะวันตกในรัฐชิน ประมาณ 1,102 กิโลเมตร ส่วนที่แคบที่สุด อยู่บริเวณระหว่างเมืองเข้ กับด่านเจดีย์สามองค์ของประเทศไทย กว้างประมาณ 40 กิโลเมตร

อาณาเขตพรมแดน

ทิศเหนือ ติดต่อกับทิเบต และมณฑลยูนนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ทิศตะวันออก ติดต่อมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน และไทย

ทิศใต้ จรดทะเลอันดามันและอ่าวเบงกอล

ทิศตะวันตก ตอนเหนือติดต่อบังกลาเทศ มณฑลฮัสสัมของอินเดียตอนใต้ ติดต่อกับอ่าวเบงกอล และทะเลอันดามัน มีเส้นพรมแดนยาวทั้งหมดประมาณ 7,100 กิโลเมตร เป็นเส้นพรมแดนทางบกยาวประมาณ 4,660 กิโลเมตร เส้นพรมแดนทางทะเลยาวประมาณ 2,460 กิโลเมตร

ประชากร พม่ามีประชากรทั้งสิ้น 46,402,000 คน น้อยกว่าประชากรของประเทศไทย ในจำนวนนี้เป็นบุคคลเชื้อสายพม่า 33,517,000 คน เป็นคนเชื้อสายอื่น 12,884,000 คน

การปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็น 7 รัฐ (State) และ 7 ภาคหรือมณฑล (Division) ดังนี้

#### รัฐ (State) เป็นบุคคลเชื้อสายอื่น

1. Shan State (รัฐฉานหรือไทใหญ่)	มีพลเมือง	4,629,000 คน
2. Karen State (รัฐกะเหรี่ยง)	มีพลเมือง	1,403,000 คน
3. Kachin State (รัฐคะฉิ่น)	มีพลเมือง	1,201,000 คน
4. Mon State (รัฐมอญ)	มีพลเมือง	2,337,000 คน
5. Arakan State (รัฐยะไข่หรืออารกัน)	มีพลเมือง	2,610,000 คน
6. Kayah State (รัฐคะยา)	มีพลเมือง	246,000 คน
7. Chin State (รัฐชิน)	มีพลเมือง	458,000 คน

#### ภาคหรือมณฑล (Division) คนเชื้อสายพม่า

1. Mandalay (มันตะเลย์)	มีพลเมือง	6,188,000 คน
2. Yamgon (ย่างกุ้ง)	มีพลเมือง	5,295,000 คน
3. Irawady (อิระวดี)	มีพลเมือง	6,436,000 คน
4. Bago หรือ Pegu หรือ Hongsawaddy (พะโคหรือหงสาวดี)	มีพลเมือง	4,848,000 คน
5. Sagaing (สะไก)	มีพลเมือง	5,180,000 คน
6. Magwe (มะกวยหรือทะวาย)	มีพลเมือง	4,301,000 คน
7. Tenasserim (ตะนาวศรี)	มีพลเมือง	1,269,000 คน

การเมืองการปกครอง รัฐบาลพม่าภายใต้การบริหารประเทศของสภาฟื้นฟูความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐ (SLORC) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (State Peace and Development Council-SPDC) ประกอบด้วยคณะบุคคล และคนสำคัญ

## 2. ประวัติศาสตร์ความเป็นคนไทย

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ได้ให้ภาพรวมของประวัติศาสตร์การเป็นคนไทย โดยเฉพาะในด้านกฎหมาย ซึ่งให้รายละเอียดความเป็นมาของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของไทยไว้ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

ประเทศไทยเป็นรัฐที่สืบทอดมาจากอาณาจักรสยาม คำว่า “สยาม” เป็นชื่อที่คนต่างชาติเรียกชนชาติไทยหรือไท (บางทีออกเสียงไต) มาแต่โบราณกาล คนไทยอาศัยกระจัดกระจายกันอยู่เป็นบริเวณกว้างขวาง คำว่า “สยาม” หรือ “เสียม” พบในจารึกโบราณ หมายถึง คนไทยกลุ่มต่างๆ เช่น ศิลาจารึกของชาวจามเมื่อ พ.ศ. 1573 (ค.ศ. 1050) จารึกของพม่าพบที่เมืองพุกามเมื่อ พ.ศ. 1663 (ค.ศ. 1120) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของเวียดนามก็เรียกคนไทยว่า “เสียม” บันทึกไว้ปี พ.ศ. 1692 (ค.ศ. 1149) จิตร ภูมิศักดิ์ อ้างว่า มีการค้นพบจารึกภาษาขอมโบราณของอาณาจักรเงินละที่มีร่องรอยของสยามหรือเสียมอายุประมาณ พ.ศ. 1182 (ค.ศ. 639) นอกจากนั้นชาวสยามหรือเสียมตามสำเนียงเขมรได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสงครามระหว่างเขมรกับจามในสมัยโบราณดังภาพหินในปราสาทนครวัดที่สร้างขึ้นสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 (พ.ศ. 1655-1690) (จิตร ภูมิศักดิ์, 2535 : 19-45) ตั้งแต่สมัยโบราณ เขตแดนของอาณาจักรสยามมีชนชาติอื่นอาศัยอยู่หลายกลุ่ม คนพื้นเมืองเดิมของท้องถิ่นคือ พวกเงาะป่าซาไกและชาวเล อีกพวกหนึ่งคือ กลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร เช่น ขมุ ถิ่น ลัวะ หรือละว้า มราบี (หรือผิทองเหลือง) ชวง ส่วย เขมร มอญ ฯลฯ คนพื้นเมืองดั้งเดิมเหล่านี้มีลักษณะแตกต่างไปจากชาวสยามทั้งด้านกายภาพ ภาษา และวัฒนธรรมกลุ่มคนเหล่านี้ยังแยกตัวอยู่ในสังคมขนาดเล็กของตนเองในบริเวณป่าเขาที่ห่างไกลจากเมือง ไม่ค่อยได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางสังคมและการเมืองของรัฐ ต่างจากพวกมอญ เขมร และมลายู ที่มีจำนวนประชากรมากกว่า และอยู่กันเป็นชุมชนขนาดใหญ่สืบทอดกันมานาน จึงมีความเกี่ยวข้องกับชาวสยามทั้งในด้านการเมืองและการปกครอง

ต่อมาในรัชกาลที่ 5 เมื่อรัฐกลางเข้าสู่กระบวนการแย่งชิงทรัพยากรในยุคอาณานิคม เมื่อฝรั่งเศสเข้ายึดครองเวียดนามเป็นอาณานิคมแล้วก็พยายามขยายอำนาจเข้ามาในกัมพูชาและล้าน

ช่าง สยามมีข้อพิพาทกับฝรั่งเศสเกี่ยวกับเขตแดนในลาว ซึ่งนำไปสู่กรณีการเผชิญหน้ากันที่ปากน้ำ (ร.ศ. 112) และสยามต้องสูญเสียดินแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2436 รัชกาลที่ 5 จึงต้องทรงปฏิรูปการปกครองพระราชอาณาจักรเพื่อสอดคล้องดูแลหัวเมืองชายแดน ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นในปี พ.ศ. 2537 และได้จัดตั้งมณฑลขึ้น 6 มณฑลคือ

1. มณฑลลาวเฉียง ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง น่าน แพร่ และเถิน
2. มณฑลลาวพวน ได้แก่ อุดรธานี ขอนแก่น นครพนม สกลนคร หนองคาย และเลย
3. มณฑลลาวท้าว ได้แก่ อุบลราชธานี จำปาศักดิ์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์
4. มณฑลลาวกลาง ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ และบุรีรัมย์
5. มณฑลเขมร ได้แก่ พระตะบอง เสียมราฐ ศรีโสภณ และพนมสก
6. มณฑลภูเก็ต ได้แก่ ภูเก็ต กระบี่ ตรัง ตะกั่วป่า พังงา และระนอง

(เดิม วิกาศ์พจนานุกรม, 2530 : 398)

ชื่อของมณฑลที่ตั้งขึ้นในยุคนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งแยกกลุ่มคนในอาณาจักร สยามแบบเก่าที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางชาติพันธุ์หรือเชื้อชาติ การแบ่งแยกดินแดนของชนชาติ เหล่านั้น (โดยการสนับสนุนของนักล่าอาณานิคมชาติตะวันตก) โดยเฉพาะกรณีกษัตริย์แห่งกัมพูชา และกษัตริย์แห่งหลวงพระบางขอเข้าไปอยู่ในอารักขาของฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2406 และปี พ.ศ. 2436 รัชกาลที่ 5 ทรงเล็งเห็นภัยจากข้ออ้างเกี่ยวกับความแตกต่างทางชาติพันธุ์ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ สยามเสียดินแดนและอำนาจเหนือประเทศราชทั้งสอง จึงทรงปรับเปลี่ยนนโยบายการปกครองพระ ราชอาณาจักรสยามครั้งที่สำคัญเพื่อให้ประเทศมีความเป็นเอกภาพและความมั่นคง โดยพยายาม สร้างรัฐชาติ (nation state) ขึ้น การสร้างรัฐชาตินั้นมีความมุ่งหมายสำคัญคือ การรวมศูนย์อำนาจให้ รัฐบาลกลางมีอำนาจในการปกครองบริหารและการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนใน รัฐชาติ โดยทำให้มีความรู้สึกว่าเป็นของหน่วยการเมืองนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามเผ่าพันธุ์เดิม เช่น เรียกตนเองว่า ไทย แต่อาจมีเชื้อสายเขมร ลาว จีน เป็นต้น (ลิขิต วีรเวทิน, 2541 : 102)

จะเห็นว่านโยบายทางการเมืองสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทำการแบ่งคนตามพื้นฐานเชื้อชาติ เดิมลดความสำคัญลง แต่ให้ความสำคัญต่อกันกำเนิดในเขตแดนของสยามมากขึ้น ผู้คนต่างศาสนา ต่างเผ่าพันธุ์ที่อยู่อาศัยในสยามตั้งแต่บรรพบุรุษดั้งเดิมถูกยอมรับว่าเป็นชาวสยาม การปลุกฝังคน

ไทยให้มีความรักชาติเป็นนโยบายการเมืองที่สำคัญที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงดำเนินการต่อมา

คนจีนอพยพที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในอาณาจักรสยามตั้งแต่สมัยอยุธยา มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ชาวจีนไม่ต้องสังกัดระบบไพร่เช่นเดียวกับชาวต่างชาติอื่น ๆ เช่น ลาว เขมร มอญ แขก และญวน จึงมีอิสระที่จะเดินทางไปค้าขายหรือรับจ้างใช้แรงงานได้โดยอิสระ แต่ชาวจีนต้องเสียค่าทดแทนการเกณฑ์แรงงานอัตรา 1 บาท 50 สตางค์ทุก ๆ 3 ปี (เริ่มในสมัยรัชกาลที่ 2) ชาวจีนจึงมีฐานะทางเศรษฐกิจดี คนจีนที่มีฐานะดีอาจได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าภาษีและนายอากร บางคนได้รับสัมปทานคินุกและแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองทางภาคใต้ ชาวจีนอพยพมาอาศัยอยู่เป็นชุมชนและควบคุมดูแลกันเอง และมักมีสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับเครือญาติและชุมชนเดิมในจีน จึงส่งเงินไปช่วยเหลือญาติมิตรในประเทศจีนด้วย บางคนก็เป็นสมาชิกสมาคมลับจีนที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองสนับสนุนขบวนการต่าง ๆ ในประเทศจีน ทำให้รัฐบาลสยามไม่ค่อยไว้วางใจชาวจีนอพยพเท่าใดนัก โดยเฉพาะสมัยหลังราชวงศ์ชิงถูกโค่นล้มอำนาจในปี พ.ศ. 2454 และสถาปนาระบบสาธารณรัฐขึ้นแทน ได้มีการระดมความช่วยเหลือจากชาวจีนโพ้นทะเลเพื่อสนับสนุนการต่อสู้ในจีน รัชกาลที่ 6 ทรงตระหนักถึงอันตรายของคนจีนในสยามหากพวกเขามีความรักภักดีต่อจีน แต่ไม่มีความจงรักภักดีต่อสยามที่เขาอาศัยอยู่ ดังจะเห็นได้จากพระราชนิพนธ์เรื่อง “ชีวแห่งบูรพาทิศ” ทรงชี้ให้เห็นถึง “ภัยเหลือง” ดูเหมือนว่าพระองค์พยายามขจัดภัยเหลืองนี้โดยทำให้สีเหลืองลดความเข้มข้นลง หรือทำให้มีความผูกพันกับไทยหรือเป็นไทยมากขึ้น

รัชกาลที่ 6 ทรงตรา พระราชบัญญัติการแปลงชาติ ร.ศ. 130 (2454) เพื่อเปิดช่องทางให้คนต่างชาติแปลงเป็นชาติไทย โดยยื่นคำขอผ่านเสนาบดีว่าการต่างประเทศ ข้อกำหนดมีเงื่อนไขเพียง 4 ข้อคือ

1. ผู้ร้องขอต้องมีอายุเต็มบริบูรณ์ตามกฎหมายไทยและกฎหมายแห่งชาติของตน
2. ผู้ร้องขอพักอาศัยอยู่ในกรุงสยามในเวลาร้องขอ
3. ผู้ร้องขอเคยอยู่ในกรุงสยามทางการเมืองสมัยรัชกาลที่ 5 และ
4. ผู้ร้องขอเป็นผู้มีความประพฤติดีและมีสมบัติพอที่จะเลี้ยงตนเองได้

(พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2538 : 20)

และเมื่อแปลงชาตินั้นต้องได้รับพระบรมราชานุญาตด้วย พระราชบัญญัตินี้ย่อมทำให้คนจีนที่อยากเป็นไทยดำเนินการขอเปลี่ยนได้อย่างเป็นทางการ เมื่อแปลงชาติเป็นไทยแล้วย่อมเป็นคนที่อยู่ในบังคับของสยาม ชาวต่างชาติอื่น ๆ ก็อาจยื่นคำขอแปลงชาติได้เช่นกัน ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวนไม่น้อยเมื่อเทียบกับจำนวนชาวจีนที่อาศัยอยู่ในพระราชอาณาจักรสยามในขณะนั้น

ต่อมารัชกาลที่ 6 ได้ทรงตรา พระราชบัญญัติสัญชาติ ขึ้นในปี พ.ศ. 2456 ทำให้เกิดความชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับความเป็นไทยในทางการเมืองในสมัยนั้น คือคนไทยย่อมต้องถือสัญชาติไทย การเป็นคนไทยหรือคนที่มีสัญชาติไทยต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ที่เกิดแต่บิดาหรือมารดาที่เป็นคนไทย
2. เป็นผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรสยาม (ไม่ว่าบุพการีเดิมจะมีเชื้อชาติใดก็ตาม) และ
3. เป็นชาวต่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงชาติโดยสมบูรณ์ (ได้รับพระบรมราชานุญาตตามพระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130)

พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติและนโยบายทางการเมืองที่ถือว่าคนเป็นไทยต้องสืบทอดโดยสายเลือดโดยตรงจากพ่อหรือแม่ที่เป็นคนไทยตามทัศนคติแบบโบราณ แต่ก็เปิดช่องให้คนชาติอื่นที่อาศัยในอาณาจักรสยามได้รับสัญชาติไทยด้วย เพราะต้องการให้กลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ที่อาศัยในพระราชอาณาจักรเป็นคนไทยบังคับของสยามทั้งหมด ซึ่งถือว่าการสืบทอดคนนโยบายสร้างรัฐชาติสมัยรัชกาลที่

นโยบายเกี่ยวกับการเป็นคนไทยและเขตแดนสยามได้ยึดถือสืบเนื่องมาจนถึงยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 ในช่วงที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2481 จนถึงปี พ.ศ. 2488 นั้น ลัทธิชาตินิยมหรือรัฐนิยมได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอีก รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ปลุกกระดมให้คนไทยมีความรักชาติและเชื่อถือผู้นำ ชักจูงคนไทยยกเลิกประเพณีที่เห็นว่าล้าหลัง เช่น การกินหมาก นุ่งผ้าโจงกระเบน ฯลฯ ส่งเสริมให้ใส่หมวก สวมรองเท้า นุ่งผ้าซิ่น หรือกระโปรง เขียนหนังสือหรือใช้คำภาษาไทยแบบใหม่ ฯลฯ เพื่อความทันสมัยคล้ายแบบตะวันตก พร้อมทั้งการ โฆษณาว่าคนไทย เคยมีอดีตอันยิ่งใหญ่ เป็นชาตินักรบเคยครอบครองอาณาจักรน่านเจ้า แต่ถูกจีนรุกราน คนไทยจึงต้องอพยพลงได้แล้วตั้งถิ่นฐานใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลได้พิมพ์เผยแพร่เอกสารการค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

ชนชาติไทยเพื่อสนับสนุนความเชื่อเรื่องความเจริญรุ่งเรืองของชนชาติไทย พร้อมทั้งเขียนบทละคร และเพลงต่าง ๆ เพื่อให้คนไทยมีความภาคภูมิใจในชาติ ที่สำคัญยิ่งคือ รัฐประกาศเปลี่ยนแปลงชื่อ ประเทศจาก “ประเทศสยาม” มาเป็น “ประเทศไทย” เพื่อให้มีความหมายว่า “ดินแดนของไทย” นอกจากนี้รัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังพยายามเรียกร้องเอาดินแดนที่สยามสูญเสียให้แก่ อังกฤษและฝรั่งเศสกลับคืนมาอาจกล่าวได้ว่าการรวมชนเผ่าต่าง ๆ ที่พลัดพรากกันมานานและการ สร้างชาติไทยให้ยิ่งใหญ่เป็นความหวังอันสูงสุดของผู้นำไทยในยุคนั้น ประเทศไทยได้เข้าร่วมกับ ฝ่ายญี่ปุ่นในสงคราม โลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้มอบดินแดนบางส่วนคืนให้ไทย โดยไทยได้ส่งกองทัพ ไปโจมตีเชียงตุง เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามแก่ฝ่ายพันธมิตร รัฐบาลไทยจึงจำต้องคืนดินแดนเหล่านั้นแก่ อังกฤษและฝรั่งเศส รัฐบาลชุดใหม่ของไทยได้ประกาศเปลี่ยนชื่อประเทศไทยเป็น “สยาม” เช่นเดิม ในปี พ.ศ. 2488 แต่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำรัฐประหารยึดอำนาจคืนได้อีกในปี พ.ศ. 2491 จึง ประกาศเปลี่ยนชื่อ “ประเทศสยาม” เป็น “ประเทศไทย” อีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2492 แต่ความสนใจ เกี่ยวกับการได้คืนดินแดนที่สูญเสียไปและการรวมคนไทยกลุ่มอื่นที่อาศัยอยู่ในประเทศใกล้เคียง ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็หมดไปแล้ว คงไว้เพียงความมั่นคงของอาณาเขตที่ประเทศไทยรักษาไว้ได้เท่านั้น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ลัทธิการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ได้แพร่ขยายไปยังประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จีนคอมมิวนิสต์ได้ยึดอำนาจการปกครองใน ประเทศจีนแผ่นดินใหญ่และสถาปนากการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ขึ้น รัฐบาลไทยวิตกต่อการแพร่ ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามายังประเทศ จึงไม่ไว้ใจชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย รวมทั้ง ลูกหลานจีนที่ได้สัญชาติไทยและชาวต่างประเทศที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ (ตาม พระราชบัญญัติการแปลงชาติ ร.ศ. 130 และพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456) รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้ออก พระราชบัญญัติสัญชาติปี พ.ศ. 2495 ยกเลิกพระราชบัญญัติสัญชาติ ปี พ.ศ. 2456 และพระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130 พระราชบัญญัติสัญชาติปี พ.ศ. 2495 ยังให้สัญชาติกับ ผู้ที่เกิดโดยบิดาหรือมารดาเป็นคนไทย และผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรที่มีบิดาหรือมารดาเป็น ต่างชาติ (ลูกครึ่งเกิดในประเทศไทย) พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้ขอแปลง สัญชาติเป็นไทย โดยต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาในพระราชอาณาจักรไทยโดยต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี (เพิ่มจากเดิม 5 ปี) และต้องมีความรู้ภาษาไทย สิ่งที่สำคัญในพระราชบัญญัติสัญชาติปี พ.ศ. 2495 คือ การให้อำนาจแก่รัฐบาลถอนสัญชาติของผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว (ผู้ ที่มีได้มีสัญชาติไทย) และผู้ที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติที่รัฐเห็นว่าเป็นอันตรายต่อความ ปลอดภัยของรัฐ หรือการทำการใด ๆ ขัดต่อความสงบสุขหรือความเจริญต่อสาธารณะ ความ

หาวาระแวงที่มีต่อคนไทยเชื้อสายต่างชาติยังมีอยู่ต่อไป ดังจะเห็นได้จากการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติปี พ.ศ. 2495 เมื่อปี พ.ศ. 2496 โดยยกเลิกการให้สัญชาติไทยแก่ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรที่มีบิดาเป็นชาวต่างด้าว รวมทั้งผู้ที่เกิดในประเทศไทยแต่มีบิดาเป็นชาวต่างด้าว (ถ้าได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวแล้ว) ให้ขาดจากสัญชาติไทย ต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติอีกในปี พ.ศ. 2499 โดยยินยอมให้ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรไทยได้สัญชาติโดยการเกิด (ไม่จำกัดบิดาเป็นต่างด้าว)

ในปี พ.ศ. 2500 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กระทำรัฐประหารยึดอำนาจจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม และยังคงดำเนินนโยบายกีดกันบุตรของคนต่างด้าวมิให้ได้รับสัญชาติไทยต่อไปควบคู่กับการปราบปรามขบวนการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติอีกในปี พ.ศ. 2503 โดยกำหนดให้หญิงต่างด้าวสมรสกับคนไทยแล้วได้สัญชาติไทยต่อเมื่อยื่นคำร้องขอตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงมหาดไทย และได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้ว พระราชบัญญัติฉบับแก้ไขนี้ระบุว่า ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดก็อาจถูกถอนสัญชาติได้ (เมื่อบิดาหรือมารดาเป็นต่างด้าว) และผู้แปลงสัญชาติอาจถูกถอนสัญชาติได้เช่นกัน

หลังจากได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีสืบทอดอำนาจต่อจากจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพล ถนอม กิตติขจร ก็ยังคงดำเนินนโยบายสัญชาติในลักษณะกีดกันผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรแต่มีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวต่อไปอีก รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2508 ยกเลิกพระราชบัญญัติสัญชาติปี พ.ศ. 2495 และพระราชบัญญัติแก้ไข ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2496) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2499) และฉบับที่ 4 (2503) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติปี พ.ศ. 2508 กำหนดให้สัญชาติไทยแก่ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรที่บิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว (ขณะที่เกิดบิดาหรือมารดาทำงานสถานทูต กงสุล หรือองค์กรระหว่างประเทศ) หญิงต่างด้าวเมื่อสมรสกับผู้ที่มีสัญชาติไทยถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทยต้องร้องขอต่อกระทรวงมหาดไทยเช่นเดิม คนต่างด้าวที่ประสงค์จะแปลงสัญชาติเป็นไทย ต้องมีอายุบรรลุนิติภาวะ มีความประพฤติดี มีอาชีพเป็นหลักฐาน มีภูมิลำเนาในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีความรู้ภาษาไทย พระราชบัญญัติสัญชาติ ปี พ.ศ. 2508 ให้อำนาจถอนสัญชาติหญิงต่างด้าวที่ได้สัญชาติไทยจากการสมรสกับคนไทย รวมทั้งผู้ที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดในพระราชอาณาจักรโดยมีบิดาเป็นคนต่างด้าว และผู้ที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติหากรัฐมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปกปิดข้อเท็จจริงและการกระทำที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และเงื่อนไขปลีกย่อยอื่น ๆ อีกบาง



ประการ ดังกล่าวนี้อาจแสดงให้เห็นถึงความหวาดระแวงต่อผู้ที่มีเชื้อสายจีนและชาวต่างชาติอื่นที่อาศัยอยู่ในประเทศว่าอาจขาดความจงรักภักดีต่อประเทศไทย

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติที่ 337 โดยจอมพล ถนอม กิตติขจร ให้ถอนสัญชาติไทยของบุคคลที่เกิดในพระราชอาณาจักรที่มีบิดาหรือมารดาเป็นคนต่างด้าว โดยเฉพาะพวกที่เข้ามาอยู่ในพระราชอาณาจักรโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาชั่วคราวหรือเฉพาะราย หัวหน้าคณะปฏิวัติอ้างว่าบุคคลเหล่านี้แม้จะมีสัญชาติไทยแต่ไม่ได้มีความจงรักภักดีต่อประเทศไทย ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและรักษาความมั่นคงของชาติ จึงสมควรมิให้บุคคลดังกล่าวมีสัญชาติไทยต่อไป ประกาศ ฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงในยุคนั้น หลังจากนั้นอีก 20 ปี จึงได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติที่ 337 โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติถึง 2 ครั้งในปี พ.ศ. 2535 ให้การผ่อนผันแก่ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรโดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวให้มีช่องทางได้สัญชาติไทยตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และกำหนดให้ผู้ได้สัญชาติที่บิดาเป็นคนต่างด้าวแสดงความจำนงว่าจะถือสัญชาติไทยหรือสัญชาติตามบิดาเพียงสัญชาติเดียว

ความเป็นคนไทยและคนต่างด้าวได้ถูกสร้างและนิยามขึ้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนตามมาพันธู์ทิพย์ กาญจนะจิตรา (รายงานวิจัยเรื่อง การเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวเพื่อทำงานฯ : 2540) ได้ให้นิยามคนต่างด้าวไว้ว่า หมายถึง คนไม่มีสัญชาติไทย กล่าวคือ บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา ไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยหลักดินแดน ไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยการสมรส และไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยการแปลงสัญชาติ

แนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มี  
หลักฐานทะเบียนราษฎรและเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย

-----

1. เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ที่จะยืนยันแสดงถึงสัญชาติ วัน เดือน ปีเกิด และถิ่นที่อยู่ ได้แก่ เด็กเร่ร่อน เด็กที่ติดตามผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่เลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ หรือเด็กด้อยโอกาส กลุ่มอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

2. บุตรชาวเขา

ให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

3. บุตรชาวลาว (ที่มีหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทย)

ให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

4. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา หมายถึง ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้อาศัยและควบคุมไว้ที่จังหวัดตราด และคณะรัฐมนตรีมีมติให้แปลงสัญชาติเป็นไทยได้

ให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

5. เนปาลอพยพ หมายถึง เนปาลอพยพที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้อาศัยและควบคุมไว้ที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา และกำหนดพื้นที่ให้เรียนได้ในพื้นที่ควบคุม เขตอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

6. ญวนอพยพ หมายถึง ญวนอพยพที่ได้หลบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว ระหว่างปี พ.ศ. 2488-2489 และรวมถึงบุตรหลานด้วย

ให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาและกำหนดพื้นที่ให้เรียนได้ในพื้นที่จังหวัดควบคุมญวนอพยพ 13 จังหวัด ได้แก่ 1. จังหวัดหนองคาย 2. จังหวัดอุดรธานี 3. จังหวัดสกลนคร 4. จังหวัดนครพนม 5. จังหวัดมุกดาหาร 6. จังหวัดอุบลราชธานี 7. จังหวัดยโสธร 8. จังหวัดปราจีนบุรี 9. จังหวัดสุราษฎร์ธานี 10. จังหวัดพัทลุง 11. จังหวัดอำนาจเจริญ 12. จังหวัดหนองบัวลำภู และ 13. จังหวัดสระแก้ว

หากผู้เข้ารับการศึกษามีพฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติ จะไม่ออกหลักฐานการสำเร็จการศึกษาได้

7. บุตรอดีตทหารจีนคณะชาติ อดีตทหารจีนคณะชาติ หมายถึง บุคคลตามบัญชีรายชื่อซึ่งกองบัญชาการทหารสูงสุดได้สำรวจ และรวบรวมนำเสนอคณะรัฐมนตรีและได้รับอนุมัติให้ดำเนินการแปลงสัญชาติและให้สถานะเป็นครต่างด้าวได้เฉพาะผู้ที่ยังมีได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามกฎหมายคนเข้าเมือง และหมายถึง ผู้สืบสันดานที่เกิดในประเทศไทยแต่ถูกถอนสัญชาติไทย หรือไม่ได้สัญชาติไทย ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

ให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาและกำหนดพื้นที่ให้เรียนได้ในพื้นที่จังหวัดควบคุม จำนวน 3 จังหวัด 8 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ

1. จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เขตอำเภอฝาง อำเภอแม่เฒ่า อำเภอเชียงดาว และกิ่งอำเภอเวียงแหง

2. จังหวัดเชียงราย ได้แก่ เขตอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ

3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ เขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และอำเภอปาย

8. จีนฮ่ออพยพ จีนฮ่ออพยพ หมายถึง คนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2491-2504 และไม่มีโอกาสกลับไปประเทศเดิม เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองและกระทรวงมหาดไทยได้จัดทำทะเบียนควบคุมไว้ และหมายถึงผู้สืบสันดานที่เกิดในประเทศไทย แต่ถูกถอนสัญชาติไทยหรือไม่ได้สัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ด้วย

ให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา และกำหนดพื้นที่ให้เรียนได้ในพื้นที่ควบคุม จำนวน 3 จังหวัด 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ

1. จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เขตอำเภอฝาง อำเภอแม่เฒ่า อำเภอเชียงดาว และกิ่งอำเภอเวียงแหง
2. จังหวัดเชียงราย ได้แก่ เขตอำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงของ และอำเภอแม่สรวย

3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ เขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และอำเภอปาย

9. ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า หมายถึง ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 ด้วยเหตุผลทางการเมืองโดยทางราชการได้จัดทำทะเบียนควบคุมไว้ และผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยชั่วคราว เพื่อรอการผลักดันต่อไป

ให้ศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษาโดยกำหนดให้ศึกษาในพื้นที่ 9 จังหวัด ซึ่งเป็นจังหวัดที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดเป็นจังหวัดควบคุม โดยให้จังหวัดกำหนดอำเภอที่เป็นพื้นที่ควบคุมภายในเขตจังหวัด คือ

1. จังหวัดเชียงราย มี 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และ อำเภอแม่สรวย
2. จังหวัดเชียงใหม่ มี 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่เฒ่า อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว และกิ่งอำเภอเวียงแหง
3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน มี 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปาย อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และกิ่งอำเภอสบเมย
4. จังหวัดตาก มี 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง และอำเภอพบพระ
5. จังหวัดกาญจนบุรี มี 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค อำเภอสังขะบุรี และอำเภอศรีสวัสดิ์
6. จังหวัดราชบุรี มี 1 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง

7. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก และอำเภอบางสะพาน
8. จังหวัดชุมพร มี 1 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าแซะ
9. จังหวัดระนอง มี 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระนอง อำเภอกระบุรี อำเภอกะเปอร์ และอำเภอละอุ่น

หมายเหตุ สำหรับผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ที่ได้ลักลอบเข้ามาภายในราชอาณาจักรไทย หลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 ซึ่งที่มีอยู่เป็นหลักแหล่ง โดยทางราชการได้จัดทำทะเบียนควบคุมไว้และผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยชั่วคราวเพื่อรอการผลักดันต่อไป ให้ศึกษาได้ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ

หนังสือเกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษาแก่เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร

ที่ นร 0202/1950

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี  
ทำเนียบรัฐบาล กทม. 10300

31 มกราคม 2535

เรื่อง การจัดการศึกษาแก่เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร  
เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

- อ้างอิง 1. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 0212/32059 ลงวันที่ 25 ตุลาคม 2534  
2. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ค่วนมาก ที่ ศธ 0212/36490 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2534  
3. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 0212/939 ลงวันที่ 13 มกราคม 2535

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สำนักหนังสือกระทรวงกลาโหม ค่วนมาก ที่ กห 0207/48 ลงวันที่ 10  
มกราคม 2535

2. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ นร 0506/  
3345 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2534

ตามที่ได้เสนอเรื่อง การจัดการศึกษาแก่เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและเด็กที่ไม่มีหลักฐาน  
ทะเบียนราษฎร ไปเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณานั้น

กระทรวงกลาโหม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานสภาความ  
มั่นคงแห่งชาติ ได้เสนอความเห็นมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียด  
ปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2535 ลงมติว่า

1. เห็นชอบกับข้อเสนอของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดหลักการให้จัดการศึกษาแก่  
เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ตามกลุ่มชนชาติ ระดับการศึกษาและพื้นที่ที่กำหนดให้เรียน เว้นแต่หลักฐานที่  
ต้องใช้ในการสมัครเข้าเรียน การผ่อนผัน การใช้หลักฐานการรับรองเพื่อออกหลักฐาน และ  
หลักฐานที่ออกให้เมื่อสำเร็จการศึกษาให้เป็นไปตามร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในข้อ 2

2. เห็นชอบร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยวัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ..... ซึ่งเปิดโอกาสให้ทั้งเด็กไม่มีสัญชาติไทยและเด็กที่มี สัญชาติไทยแต่เร่ร่อน หรือไม่มีหลักฐานการทะเบียนราษฎรมีโอกาสใช้ชื่อหลักฐานอื่นแสดงเพื่อเข้า รับการศึกษาได้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้แก้ไขเพิ่มเติมตามมติคณะกรรมการกฤษฎีกา ฝาย สังคมและกฎหมาย และให้กระทรวงศึกษา การดำเนินการออกระเบียบดังกล่าวให้แล้วเสร็จ มีผล บังคับใช้ภายใน 15 วัน แล้วรายงานผลการดำเนินการให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

3. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็ก เช่น กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร รับไปพิจารณาดำเนินการออกระเบียบ ให้สอดคล้องกับร่าง ระเบียบฯ ในข้อ 2 เฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการออกหลักฐานทางการศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อได้ในทุก ระดับและประเภทของการศึกษา

4. ในหน่วยงานที่ฝึกอาชีพ เช่น หน่วยงานฝึกอาชีพของกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น ขอมรับหลักฐานทางการศึกษาที่ออกให้แก่เด็กตามระเบียบในข้อ 2 และ ข้อ 3 ข้างต้นด้วย

จึงเรียนขึ้นมายังนี้มา ได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายพนพล เสงเจริญ)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี รักษาราชการแทน

รองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร  
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำอธิบาย

กฎหมายสัญชาติไทย

ภายใต้ พ.ร.บ. สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขโดย พ.ร.บ. สัญชาติ (ฉบับที่ 2 และ 3) พ.ศ. 2535

ในการมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายภายในของรัฐ ดังนั้น แต่ละรัฐจะมีกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของตนเอง

กฎหมายสัญชาติของรัฐจะกำหนดถึงกฎเกณฑ์ 3 ประการในการกำหนดสัญชาติ กล่าวคือ กฎเกณฑ์กำหนดการได้สัญชาติ กฎเกณฑ์กำหนดการเสียสัญชาติ และกฎเกณฑ์กำหนดการได้กลับคืนสัญชาติ ดังนั้นคำว่า “กฎหมายสัญชาติ” จึงไม่หมายถึง กฎเกณฑ์ที่กำหนดสิทธิหน้าที่อันเกิดจากสัญชาติ อาทิ กฎหมายว่าด้วยการแปลงชาติมีสถานะเป็นกฎหมายสัญชาติ ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร โดยบังคับของคนชาติไม่มีสถานะเป็นกฎหมายสัญชาติ

แต่อย่างไรก็ตามขอให้สังเกตว่า เสรีภาพของรัฐในการกำหนดกฎหมายสัญชาติในปัจจุบันถูกจำกัดโดยกฎหมายระหว่างประเทศมากกว่าที่เคยเป็นใน ค.ศ. 1923 กฎหมายระหว่างประเทศ ดังกล่าวอาจจะไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรืออยู่ในรูปสนธิสัญญาก็ได้ ดังนั้น ในการศึกษากฎหมายสัญชาติในปัจจุบัน เราจึงต้องศึกษากฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยสัญชาติอีกด้วย

### 1. บ่อเกิดของกฎหมายสัญชาติตามกฎหมายระหว่างประเทศ

หลักกฎหมายระหว่างประเทศรับรองว่า การกำหนดกฎหมายสัญชาติเป็นอำนาจภายในของรัฐ (Domestic Jurisdiction of each State) โดยแท้ รัฐอื่น ๆ จึงเข้าแทรกแซงการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐในการนิติบัญญัติในเรื่องนี้ไม่ได้

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเคยพิจารณาคดีเกี่ยวกับการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐในการนิติบัญญัติ เพื่อกำหนดกฎหมายสัญชาติในคดีชื่อ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติในตูนิสและโมร็อกโก (Nationality Decrees in Tunis and Morocco) ซึ่งเราควรจะนำไปเป็นคดีศึกษา กล่าวคือ

### ข้อเท็จจริงในคดี Nationality Decrees in Tunis and Morocco

ในวันที่ 8 พฤศจิกายน ค.ศ. 1921 ประเทศฝรั่งเศสได้ประกาศกฎหมายสัญชาติ เพื่อใช้ในตูนีสและโมร็อกโก ซึ่งมีสถานะเป็นดินแดนภายใต้การคุ้มครอง (Protectorates) ของตน ประเทศอังกฤษได้ประท้วงการกระทำนี้ของฝรั่งเศสโดยอ้างเหตุผลว่า การกระทำนี้ของฝรั่งเศสขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะกฎหมายของฝรั่งเศสมีผลต่อบุคคลที่มีสัญชาติอังกฤษตามกฎหมายอังกฤษว่าด้วยสัญชาติด้วย อาทิ คนในชุมชนมอลตาที่พูดภาษาอังกฤษ

เพื่อระงับข้อพิพาทดังกล่าว อังกฤษขอให้มีการตั้งอนุญาโตตุลาการ เพื่อพิจารณาและชี้ขาดกรณีพิพาทที่เกิดขึ้น หรือขอให้นำคดีขึ้นสู่ศาลระหว่างประเทศ แต่ประเทศฝรั่งเศสปฏิเสธคำขอของอังกฤษนั้น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเห็นว่า Nottebohm ไม่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับลิทเตนสไตน์มากกว่ารัฐอื่น ๆ ทั้งในแง่ วัฒนธรรม การตั้งรกราก ผลประโยชน์ กิจกรรมครอบครัวหรือเจตนา ศาลเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง Nottebohm และยืนยันว่า คำฟ้องของลิทเตนสไตน์ต่อกัวเตมาลาจึงถูกศาลยก

หลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้รับจากความเห็นปรึกษา

ประการแรก เป็นที่ยอมรับอย่างไม่ต้องสงสัยว่า เป็นเขตอำนาจภายในของรัฐ ที่จะกำหนดกฎหมายภายในดินแดนของตนอย่างใดก็ได้ Nottebohm จึงมีสัญชาติลิทเตนสไตน์ตามกฎหมายของลิทเตนสไตน์อย่างแน่นอน

ประการต่อมา คดีนี้ทำให้เราตระหนักว่า สัญชาติที่มีผลในรัฐผู้ให้อาจจะไม่มีผลในทางระหว่างประเทศ กล่าวคือ ในรัฐอื่น หากว่าไม่มีความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างรัฐผู้ให้สัญชาติและเอกชนผู้ได้สัญชาติ ดังเช่นสัญชาติลิทเตนสไตน์ของ Nottebohm ซึ่งย่อมมีผลในประเทศลิทเตนสไตน์ แต่ไม่มีผลในทางระหว่างประเทศ กล่าวคือ สัญชาตินี้ของ Nottebohm ไม่อาจกล่าวอ้างยันกัวเตมาลาและ Nottebohm ในสายตาของกัวเตมาลา Nottebohm จึงไม่มีสัญชาติลิทเตนสไตน์ ดังนั้น ลิทเตนสไตน์จึงไม่อาจจะให้ความคุ้มครองทางการทูตแก่ Nottebohm ในกรณีที่กัวเตมาลาขัดทรัพย์ของ Nottebohm ในฐานะของทรัพย์สินของชนชาติศัตรูในภาวะสงคราม



ผลของคดี Nottebohm ทำให้นานารัฐของต้องพิจารณาว่า กฎหมายสัญชาติของตน จะก่อให้เกิดผลในทางระหว่างประเทศ หรือไม่ข้อเท็จจริงที่กฎหมายนั้น ๆ ยอมรับแสดงถึงความสัมพันธ์อย่างแท้จริง ระหว่างรัฐผู้ให้สัญชาติกับเอกชนหรือไม่ ทางปฏิบัติของนานารัฐในเรื่องนี้ค่อนข้างชัดเจนดังที่เราจะศึกษาต่อไป

## 2. ข้อเท็จจริงที่นานารัฐใช้ในการกำหนดให้สัญชาติของตน

กฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปจะยอมรับว่าการออกกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของตน ตกอยู่ภายในขอบเขตอำนาจภายในของรัฐโดยแท้ดังนั้น โดยผลของหลักรัฐจึงมีเสรีภาพในการกำหนดการได้สัญชาติของตนหรือการเสียสัญชาติของตน กฎหมายระหว่างประเทศไม่มีข้อกำหนดให้รัฐต้องใช้ข้อเท็จจริงใด ในการกำหนดการได้สัญชาติของตนหรือการเสียสัญชาติของตน

แต่อย่างไรก็ตาม รัฐมักจะกำหนดให้สัญชาติของตนโดยใช้ข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความสัมพันธ์อย่างแท้จริง (Genuine Link) ระหว่างรัฐผู้ให้สัญชาติและเอกชนผู้ได้รับสัญชาติ เหตุที่รัฐมีพฤติกรรมเช่นนี้ก็เพราะรัฐต้องการให้สัญชาติของตนมีผลในทางระหว่างประเทศ ดังนั้น ทางปฏิบัติของนานารัฐจึงมักจะใช้ข้อเท็จจริงในการกำหนดสัญชาติในลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน แม้ว่ากฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศจะไม่ได้กำหนดบรรทัดฐานเอาไว้

ข้อเท็จจริงในการกำหนดสัญชาติที่นานาประเทศยอมรับมีทั้งข้อเท็จจริงที่ทำให้ได้สัญชาติ 2.1 และข้อเท็จจริงที่ทำให้เสียสัญชาติ 2.2

### 2.1 การสืบสายโลหิตจากผู้มีสัญชาติของรัฐ

นานาประเทศยอมรับหลักสืบสายโลหิต (Jus sanguinis) ในการกำหนดคนชาติในการกำหนดสัญชาติมาตั้งแต่ก่อนการปรากฏตัวของรัฐสมัยใหม่ ทั้งนี้เพราะหลักสืบสายโลหิตเป็นหลักที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับชุมชนตามธรรมชาติ

## 2.2 การเกิดในดินแดนของรัฐ

นอกจากนั้น นานารัฐก็ยังคงยอมรับหลักดินแดน (jus soli) ในการกำหนดคนชาติในการกำหนดสัญชาติ แนวความคิดว่าด้วยรัฐสมัยใหม่ย่อมยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและดินแดน เพราะรัฐสมัยใหม่ย่อมมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การเกิดในดินแดนของรัฐย่อมอาจทำให้บุคคลมีสัญชาติของรัฐโดยหลักดินแดน

ขอให้สังเกตว่า ภายใต้กฎหมายของรัฐโดยทั่วไป คำว่า “เกิดในดินแดนของรัฐ” หมายถึง การเกิดในเรือหรืออากาศยานที่มีสัญชาติของรัฐนั้นอีกด้วย

ดังนั้น รัฐที่ต้องการจะเพิ่มจำนวนประชากรของตน จึงมักจะใช้ทั้งหลักสืบสายโลหิตและหลักดินแดนในการกำหนดสัญชาติ

นอกจากนั้น การให้สัญชาติโดยหลักดินแดนได้รับการรับรองโดยมาตรา 1 แห่งอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการลดความรู้ความสัญชาติ (United Nations Convention on the Reduction of Statelessness) ลงวันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ.1961

แต่อย่างไรก็ตาม นานารัฐมักจะยอมรับข้อยกเว้นของหลักการให้สัญชาติโดยหลักดินแดนในบางสถานการณ์

สถานการณ์ประการแรกที่เป็นข้อยกเว้นของหลักการให้สัญชาติโดยหลักดินแดน ก็คือ บุตรของผู้ที่มีความคุ้มกันทางการทูต (Diplomatic Immunity) ย่อมตกอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นของหลักการให้สัญชาติโดยหลักดินแดน บุตรของผู้ที่มีความคุ้มกันทางการทูตก็คือ บุตรของทูต กงสุล หรือเจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศ หากบุตรของผู้ที่มีความคุ้มกันทางการทูตเกิดในประเทศใด บุตรผู้นั้นย่อมไม่ได้สัญชาติของประเทศที่บิดาหรือมารดา มีสถานะเป็นผู้ที่มีความคุ้มกันทางการทูต ข้อยกเว้นนี้มีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศแล้วในปัจจุบัน นอกจากนี้ ข้อยกเว้นนี้ยังปรากฏอยู่ในมาตรา 12 แห่งอนุสัญญาแห่งกรุงเฮกว่าด้วยปัญหาบางประการเกี่ยวกับการขัดกันแห่งกฎหมายสัญชาติ (Hague Convention on Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Laws) ลงวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1930 มาตรา 2 แห่งพิธีสารเกี่ยวกับการได้สัญชาติเพิ่มเติมอนุสัญญาแห่งกรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต (Vienna Convention on Diplomatic Relations) ลงวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 1961 และมาตรา 2 แห่งพิธีสารเกี่ยวกับการได้สัญชาติเพิ่มเติมอนุสัญญาแห่งกรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล (Vienna Convention on Consular Relations) ลงวันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1963

### 2.3 การมีภูมิลำเนาถาวรอยู่ในรัฐผู้ให้สัญชาติ

หลายรัฐยอมรับให้สัญชาติแก่บุคคลที่มีภูมิลำเนาถาวรอยู่ในดินแดนของรัฐ หากภูมิลำเนานั้นมีลักษณะถาวร (Domicile animo manendi) กล่าวคือ บุคคลผู้นั้นมีเจตนาจะตั้งรกรากอยู่ในดินแดนของรัฐ ของให้สังเกตว่า การให้สัญชาติในกรณีนี้เป็นการให้สัญชาติโดยผลของกฎหมายภายหลังการเกิด ดังนั้น แม้ว่าคนต่างด้าวนั้นจะไม่ได้แสดงเจตนาร้องขอสัญชาติของรัฐ เอกชนก็จะได้รับสัญชาติของรัฐทันทีที่เขามีภูมิลำเนาในรัฐนั้น

การให้สัญชาติในลักษณะนี้ไม่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะว่าการเลือกที่จะมีภูมิลำเนาถาวรในประเทศเกิดขึ้นจากเจตนาของเอกชน จึงจะสรุปได้ว่า เอกชนเจตนาที่จะมีความสัมพันธ์ที่แท้จริงกับรัฐเจ้าของดินแดน การได้รับสัญชาติในเวลาต่อมาจึงไม่ใช่เรื่องที่น่าจะขัดต่อเจตนาของเอกชน จะเห็นว่า การมีภูมิลำเนาถาวรในรัฐแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐผู้ให้สัญชาติและเอกชนได้ชัดเจนมากกว่าการเกิดในรัฐ เพราะว่าการที่บุคคลจะมีภูมิลำเนาถาวรในรัฐจะต้องเกิดจากเจตนาของเอกชนเสมอ แต่การที่บุคคลเกิดในรัฐอาจจะเกิดโดยเอกชนที่เกี่ยวข้องไม่มีเจตนาก็ได้ อาทิ การที่หญิงท้องเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศใดประเทศหนึ่ง แล้วคลอดบุตรในประเทศที่ตนมาท่องเที่ยว และเมื่อคลอดแล้ว ก็อาจจะนำบุตรออกไปจากประเทศโดยไม่กลับมาอีก ในกรณีดังกล่าวจะเห็นว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างดินแดน และบุคคลผู้เกิดในดินแดนนั้นแต่อย่างใด

แต่หากว่าการเข้ามาของบุคคลเพียงเพื่อมีภูมิลำเนาโดยชั่วคราว กล่าวคือ บุคคลนั้นไม่มีเจตนาที่จะตั้งรกรากในดินแดนนั้น (animus manendi) การที่รัฐให้สัญชาติแก่บุคคลในสถานการณ์ดังกล่าว จะไม่ได้รับการรับรองจากกฎหมายระหว่างประเทศว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างดินแดน และบุคคลในลักษณะที่แท้จริงเกิดขึ้นแล้ว การให้สัญชาติในกรณีนี้จึงน่าจะเป็นการกระทำของรัฐที่ขัดต่อเจตจำนงของเอกชน สัญชาติที่ได้มาจึงไม่มีผลในทางระหว่างประเทศ เพราะกฎหมายระหว่างประเทศไม่รับรองให้รัฐที่มีความสัมพันธ์ที่แท้จริง กับเอกชนให้สัญชาติของตนแก่เอกชนนั้น

### 2.4 การมีสถานภาพเป็นบุคคลในครอบครัวกับบุคคลที่มีสัญชาติของรัฐผู้ให้สัญชาติ

กฎหมายสัญชาติของหลายประเทศก็ยอมรับให้สัญชาติของตนแก่ แก่บุคคลต่างด้าวที่เข้ามามีสถานภาพในทางครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ถือสัญชาติของรัฐนั้น สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ อาทิ

ในสถานการณ์แรก รัฐอาจจะกำหนดให้สัญชาติแก่บุคคล เพราะบุคคลนั้นเป็นบุตรของบุคคลที่มีสัญชาติของตน หรือแม้บุคคลนั้นจะเป็นบุตรนอกสมรสของบุคคลที่มีสัญชาติของตน รัฐก็อาจจะกำหนดให้สัญชาติแก่บุคคลหากบิดาจดทะเบียนรับรองบุตรนั้นเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ในบางประเทศ กฎหมายสัญชาติก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา แม้ว่าพิสูจน์ได้ว่าเป็นบุตรของบิดาไม่ว่าจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ก็อาจจะได้รับสัญชาติตามบิดาได้ ขอให้สังเกตว่า สัญชาติในกรณีนี้มีให้สัญชาติโดยหลักสืบสายโลหิตโดยการเกิด แต่เป็นสัญชาติโดยหลักสืบสายโลหิตภายหลังการเกิด

#### ตัวอย่าง

มาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ. การแปลงชาติ ร.ศ. 130 ซึ่งกำหนดว่า

“บุตรทุกคนของผู้ที่ได้แปลงชาติแล้ว บรรดาที่ยังมีอายุไม่ครบบริบูรณ์ในเวลาที่แปลงชาตินั้น ย่อมมีอำนาจอันชอบธรรมเป็นคนในบังคับสยามตามบิดาด้วย”

นั่นคือ กฎหมายสัญชาติไทยในยุคนั้นยอมรับให้ผู้เป็นบุตรของผู้แปลงสัญชาติเป็นไทยภายใต้ พ.ร.บ. การแปลงชาติ ร.ศ. 130 ได้สัญชาติตามบิดา แต่การยอมรับเช่นนี้สงวนไว้เพียงแต่บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น

ในสถานการณ์ที่สอง รัฐอาจจะกำหนดให้สัญชาติแก่บุคคล เพราะบุคคลนั้นเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลที่มีสัญชาติของตน

#### ตัวอย่าง

มาตรา 3 (1) แห่งกฎหมายอิตาลี ฉบับที่ 91 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1992 ว่าด้วยสัญชาติกำหนดว่า

“ผู้เยาว์ต่างด้าวซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของผู้มีสัญชาติอิตาลีย่อมได้สัญชาติอิตาลีเช่นกัน”

ในสถานการณ์ที่สาม รัฐอาจจะกำหนดให้สัญชาติแก่บุคคล เพราะบุคคลนั้นเป็นคู่สมรสของบุคคลที่มีสัญชาติของตน

เหตุผลที่ทางปฏิบัติของนานารัฐ มักยอมรับให้รัฐให้สัญชาติแก่บุคคลที่เป็นบุคคลในครอบครัวของบุคคลที่มีสัญชาติของตน ก็เพราะนานารัฐตั้งแต่อดีตยอมรับแนวความคิดว่าด้วยความเป็นเอกภาพของครอบครัว (The Principle of Family Unity) ภายใต้แนวความคิดนี้ บุคคลในครอบครัวควรจะมีสัญชาติอันเดียวกัน ดังนั้น รัฐจึงต้องยอมรับให้บุคคลในครอบครัวมีสัญชาติตามบุคคลผู้เป็นหัวหน้าของครอบครัว กล่าวคือ ผู้เป็นสามีหรือบิดานั้นเอง ในครอบครัวที่ไม่มีบิดา หัวหน้าของครอบครัวก็คือมารดา เมื่อรัฐยอมรับให้หัวหน้าของครอบครัวมีสัญชาติของตน

รัฐนั้นก็จะต้องยอมรับให้บุคคลในครอบครัวมีสัญชาติของตนด้วย หรือเมื่อรัฐยอมรับให้หัวหน้าของครอบครัวละสัญชาติของตน รัฐนั้นก็จะต้องยอมรับให้บุคคลในครอบครัวละสัญชาติของตน เพื่อไปถือสัญชาติใหม่ที่หัวหน้าของครอบครัวได้มาด้วย

### ตัวอย่าง

มาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. การแปลงชาติ ร.ศ. 130 ซึ่งกำหนดว่า

“ภรรยาของคนที่ได้แปลงชาติแล้วนั้น ย่อมมีอำนาจอันชอบธรรมเป็นคนในบังคับไทยด้วยสามี”

นั่นคือ กฎหมายสัญชาติไทยในยุคนี้ยอมรับให้ผู้เป็นภรรยาของผู้แปลงสัญชาติเป็นไทยภายใต้ พ.ร.บ. การแปลงชาติ ร.ศ. 130 ได้สัญชาติไทยตามสามี

แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน รัฐก็เริ่มมีแนวปฏิบัติที่จะยอมรับแนวความคิดว่าด้วยความเป็นเอกภาพของครอบครัว ในลักษณะที่ไม่ละเลยแนวความคิดว่าด้วยความเท่าเทียมกันของเพศ (The Principle of Sexual Equality) กล่าวคือ เมื่อมีความเท่าเทียมกันของเพศ ชายและหญิงก็มีสิทธิเท่าเทียมกันในการกำหนดสัญชาติของตนเอง ดังนั้น กฎหมายสัญชาติสมัยใหม่จะไม่กำหนดให้หญิงได้สัญชาติของสามีโดยอัตโนมัติ หรือถือเอาการสมรสกับชายต่างด้าวเป็นการละสัญชาติ อนุสัญญาหลายฉบับทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค กำหนดรับรองหลักความเท่าเทียมกันของชายและหญิงในเรื่องสัญชาติ อาทิ

### ตัวอย่างที่ 1

มาตรา 10 แห่งอนุสัญญาแห่งกรูเฮกว่าด้วยปัญหาบางประการ เกี่ยวกับการขัดกันแห่งกฎหมายสัญชาติลงวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1930 กำหนดว่า

“การแปลงสัญชาติของสามีระหว่างสมรสไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสัญชาติของภรรยา เว้นแต่จะมีความยินยอมของภรรยา”

### ตัวอย่างที่ 2

มาตรา 1 แห่งอนุสัญญาฉบับที่ 1 แห่งกรุงมอนเตวิเดโอว่าด้วยสัญชาติของหญิงที่สมรสแล้วลงวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1933

### ตัวอย่างที่ 3

อนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยสัญชาติของหญิงที่สมรสแล้วลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1957

นอกจากนั้น กฎหมายสัญชาติของนานารัฐก็ยังเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติเกี่ยวกับสัญชาติของหญิงให้สอดคล้องกับหลักความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงในการกำหนดสัญชาติ

### ตัวอย่างที่ 1

มาตรา 9 วรรค 1 แห่ง พ.ร.บ. สัญชาติ พ.ศ. 2508 กำหนดว่า

“หญิงซึ่งเป็นต่างด้าวและได้สมรสกับผู้สัญชาติไทย ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

### 2.5 การเป็นข้าราชการในรัฐผู้ให้สัญชาติ

กฎหมายสัญชาติของหลายประเทศก็ยอมรับให้สัญชาติของตนแก่บุคคลต่างด้าวที่เข้ามาบรรพชาในรัฐนั้น

### 2.6 การมีเจตนาแปลงสัญชาติเป็นคนชาติของรัฐนั้น

นอกจากนั้น รัฐก็มักจะยอมรับให้สัญชาติของตนแก่ผู้ที่มีเจตนาจะได้สัญชาตินี้ ซึ่งเรียกในภาษากฎหมายไทยว่า “การแปลงสัญชาติ”

**พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตร สายสุนทร**  
**สัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติใหม่**

**ผลของการปรับใช้กฎหมายสัญชาติใหม่ต่อเอกชน**

**กฎหมายทั้งสองฉบับส่งผลกระทบต่อเอกชนในแต่ละกลุ่มอย่างไรบ้าง**

**1. ผลต่อบุคคลซึ่งมีบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย**

ถ้าบิดาเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งปว. 337 และมาตรา 7 ทวิ ต่างก็ไม่กระทบกระเทือนต่อสัญชาติไทยของบุตรของบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายไทย บุคคลดังกล่าวจะมีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา กฎหมายไม่สนใจว่ามารดาของบุตรจะเป็นคนต่างด้าวหรือเข้าเมืองไทยมาในลักษณะอย่างไร หรือ บุตรเกิดที่ไหน

แต่ถ้าบิดาเป็นบิดาตามข้อเท็จจริง ผลของกฎหมายทั้งสองต่อบุคคลผู้มีบิดาตามข้อเท็จจริงไทยจะแตกต่างกัน

ตามกฎหมายสัญชาติไทยเก่า บุคคลเช่นนี้ไม่อาจจะถือสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา ถ้าเขาจะมีสัญชาติไทย สัญชาติไทยนี้ก็จะมีมาจากมารดาหรือมาจากดินแดน ถึงแม้ว่าบุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยจะเกิดในไทย ก็อาจจะไม่ได้สัญชาติไทย เพราะมารดามีลักษณะการเข้าเมืองตามข้อกำหนดของปว. 337 เราจะเห็นว่า ตามปว. 337 นั้น สัญชาติไทยของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยไม่ทำให้บุตรตกอยู่ในนอกขอบเขตของปว. 337 เฉพาะแต่ในกรณีที่มีมารดามีสัญชาติไทย หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวที่มีลักษณะการเข้าเมืองแบบถาวรเท่านั้นที่จะทำให้ปว.337 ไม่อาจมีผลต่อบุตร โดยสรุป บุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยจะกลายเป็นคนต่างด้าวถ้ามารดาเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองไทยในลักษณะพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ตามกฎหมายสัญชาติใหม่ บุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยไม่อาจจะถือสัญชาติไทยตามบิดาได้ เพราะบิดาตามมาตร 7 (1) ก็น่าจะยังคงเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตร ถ้าบุตรจะมีสัญชาติไทยได้ก็คงเป็นเพราะว่าเขามีมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย หรือว่าเกิดราชอาณาจักรไทย บุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยกับมารดาต่างด้าวซึ่งเกิดนอกราชอาณาจักร ก็ยังคงไม่มีสัญชาติไทยอยู่ดีแม้ว่าตามกฎหมายใหม่

แต่ในส่วนของบุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยกับมารดาต่างด้าวซึ่งเกิดในราชอาณาจักรไทยนั้น เขาจะมีสัญชาติไทยตามหลักดินแดนในทุกกรณี แม้บุคคลกลุ่มนี้จะไม่มีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิต เพราะเขาไม่มีทั้งบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายไทยหรือมารดาไทย แต่กฎหมายสัญชาติใหม่กำหนดไว้ในมาตรา 7 ทวิ อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่เกิดในประเทศไทยจะไม่ได้สัญชาติไทย ถ้าเขาเป็นบุตรของบิดาตามกฎหมายหรือบิดาตามข้อเท็จจริงต่างด้าวและมารดาต่างด้าว แต่ตามข้อเท็จจริงที่กำลังพิจารณาอยู่ในกรณีของบุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยกับมารดาต่างด้าว กรณีนี้จึงไม่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 7 ทวิ บุคคลผู้นี้จึงมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดนตามมาตรา 7 (2) แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

ขอให้สังเกตว่า ส่วนหนึ่งของบุคคลกลุ่มนี้ กล่าวคือ บุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยกับมารดาต่างด้าวซึ่งเมื่อมาในลักษณะพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง จะไม่มีสัญชาติไทยแม้เกิดในไทย ถ้าปว. 337 ยังมีผลบังคับอยู่

เมื่อมาตรา 7 ทวิ เข้าแทนที่ ปว.337 บุคคลในลักษณะดังกล่าวที่เกิดเมื่อกฎหมายใหม่ใช้บังคับแล้วจึงมีสัญชาติไทยตามมาตรา 7 (2) แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขใหม่ใน พ.ศ. 2535 แต่บุคคลที่เกิดก่อนที่กฎหมายใหม่ใช้บังคับ กล่าวคือ ในสมัยที่ปว.337 ยังมีผลโดยหลักก็จะมีสัญชาติไทย เพราะกฎหมายใหม่จะลบล้างกฎหมายเก่าก็เพียงตั้งแต่วันที่กฎหมายใหม่เริ่มต้นมีผล

แต่ในกรณีนี้ มาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้บทบัญญัติมาตรา 7 ทวิ แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ให้มีผลใช้บังคับกับผู้เกิดก่อนวันที่ พ.ร.บ.นี้ใช้บังคับด้วย ดังนั้น บุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยและมารดาต่างด้าวที่เข้าเมืองไทยมาในลักษณะพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตาม ปว. 337 จะเริ่มมีสัญชาติไทยตั้งแต่วันที่ พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีผลบังคับเป็นต้นไป

ขอให้สังเกตว่า บุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงไทยซึ่งได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดนนี้ มีสถานะพิเศษกว่าคนไทยโดยหลักดินแดน ซึ่งมีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนต่างด้าว เพราะบุตรของบิดาไทยเช่นนี้มีสัญชาติไทยโดยไม่มีเงื่อนไข เขาไม่อาจถูกถอนสัญชาติไทยได้เลย (มาตรา 17 และ 18 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่) เขาจะไม่เสียสัญชาติไทยแม้ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว (มาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ. ฉบับเดียวกัน)



## 2. ผลต่อบุคคลซึ่งมีมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย

ตามกฎหมายเก่า ผู้ซึ่งมีมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยจะมีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากมารดา ได้เฉพาะในข้อเท็จจริงที่ว่าบุตรไม่มีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ และเกิดนอกราชอาณาจักร แต่บุตรของมารดาไทยในกรณีอื่น ๆ จะมีสัญชาติไทยได้ก็ต่อเมื่อเข้าองค์ประกอบของการได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดน บทบัญญัติในลักษณะนี้จึงก่อให้เกิดผลประหลาดสายโลหิตไทยกึ่งหนึ่งในความเป็นจริงใน 2 สถานการณ์

ในประการแรก บุตรของมารดาไทยกับบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายต่างด้าว ซึ่งเกิดนอกราชอาณาจักรไม่อาจจะมีสัญชาติไทยได้เลย

ในประการที่สอง บุตรของมารดาไทยกับบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายต่างด้าว ซึ่งเกิดในราชอาณาจักรไม่อาจจะมีสัญชาติไทยได้ ถ้าบิดาได้เข้าเมืองไทยมาในลักษณะพิเศษเฉพาะรายชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองด้วยผลของ ปว.337 นั่นเอง

แต่ในกฎหมายใหม่ บุตรของมารดาไทยทุกคนจะมีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากมารดาไม่ว่าเขาจะเกิดที่ไหน และไม่ว่าบิดาต่างด้าวของเขาจะเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ในกฎหมายใหม่นี้ จึงไม่เกิดการหักเหระหว่างข้อกำหนดและข้อเท็จจริง เมื่อบุคคลใดมีสายโลหิตจากมารดาไทย เขาก็จะต้องมีสัญชาติไทย

เมื่อบุตรของมารดาไทยกับบิดาต่างด้าวจะมีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากมารดาในทุกกรณี บุคคลในลักษณะเช่นนี้จึงไม่อาจจะตกอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตาม พ.ร.บ.สัญชาติเลข เพราะข้อยกเว้นที่มีอยู่ของหลักการได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดน

สำหรับบุตรของมารดาไทยซึ่งเกิดก่อนวันที่กฎหมายใหม่มีผลบังคับ และไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายเก่า เพราะเกิดจากบิดาตามกฎหมายต่างด้าวไม่ว่าเขาจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร จะได้สัญชาติไทยนับแต่วันที่ พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีผลบังคับ เพราะมาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ. นี้ ให้บทบัญญัติของมาตรา 7 (1) แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. นี้ มีผลใช้บังคับกับผู้เกิดก่อนวันที่ พ.ร.บ.นี้ใช้บังคับด้วย การได้สัญชาติไทยในลักษณะนี้ จึงเป็นการได้สัญชาติโดยผลของกฎหมาย บุคคลดังกล่าวจึงกลายเป็นคนสัญชาติไทยโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องมีการร้องขอสัญชาติไทยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด

ในส่วนที่เกี่ยวกับคดีซึ่งบุตรของมารดาไทยและบิดาต่างด้าว ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย ฟ้องฝ่ายปกครองให้เพิกถอนคำสั่งที่เป็นการปฏิเสธสัญชาติไทยของตนนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา มีจำนวนมากมายในศาล เพราะเอกชนทราบดีว่าศาลมีความเห็นว่า

กรณีนี้ไม่ตกอยู่ภายใต้ ปว.337 ดังนั้น ศาลก็จะยืนยันว่า บุตรในกรณีนี้มีสัญชาติไทย แต่เมื่อกฎหมายใหม่มีผลบังคับ ก็เป็นที่ชัดเจนว่าบุคคลดังกล่าวมีสัญชาติไทยตามมาตรา 7 (1) ของกฎหมายใหม่ ซึ่งมีผลอ้างต่อฝ่ายปกครองที่ปฏิเสธสัญชาติไทยของตนได้เลย ไม่จำเป็นต้องอาศัยคำพิพากษาของศาลมาบังคับฝ่ายปกครองอีกต่อไป จึงไม่มีความจำเป็นที่จะดำเนินการในทางศาลอีกต่อไป

### 3. ผลต่อบุคคลที่มีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมา

กฎหมายสัญชาติทั้งเก่าและใหม่ต่างก็แบ่งแยกคนต่างด้าวออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ คนต่างด้าวที่มีลักษณะการเข้าเมืองแบบถาวร ซึ่งคนต่างด้าวประเภทนี้จะมีหนังสือสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและใบสำคัญถิ่นที่อยู่ประเภทหนึ่ง และคนต่างด้าวที่มีลักษณะการเข้าเมืองแบบพิเศษ เฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองอีกประเภทหนึ่ง เฉพาะแต่บุคคลประเภทที่ 2 เท่านั้น ที่มีลักษณะการเข้าเมืองตามข้อกำหนดของปว.337 และมาตรา 7 ทวิ ดังนั้นโดยทั่วไป บุตรของคนต่างด้าวประเภทแรกจะได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดน ในขณะที่บุตรของคนต่างด้าวประเภทที่สองไม่ได้สัญชาติไทย

แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีความแตกต่างระหว่าง ปว.337 และมาตรา 7 ทวิ เพราะขอบเขตการบังคับใช้ของแต่ละกฎหมายรวมถึงการจัดสรรเอกชนมีลักษณะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ผลของกฎหมายทั้งสองจึงแตกต่างกันอย่างยิ่ง

เราอาจจะแบ่งแยกกรณีของบุคคลที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตร แต่ลักษณะการเมืองมาออกเป็นกรณี ๆ ดังต่อไปนี้

ก. ถ้าบิดาต่างด้าวเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตร แต่ลักษณะการเข้าเมืองไทยของบิดามีลักษณะถาวร กฎหมายสัญชาติทั้งเก่าและใหม่จะยอมรับทันทีว่า บุตรมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดนเพราะกรณีไม่ต้องตามมาตรา 7 ทวิ และ ปว.337

แต่บุตรซึ่งมีลักษณะเช่นนี้ จะมีสิทธิถือสัญชาติไทยอย่างมีเงื่อนไข ถ้าอาจถือสัญชาติของบิดาได้ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของบิดา เพราะเขาจะเสียสัญชาติไทยโดยผลของกฎหมาย ถ้ามีการรับใบสำคัญประจำตัวของคนต่างด้าว (มาตรา 21 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ ฉบับเดียว) นอกจากนั้นไม่ว่าเขาจะอาจถือสัญชาติของบิดาหรือไม่เขาก็อาจถูกถอนสัญชาติไทยโดยศาล ถ้าเขามีการกระทำที่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติ หรือที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา 17 (3) และ (4) แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ ฉบับเดียวกัน) หรือเขาก็อาจจะถูกถอนสัญชาติไทยโดย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ถ้าเขามีการกระทำที่ถือเป็นการละทิ้งสัญชาติไทย (มาตรา 17 (1) และ (2) แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ ฉบับเดียวกัน)

ข. ถ้าบิดาต่างด้าวเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตร แต่ลักษณะการเข้าเมืองไทยของบิดามีลักษณะพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว และผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายสัญชาติทั้งเก่าและใหม่จะปฏิเสธความมีสัญชาติไทยของบุตรผู้นี้ทันที

แต่ถ้าบุตรของบิดาที่มีลักษณะดังกล่าวเคยใช้สิทธิที่ ปว.337 เปิดช่องให้ร้องขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้ยกเว้นผลของปว.337 เพื่อให้ตนมีสัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย และรัฐมนตรีก็ได้มีคำสั่งอันมีผลให้ได้รับสัญชาติไทยก่อนวันที่กฎหมายใหม่ใช้บังคับ บุตรนี้ก็จะยังคงมีสัญชาติไทยต่อไป กฎหมายสัญชาติใหม่ไม่ส่งผลกระทบต่อความมีสัญชาติไทยของเขา

ในส่วนของบุคคลที่มีลักษณะเดียวกันนี้แต่ไม่ได้สิทธิที่จะขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งเป็นการเฉพาะรายให้เขาได้รับสัญชาติไทยตาม ปว.337 กฎหมายสัญชาติไทยใหม่ยังเปิดโอกาสให้เขาร้องขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อขอมีสัญชาติไทยตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดในมาตรา 7 ทวิ วรรค 2 ในกรณี รัฐมนตรีจะสั่งให้ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะรายก็ได้ (มาตรา 11 วรรค 2 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535)

แต่ถ้าเป็นบุคคลผู้เกิดหลังวันที่กฎหมายสัญชาติใหม่ใช้บังคับ เขาก็อาจร้องขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้สั่งเป็นการเฉพาะรายให้มีสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรค 2 ในกรณี รัฐมนตรีจะสั่งให้เป็นการทั่วไปไม่ได้

และขอให้สังเกตว่า ถ้าบุคคลในข้อ ข. นี้ได้สัญชาติไทย สิทธิที่จะถือสัญชาติไทยนี้ก็เป็นไปอย่างมีเงื่อนไขและไม่เด็ดขาด กล่าวคือ ถ้าบุคคลนี้อ้างถือสัญชาติของบิดาได้อีกด้วย เขาก็อาจเสียสัญชาติไทยได้ ถ้าเขาได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว (มาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่) นอกจากนั้น ไม่ว่าเขาจะอ้างถือสัญชาติของบิดาได้หรือไม่ เขาก็อาจจะถูกถอนสัญชาติไทยโดยศาลหรือโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ถ้ามีการกระทำที่เป็นการละทิ้งสัญชาติไทย หรือที่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติ หรือที่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่) และถึงแม้ยังไม่มีการกระทำใด ๆ เมื่อมีพฤติการณ์อันเป็นการสมควรเพื่อความมั่นคงหรือประโยชน์ของรัฐ รัฐมนตรีมีอำนาจถอนสัญชาติไทยของบุคคลในกลุ่ม ค. นี้ได้โดยอาศัยมาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508

ค. ถ้าบิดาต่างด้าวเป็นบิดาตามข้อเท็จจริงแต่ลักษณะการเข้าเมืองไทยของบิดานั้นมีลักษณะถาวร ผลของมาตรา 7 ทวิ และปว.337 ก็เริ่มส่งผลต่อเอกชนแตกต่างกัน ตามกฎหมายสัญชาติใหม่ บุตรของบิดาประเภทนี้ได้สัญชาติไทย โดยหลักดินแดน เพราะลักษณะการเข้าเมืองของบิดาทำให้กรณีไม่ต้องตามมาตรา 7 ทวิ

แต่ตามปว.337 ข้อเท็จจริงเพียงแค่นี้ยังไม่พอจะตัดสินได้ว่า บุตรมีสัญชาติไทยหรือไม่ เพราะในกรณีที่บุตรไม่มีบิดาที่ชอบกฎหมาย ลักษณะการเข้าเมืองของมารดาจะเป็นข้อเท็จจริงที่ตัดสินว่า บุตรมีสัญชาติไทยหรือไม่

ถ้ามารดาเข้าเมืองมาในลักษณะพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง บุตรก็จะไม่มีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดนเพราะกรณีตกอยู่ภายใต้ปว.337 ขอให้สังเกตว่า บุคคลประเภทนี้จะมีสัญชาติไทยตั้งแต่วันที่ พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 เริ่มมีผลบังคับใช้ ทั้งบุคคลที่เกิดภายหลังวันที่กฎหมายใหม่มีผล และบุคคลที่เกิดก่อนวันที่กฎหมายใหม่มีผล (มาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535) เป็นการได้โดยผลของกฎหมายไม่ต้องร้องขอ

ขอให้สังเกตว่า สิทธิในการถือสัญชาติไทยของบุคคลกลุ่มนี้มีลักษณะเด็ดขาด พวกเขาไม่อาจถูกถอนสัญชาติไทยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือศาลถ้ามีการกระทำต้องตามมาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 (ดังที่กล่าวถึงแล้วในกรณีของบุคคลในกลุ่ม ก.) เพราะเขามีผู้ใช้ที่ได้สัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทย โดยมีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนต่างด้าว และไม่อาจถูกถอนสัญชาติไทยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามมาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 เพราะมาตรานี้ให้อำนาจรัฐมนตรีที่จะถอนสัญชาติไทยของผู้ซึ่งได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรค 2 แต่บุคคลในกลุ่ม ค. นี้เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดนตามมาตรา 7 (2) มิใช่ตามมาตรา 7 ทวิ

ขอให้สังเกตว่า สัญชาติไทยของบุคคลในกลุ่ม ค. นี้มีความมั่นคงมากกว่าคนไทยซึ่งมีบิดาหรือมารดาต่างด้าวอื่น ๆ เป็นที่น่าสงสัยว่า ทำไมกฎหมายสัญชาติใหม่จึงรับรองสถานะของบุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงต่างด้าวที่เข้าเมืองมาในลักษณะถาวรดีกว่าบุตรของคนต่างด้าวในลักษณะอื่น ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นอุบัติเหตุในทางกฎหมายหรือความจงใจกันแน่ ?

ง. ถ้าบิดาต่างด้าวเป็นบิดาตามข้อเท็จจริงแต่ลักษณะของการเข้าเมืองของบิดามีลักษณะพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองผลของมาตรา 7 ทวิ และปว.337 ต่อเอกชนก็มีลักษณะแตกต่างกัน

ความกฎหมายสัญชาติใหม่ บุตรของบุคคลตามลักษณะนี้ไม่ได้สัญชาติไทย เพราะถือ  
ว่ากรณีต้องตามมาตรา 7 ทวิ

แต่ตามปว.337 ข้อเท็จจริงเพียงแค่นี้ยังไม่อาจจะชี้ได้ว่าบุตรมีสัญชาติไทยหรือไม่  
ตามกฎหมายนี้ ถ้าบุตรไม่มีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ข้อเท็จจริงที่จะชี้ว่าบุตรมีสัญชาติไทยก็คือ  
ลักษณะการเข้าเมืองของมารดา

ถ้ามารดาเข้าเมืองมาในลักษณะถาวร บุตรก็จะยังคงมีสัญชาติไทย เพราะกรณีไม่  
ต้องตามปว.337 แต่ขอให้สังเกตว่าบุคคลในลักษณะนี้จะไม่สัญชาติไทย ตามกฎหมายสัญชาติ  
ใหม่ เราพามีบิดาตามข้อเท็จจริงที่มีลักษณะการเข้าเมืองแบบพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิด  
กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ดังนั้นบุคคลในลักษณะนี้ที่เกิดก่อนวันที่ พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2)  
พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้เสียสัญชาติไทยโดยผลของกฎหมายตั้งแต่วันที่กฎหมายใหม่มีผลบังคับ  
(มาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535) และบุคคลในลักษณะนี้ที่เกิดหลังวันที่  
พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มีผลบังคับ จึงไม่อาจมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน

แต่อย่างไรก็ตาม ขอให้ตั้งข้อสังเกตในประการแรกว่า ถ้าบุตรของบิดาตาม  
ข้อเท็จจริงต่างด้าวซึ่งมีลักษณะการเข้าเมืองแบบพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วย  
คนเข้าเมือง และมารดาต่างด้าวซึ่งมีลักษณะการเข้าเมืองแบบเดียวกัน ได้รับสัญชาติไทยแล้วตาม  
คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามปว.337 เขาก็จะยังมีสัญชาติไทยอยู่ แม้กฎหมาย  
สัญชาติไทยใหม่ใช้บังคับ (มาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535) แต่ถ้าบุคคลนั้น  
ไม่เคยร้องขอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตาม ปว.337 เขาก็อาจจะมาร้องขอต่อ  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามกลไกใหม่ของกฎหมายสัญชาติกล่าวคือ มาตรา 7 ทวิ  
วรรค 2 และผลของคำสั่งอาจจะมีลักษณะทั่วไปหรือเฉพาะรายก็ได้ (มาตรา 11 วรรค 2 แห่ง  
พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535)

แต่ถ้าเป็นกรณีของบุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงต่างด้าวที่เข้าเมืองมาในลักษณะพิเศษ  
เฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองกับมารดาต่างด้าวไม่ว่าจะเข้าเมืองอย่างไร  
และบุตรเกิดในประเทศไทยหลังวันที่กฎหมายสัญชาติใหม่ถูกประกาศใช้ การร้องขอมีสัญชาติไทย  
ต้องเป็นไปตามกลไกของกฎหมายสัญชาติใหม่ กล่าวคือ มาตรา 7 ทวิ แต่ประการเดียว ดังนั้น  
คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในกรณีของบุคคลกลุ่มนี้จึงต้องมีลักษณะเฉพาะราย  
มิใช่เป็นการทั่วไป (มาตรา 7 ทวิ วรรค 2 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติม  
ใหม่)

ความน่าสงสัยที่อาจจะเกิดขึ้นในกรณีของบุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงต่างคำที่เกิดในประเทศไทยนี้ก็คือ ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งให้เขาได้สัญชาติไทยไม่ว่าจะโดยอาศัยอำนาจตามปว.337 ซึ่งมาตรา 11 วรรคที่ 1 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 รับรองให้มีผลต่อไป หรือตามมาตรา 11 วรรคที่ 2 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติฉบับเดียวกัน หรือตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่ก็ตาม เขาก็จะถือสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน และอาจจะถือสัญชาติของบิดาต่างคำได้ด้วยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา ตัวอย่างเช่น มาตรา 17 ของประมวลกฎหมายสัญชาติของฝรั่งเศสยอมรับให้บุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงฝรั่งเศสมีสัญชาติฝรั่งเศสโดยกำเนิด ถ้าหญิงลาวอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยากับชายชาวฝรั่งเศสโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส บุตรของบุคคลทั้งสองเกิดในประเทศไทย บุตรย่อมมีสัญชาติฝรั่งเศสตามบิดาและถ้ามีคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้บุตรมีสัญชาติไทย บุตรก็จะมีสองสัญชาติคือ สัญชาติฝรั่งเศสและสัญชาติไทย

นอกจากนั้นขอให้สังเกตว่าสัญชาติไทยของบุตรของบิดาตามข้อเท็จจริงต่างคำที่มีลักษณะการเข้าเมืองแบบไม่ถาวรโดยผลของมาตรา 7 ทวิ วรรค 2 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 หรือมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ไม่ตกอยู่ในข่ายของผู้ที่อาจถูกถอนสัญชาติโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือโดยศาลตามมาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 เพราะไม่มีบิดาที่ขอด้วยกฎหมายต่างคำอันเป็นเงื่อนไขของควมมีผลของมาตรา 17

แต่ก็ตกอยู่ภายใต้มาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ.เดียวกัน ที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จะถอนสัญชาติไทยของบุคคลเหล่านี้ เมื่อพฤติการณ์อันเป็นการสมควร เพื่อความมั่นคงหรือประโยชน์ของรัฐ (มาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่)

เมื่อบุตรไม่ได้มีบิดาที่ขอด้วยกฎหมายต่างคำในขณะที่เกิด บิดาเป็นเพียงบิดาตามข้อเท็จจริงเท่านั้น บุตรจึงไม่เสียสัญชาติไทยเพราะรับใบสำคัญประจำตัวคนต่างคำ (มาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่)

จ. ถ้าข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าบิดาของบุตรเป็นใคร ทั้งกฎหมายสัญชาติเก่าและใหม่ ต่างก็ให้นำลักษณะการเข้าเมืองของมารดาเป็นข้อเท็จจริงที่ชี้ว่าบุตรมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดนหรือไม่ ดังนั้นผลของมาตรา 7 ทวิ และ ปว.337 ในกรณีนี้จึงเหมือนกัน

ถ้ามารดาเข้าเมืองมาในลักษณะพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง บุตรก็จะไม่มีสัญชาติไทย

ถ้ามารดาเข้าเมืองมาในลักษณะถาวร บุตรก็จะยังคงมีสัญชาติไทย

ข้อสังเกตในกรณีนี้ก็เหมือนกับกรณีอื่น ๆ

**ในประการแรก** บุคคลผู้เกิดก่อนวันที่กฎหมายสัญชาติใหม่ใช้บังคับและได้มีคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มีสัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย โดยอาศัยอำนาจตามพ.ว. 337 จะยังคงมีสัญชาติไทยต่อไปไม่ถูกระทบกระเทือนโดยกฎหมายใหม่ (มาตรา 11 วรรค 1 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535)

**ในประการที่สอง** บุคคลผู้เกิดก่อนวันที่กฎหมายสัญชาติใหม่ใช้บังคับแต่ไม่เคยขอมิสัญชาติไทยตาม พ.ว.337 ก็อาจมาร้องขอมิสัญชาติไทยตามกลไกของกฎหมายใหม่ แต่คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจมีลักษณะทั่วไปได้ (มาตรา 11 วรรค 2 แห่ง พ.ร.บ.เดียวกัน)

**ในประการที่สาม** บุคคลผู้เกิดหลังวันประกาศใช้กฎหมายสัญชาติใหม่จะต้องร้องขอมิสัญชาติไทยตามกลไกของกฎหมายใหม่โดยแท้ ในกรณีนี้ คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะต้องเป็นการเฉพาะรายเท่านั้น (มาตรา 7 ทวิ วรรค 2 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่)

**ในประการสุดท้าย** สิทธิในการถือสัญชาติไทยที่จะได้รับหากมีการร้องขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะมีลักษณะปราศจากเงื่อนไข

“ปราศจากเงื่อนไข” เพราะบุคคลกลุ่ม จ. ไม่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 จึงไม่เสียสัญชาติไทยเพราะได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว บุคคลอันเป็นเป้าหมายของมาตรา 21 ก็คือ “ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งเกิดในขณะที่บิดาเป็นคนต่างด้าวและอาจถือสัญชาติของบิดาได้ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของบิดา” เท่านั้น แต่กรณีนี้ เป็นเรื่องของบุตรของมารดาต่างด้าวโดยไม่ปรากฏตัวบิดา

การได้สัญชาติไทยของบุตรของมารดาต่างด้าวที่เข้าเมืองแบบไม่ถาวรก็อาจจะถูกถอนสัญชาติไทยได้โดยมาตรา 18 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 เมื่อมีพฤติการณ์อันเป็นการสมควรเพื่อความมั่นคงหรือประโยชน์ของรัฐ เพราะบุคคลในกลุ่มนี้ ถือเป็นผู้ได้สัญชาติไทยโดยมาตรา 7 ทวิ

ในขณะที่การได้สัญชาติไทยของบุตรของมารดาต่างด้าวที่เข้าเมืองแบบถาวรเป็นการได้โดยเด็ดขาด ไม่อาจถูกถอนสัญชาติโดยองค์การของรัฐได้เลย

#### 4. ผลต่อบุคคลที่มีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย

ใครคือคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย

ตามกฎหมายสัญชาติเก่าและใหม่ ผู้ที่เกิดในประเทศไทยโดยหลักจะได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดน เว้นแต่จะมีข้อเท็จจริงอันทำให้ตกอยู่ภายใต้ข้อยกเว้น กล่าวคือ ไม่ได้สัญชาติไทย

บุคคลที่ยังคงมีสถานภาพเป็นคนต่างด้าวแม้ว่าเกิดในประเทศไทยมีอยู่ 2 ประเภท :

ประเภทแรก ก็คือบุคคลที่อยู่ภายใต้มาตรา 8 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 กล่าวคือ บุตรของบิดาและมารดาต่างด้าว ซึ่งในขณะที่เกิดบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมารดา (ในกรณีที่ไม่ปรากฏว่ามีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย) เป็น

- (1) หัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางทูต
- (2) หัวหน้าคณะผู้แทนทางกงสุลหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางกงสุล
- (3) พนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญขององค์การระหว่างประเทศ
- (4) คนในครอบครัวซึ่งเป็นญาติอยู่ในความอุปการะหรือคนใช้ ซึ่งเดินทาง

จากต่างประเทศมาอยู่กับบุคคลใน (1) (2) หรือ (3) แต่ปัญหาที่เราต้องการทราบก็คือ บุตรของบุคคลตามมาตรา 8 จะมีสัญชาติไทยหรือไม่ หากเกิดในประเทศไทย? (4.1)

ประการที่สอง ก็คือ บุคคลที่อยู่ภายใต้ปว.337 และมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่ กล่าวคือ บุตรของบิดาหรือ/และมารดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแม้เกิดในประเทศไทย เพราะลักษณะการเข้าเมืองของบิดาหรือ/และมารดาต่างด้าวนั้น ไม่มีลักษณะถาวร แต่ปัญหาที่เราต้องการทราบก็คือ บุตรของบุคคลที่อยู่ภายใต้ปว.337 และมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 จะมีสัญชาติไทยหรือไม่ หากเกิดในประเทศไทย? (4.2)

**4.1 ผลต่อบุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทยเพราะบิดาหรือมารดามีสถานะพิเศษตามกฎหมายระหว่างประเทศ**

บุคคลประเภทนี้จะมีสัญชาติไทยหรือไม่หากตนเองอีกด้วยที่เกิดในประเทศไทย ? กล่าวคือ หลานของทูต กงสุล เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศจะอาจมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดนได้หรือไม่



ข้อกฎหมายอันแรกที่น่าพิจารณาก็คือ มาตรา 8 ครอบคลุมไม่ถึงบุคคลชั้นหลาน เว้นแต่บิดาหรือมารดาของหลานก็มีสถานะเป็นบุตรหรือกงสุลหรือเจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศประจำประเทศไทย หลานก็จะไม่มีสัญชาติไทยเพราะบิดาหรือมารดามีสถานะพิเศษตามข้อกำหนดของมาตรา 8 ความไม่มีสัญชาติไทยในกรณีนี้ไม่ได้มาจากสถานะพิเศษของปู่ย่าตาหรือยาย

พิจารณาต่อไปอีกว่า บิดาหรือมารดาที่เกิดในประเทศไทยจะถูกถือเป็นบุคคลตามมาตรา 8 (4) ได้หรือไม่ คำตอบก็คงเป็นไม่ เพราะถึงแม้บิดาหรือมารดาจะมีสถานะเป็นคนในครอบครัวของ ปู่ ย่า ตา หรือยาย ซึ่งมีสถานะพิเศษตามมาตรา 8 ก็ตาม แต่บิดาหรือมารดาในกรณีนี้ก็มิใช่ผู้ “เดินทางจากต่างประเทศมาอยู่กับบุคคลใน (1) (2) หรือ (3)” ตามข้อกำหนดของมาตรา 8 บิดาหรือมารดาในกรณีนี้เป็นคนต่างด้าวที่อยู่ประเทศไทย

ดังนั้น ข้อกำหนดของมาตรา 8 จึงไม่ครอบคลุมถึงบุตรของคนต่างด้าวตามมาตรา 8 แต่การที่จะชี้ลงไว้ว่าเรามีสัญชาติไทยหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับว่า เขาตกอยู่ภายใต้ปว.337 หรือ มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 หรือไม่?

คำตอบของปัญหานี้ คงจะขึ้นอยู่กับปัญหาอีกปัญหาหนึ่งนั่น บุคคลผู้เกิดในประเทศไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยเพราะบิดาหรือมารดาต่างด้าวมีสถานะพิเศษตามมาตรา 8 เป็น คนเข้าเมืองตามข้อกำหนดของปว.337 หรือ มาตรา 7 ทวิ หรือไม่

ถ้าพิจารณากรณีภายใต้ผลบังคับของมาตรา 7 ทวิ คนต่างด้าวตามมาตรา 8 ก็มีใช้คนเข้าเมืองโดยข้อสมมติของมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 เพราะบิดาของเขาเป็นผู้เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา 8 มิใช่ ผู้เกิดในประเทศไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 ดังนั้น บุตรของเขาจึงไม่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 7 ทวิ

เมื่อบุตรของบุคคลตามมาตรา 8 ไม่ตกอยู่ทั้งภายใต้มาตรา 8 มาตรา 7 ทวิ หรือ ปว. 337 เขาจึงไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นของการได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดนเลย ดังนั้นเขาจึงมีสัญชาติไทยโดยการเกิดทั้งตามกฎหมายสัญชาติเก่าและใหม่

#### 4.2 ผลต่อบุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทยเพราะบิดาหรือมารดามีลักษณะการเข้าเมืองแบบไม่ถาวร

ในเรื่องนี้ ผลของปว.337 และมาตรา 7 ทวิ ต่อเอกชนมีลักษณะแตกต่างกัน

ตามกฎหมายสัญชาติเก่า บุตรของบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมารดาต่างด้าว (ในกรณีที่ไม่ปรากฏว่ามีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย) ที่เกิดในประเทศไทยจะมีสัญชาติไทยในทุกกรณี ปว.337 ไม่อาจจะจะต้องบุคคลเหล่านี้เพราะบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือมารดาของเขามีใช้ “คนต่างด้าวเข้าเมืองมา” อันเป็นเอกชนภายใต้บังคับของปว.337 ขอให้สังเกตอีกว่า บุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในไทยย่อมมีสัญชาติไทยไม่ว่าบิดาหรือมารดาของเขาจะมีลักษณะการเข้าเมืองแบบถาวรหรือไม่ ประเด็นนี้เคยถูกโต้แย้งโดยฝ่ายปกครองว่า บุตรของบิดาหรือมารดาต่างด้าวที่เข้าเมืองมาในลักษณะพิเศษเฉพาะราย ชั่วคราว หรือผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ก็ยังคงเป็นคนเข้าเมืองที่มีลักษณะการเข้าเมืองเหมือนบิดาหรือมารดาของเขา แต่ศาลฎีกาไม่เห็นด้วย ใน ฎ.989/2533 ศาลฎีกามีโอกาสยืนยันว่า คนเข้าเมืองในปว.337 จะต้องตีความตามข้อเท็จจริง คนเกิดในประเทศไทยจึงมิใช่คนเข้าเมือง บุตรของคนต่างด้าวเกิดในประเทศไทยจึงไม่ตกอยู่ภายใต้ปว.337 และมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุตรของบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือมารดาต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยจะมีสัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติเก่า แต่เขาจะเสียสัญชาติไทยนี้เมื่อกฎหมายใหม่มีผลบังคับโดยผลของมาตรา 11 วรรคที่ 1 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลกลุ่มนี้ก็อาจใช้กลไกตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 ให้ตนกลับคืนสัญชาติไทย และผลของคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในกรณีเช่นนี้ อาจมีลักษณะทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะรายก็ได้ (มาตรา 11 วรรคที่ 2 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535)

แต่ถ้าเขาไม่ใช่สิทธิตามมาตรา 11 วรรคที่ 2 หรือรัฐมนตรีมีคำสั่งมิให้เขามีสัญชาติไทย เขาก็จะมีสถานะเป็นคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 คือ “เป็นผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” และบุตรของเขาก็จะไม่มีสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 แม้เกิดในประเทศไทย เว้นแต่บิดาหรือมารดาของบุตรเป็นผู้มีสัญชาติไทย

แต่ตามกฎหมายสัญชาติใหม่ ปัญหาจะถูกมองในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมเพราะมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 “ให้ถือว่า ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทยตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

เว้นแต่จะมีการสั่งเป็นอย่างอื่นตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น” ดังนั้น บุตรของผู้ที่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 จึงยังคงมีสถานภาพเป็น “คนเข้าเมืองไทยโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” แม้ในข้อเท็จจริงเขาจะได้เป็นคนเข้าเมือง แต่เป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทย และเมื่อเขาถูกกฎหมายถือว่าเป็นคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง บุตรของเขาจึงเป็นบุคคลที่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่งด้วยเหตุผลเดียวกัน หลานเหลนของเขาก็จะตกอยู่ภายใต้มาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่งไปเรื่อย ๆ ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพในทางสัญชาติของบรรพบุรุษในรุ่นใดรุ่นหนึ่ง ครอบครัวนี้ก็จะเป็นคนต่างด้าวตลอดไป

การเปลี่ยนแปลงสถานภาพในทางสัญชาติของคนต่างด้าวตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 นั้น กล่าวคือ การมีสัญชาติไทยของบุคคลกลุ่มนี้จะเป็นไปได้ได้อย่างไร ?

ทางออกมี 3 ทาง

ทางแรก เป็นทางที่ผ่านพ.ร.บ.สัญชาติเอง นั่นคือ โดยทางที่มีตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 นั้นเอง

เมื่อบุตรของบุคคลที่ไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 ก็ยังคงไม่มีสัญชาติไทยอยู่ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 ความเป็นบุคคลตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 ทำให้เขาสามารถใช้สิทธิตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 คือ ร้องขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาและสั่งเฉพาะรายให้ตนได้สัญชาติไทย เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้เขามีสัญชาติไทย บุตรของก็จะไม่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 และมีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตตามมาตรา 7 (1) แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่ ครอบครัวของเขาก็จะกลายเป็นไทยตั้งแต่รุ่นบิดามารดาเลยทีเดียว

ทางออกที่เป็นไปได้เป็นทางที่ 2 ก็คือ เขาอาจขอแปลงสัญชาติเป็นไทยตามมาตรา 10 หรือ 11 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 แล้วแต่กรณี แต่โดยทั่วไปวิธีการนี้ไม่ง่ายไปกว่าวิธีการตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 แต่ผลลัพธ์ใกล้เคียงกัน ผู้ที่อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นไทย ก็ยังเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอยู่ดี เหมือนวิธีการตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 และสิ่งที่ทำให้วิธีการตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 ดีกว่าการขอแปลงสัญชาติไทยอย่างแท้จริงก็คืออำนาจของรัฐมนตรีต่อการสั่งตามคำขอแปลงสัญชาติเป็นคุณพินิจของรัฐมนตรีแต่ผู้เดียว (มาตรา 12 วรรคที่ 3 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508) แต่การสั่งตามคำขอมีสัญชาติไทยของเอกชนตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 รัฐมนตรีไม่อาจจะสั่งตามคุณพินิจของตนแต่ผู้เดียว แต่จะต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่

คณะรัฐมนตรีกำหนด จึงไม่อาจจะเป็นไปตามอำเภอใจ นอกจากนั้น การขอแปลงสัญชาติเป็นไทย ยังต้องรอนกระทั้งบรรลุนิติภาวะ แล้วตามกฎหมายไทยและกฎหมายที่บุคคลนั้นมีสัญชาติอีกด้วย ในขณะที่สิทธิร้องขอตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 ไม่ต้องรอแต่อย่างใด ข้อดีของวิธีการแปลงสัญชาติเป็นไทยคงจะมีเพียงแก่ ผู้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทยอาจขอแปลงสัญชาติเป็นไทยให้แก่ผู้เยาว์ ซึ่งไม่ได้เกิดในประเทศไทยไปพร้อมกันได้เลย (มาตรา 12 วรรคที่ 2 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508) ในขณะที่คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 ต่อคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยหลังวันที่ประกาศใช้กฎหมายใหม่ มีผลเป็นการเฉพาะราย กล่าวคือ เฉพาะแต่ต่อผู้ร้องขอเท่านั้น

เมื่อรัฐมนตรีเห็นชอบต่อคำร้องขอแปลงสัญชาติเป็นไทยแล้ว คนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยก็จะได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ความเป็นคนสัญชาติไทยของเขาก็ทำให้นุตรได้รับสัญชาติไทยโดยสืบสายโลหิต จึงหลุดพ้นจากมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 เช่นกัน แต่คุณภาพของสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติมีลักษณะไม่เด็ดขาด อาจถูกถอนสัญชาติไทยได้โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามมาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508

ทางออกที่เป็นไปได้เป็นทางที่ 3 ก็คือ การสมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ก็อาจมีข้อเท็จจริงในรายละเอียดแตกต่างออกไปดังนี้

ถ้าคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยเป็นหญิง การสมรสกับชายไทยตามกฎหมายจะทำให้หญิงผู้นี้มีสิทธิร้องขอมีสัญชาติไทยตามมาตรา 8 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 ถ้ามีองค์ประกอบครบตามที่มาตรานี้กำหนด อันได้แก่

- (1) ชายมีสัญชาติไทยตามข้อกำหนดใดข้อกำหนดหนึ่งของ พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 กล่าวคือ มาตรา 7 (1) หรือ มาตรา 7 (2) หรือ มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 2 หรือ มาตรา 10 หรือ มาตรา 11 หรือ มาตรา 12 วรรคที่ 2
- (2) การสมรสถูกต้องตามกฎหมายไทย อันได้แก่ มาตรา 19 และมาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 22481 เพราะเป็นการสมรสระหว่างคนต่างสัญชาติกัน
- (3) หญิงได้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงลงวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2510

แต่อย่างไรก็ตาม การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลพินิจของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิที่จะถือสัญชาติไทยของหญิงตามมาตรา 9 นี้ไม่เด็ดขาด เพราะสิทธิ นี้อาจถูกถอนได้ ถ้าปรากฏมีเหตุแห่งการเสียบสิทธิตามที่มาตรา 16 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 กำหนดเอาไว้ ซึ่งมีอยู่ 3 เหตุก็คือ

- ก. การสมรสนั้นได้เป็นไปโดยปกปิดข้อเท็จจริงหรือแสดงข้อความเท็จอันเป็นสาระสำคัญ
- ข. กระทำการใด ๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือขัดต่อประโยชน์ของรัฐ หรือเป็นการเหยียดหยามประเทศชาติ
- ค. กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

วิธีการถอนสัญชาติไทยของหญิงตามมาตรา 9 จะทำได้เมื่อมีพฤติการณ์ดังกล่าวมาประการใดประการหนึ่ง วิธีการจะเริ่มต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการตามมาตรา 20 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 เพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้ว ให้เสนอความเห็นต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อสั่งการ

ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า การสมรสกับชายไทยเกิดขึ้นเพราะหญิงต้องการจะมีสัญชาติไทยจะเป็นเหตุที่ทำให้หญิงอาจถูกถอนสัญชาติไทยหรือไม่? เจตนาของหญิงที่แท้จริงอย่างเดียวกวไม่พอ เป็นเหตุให้หญิงถูกถอนสัญชาติไทย แต่ถ้การสมรสไม่ได้เกิดขึ้นจริงระหว่างหญิงและชาย กล่าวคือ หญิงเพียงแต่ขอให้ชายจดทะเบียนสมรสกับตนจะ โดยมีสินจ้างรางวัลหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่มีการอยู่กินฉันท์สามีภรรยา หรือเรียกกันว่า “การสมรสขาว” ก็น่าที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยจะเพิกถอนสัญชาติไทยของหญิงได้ เพราะถือเป็นการสมรสโดยปกปิด ข้อเท็จจริงหรือแสดงข้อความเท็จอันเป็นสาระสำคัญตามมาตรา 16 (1) แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508

ถ้หญิงต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยได้สัญชาติไทยตามมาตรา 9 แล้วนอกจากตัวหญิงจะมี สัญชาติไทยแล้ว บุตรของหญิงยังมีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตอีกด้วย

สิทธิที่จะถือสัญชาติไทยโดยการสมรสไม่สิ้นสุดลงแม้ว่าภายหลังหญิงจะขาดจากการ สมรส ไม่ว่าจะการสมรสจะสิ้นสุดลงเพราะชายไทยผู้เป็นสามีตายลง หรือมีการหย่าขาดจากกัน เกิดขึ้น หญิงไทยตามมาตรา 9 จะเสียบสัญชาติไทยก็แต่เพียงมีเหตุตามที่ พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 กำหนดไว้ในเรื่องการเสียบสัญชาติไทย เช่น หญิงต้องการสละสัญชาติไทยเองตามมาตรา 15 หรือ หญิงถูกฝ่ายปกครองถอนสัญชาติไทยตามมาตรา 16

จะเห็นว่า เมื่อหญิงได้สัญชาติไทยแล้ว สิทธิที่จะถือสัญชาติไทยก็ไม่ผูกติดอยู่กับความมีผลของการสมรสอีกต่อไป

จะเห็นได้ว่า ตามกฎหมายไทย มีแต่หญิงเท่านั้นที่อาจจะได้สัญชาติไทยเพราะการสมรสกฎหมายไทยไม่ได้รับรองสิทธิของชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทยไว้เลย ดังนั้น ถ้าชายต้องการมีสัญชาติไทย เขาจะต้องใช้วิธีการแปลงสัญชาติเป็นไทยโดยวิธีการทั่วไปตามมาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ. สัญชาติ พ.ศ. 2508

ดังนั้นการสมรสกับหญิงไทยจึงไม่อาจทำให้ชายต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยได้สัญชาติไทยโดยการสมรส แต่การสมรสกับหญิงไทยจะทำให้บุตรมีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตตามมารดา ไม่ว่าการสมรสนี้จะถูกต้องตามกฎหมายไทยหรือไม่ หรือไม่ว่าจะไม่มี การสมรสตามกฎหมายเลยก็ตาม บุตรของชายต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยจึงหลุดจากมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 แต่ตัวชายเองยังเป็นบุคคลตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 อยู่นั่นเอง

แต่ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทางสัญชาติไทยของคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 บุตรของเขาจะไม่ได้สัญชาติไทยเลยแม้ว่าเกิดในประเทศไทย เพราะบิดาหรือมารดามีสถานเป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 เว้นแต่บุตรจะมีบิดาหรือมารดาไทยเท่านั้น และสถานการณ์ก็จะเป็นอย่างนี้ตลอดไปจนถึงรุ่นหลานเหลนลื้อ

แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์นี้ยังมีทางออกอีกทาง ทางออกทางนี้ก็คือ ทางที่ผ่านพ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ.2521 มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 กำหนดให้บุคคลตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 ยังคงเป็น “ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่จะมีการสั่งเป็นอย่างอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น” อันได้แก่กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองนั่นเอง กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่มีผลอยู่ในปัจจุบันก็คือ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2521

ดังนั้น การจะพ้นจากสภาพ “ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” จึงต้องอาศัยวิธีการที่กำหนดไว้ในพ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2521 นั่นเอง แต่เมื่อมาดูกฎหมายฉบับนี้ การจะไม่เป็นผู้เข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเป็นไปได้ 2 วิธีคือ

วิธีการแรก ก็คือ ขออนุญาตเข้ามาและอยู่ภายในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามหมวด 4 แห่งพ.ร.บ.นี้ แต่ผู้ที่อาจยื่นคำขอในกรณีนี้ก็คือนักต่างด้าวที่อยู่ต่างประเทศ คนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยจึงไม่อาจยื่นคำขอแบบนี้

วิธีการที่สอง ก็คือ ขออนุญาตเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามหมวด 5 แห่ง พ.ร.บ. เดียวกัน แต่ผู้ที่อาจยื่นคำขอก็มีเพียงแต่คนต่างด้าวที่อยู่ต่างประเทศและคนต่างด้าวที่ได้รับการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ดังนั้น ในกรณีนี้ คนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยซึ่งถูกถือว่าเป็นผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง จึงไม่อาจจะมีสิทธิในการยื่นคำขอได้อีก

ในปัจจุบันนี้ พ.ร.บ.คนเข้าเมืองจึงยังไม่ได้มีทางออกสำหรับปัญหาในข้อเท็จจริง แม้ว่า มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติซึ่งถูกแก้ไขใหม่จะโยนปัญหานี้ให้พ.ร.บ.คนเข้าเมือง ต้องแก้ไข โดยหลักการจะต้องมีการแก้ไขพ.ร.บ.คนเข้าเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.สัญชาติฉบับใหม่ในอนาคต มิฉะนั้นบทบัญญัติท้ายของมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 จะไม่อาจมีผลได้ เลย ภาระหน้าที่ในการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองจึงเป็นภาระหน้าที่ที่สภานิติบัญญัติจะหลีกเลี่ยงมิได้เลย เพราะสภานี้ได้เริ่มต้นเจตนารมณ์เบื้องต้นไว้ในพ.ร.บ.สัญชาติใหม่แล้ว

ทางออกในประการที่สี่นี้จึงเป็นเสมือนถนนที่รัฐจะตัดใหม่สำหรับคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยและตกอยู่ภายใต้มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 เอกชนจึงยังต้องรอคอยต่อไปอีกหน่อย แต่อย่างไรก็ตาม โดยหลักการ ถ้ามีการแก้ไขพ.ร.บ.คนเข้าเมืองเพื่อให้รับกับพ.ร.บ.สัญชาติแล้ว

เมื่อบิดาหรือมารดาของบุตรที่เป็นคนต่างด้าวเกิดในประเทศไทยแต่ถูกมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 ถือว่าเป็นคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองพ้นจากสภาพดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเองแล้ว ตัวของบุตรเองก็จะพ้นจากสภาพของ “ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 อีกด้วย ผลก็คือ บุพการียังไม่มีสัญชาติไทยและยังเป็นคนต่างด้าว แต่มิใช่บุคคลที่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 ดังนั้น บุตรของเขาจะมีสัญชาติไทยได้โดยหลักดินแดนตามมาตรา 7 (2) แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่ และหลานของเขาจะมีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตตามมาตรา 7 (1) แห่งพ.ร.บ.เดียวกัน จะเห็นว่า ครอบครัวของเขาจะเริ่มเป็นไทยตั้งแต่ชั้นของบุตร

ซึ่งเกิดภายหลังจากที่เขาฟื้นฟูสภาพของคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 และจะเข้มข้นที่สุดในชั้นของหลาน



## ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสุภาวีกา เขมาธนนันท์ เกิดเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2515 ที่จังหวัดพังงา สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนตะกั่วป่า “เสนานุกูล” จังหวัดพังงา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2539 และเข้ารับราชการในสังกัดสำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2540 ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3 จากนั้นเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทบัณฑิต เมื่อปีการศึกษา 2544 ในสาขาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

